

Borçlar kanununa ait fihrist



		Sayıfa
575	Birinci kısım - Umumî hükümler	
575	<i>Birinci bap - Borçların teşekkülü</i>	
	1 - Akitten doğan borçlar	575
	2 - Haksız muamelelerden doğan borçlar	581
	3 - Haksız bir fiil ile mal iktisabından doğan borçlar	584
585	<i>İkinci bap - Borçların hükmü</i>	
	1 - Borçların ifası	585
	2 - Borçların ödenmemesinin neticeleri	590
	3 - Borçların üçüncü şahıs hakkındaki tesiri	592
593	<i>Üçüncü bap - Borçların sukutu</i>	
597	<i>Dördüncü bap - Borçların neveleri</i>	
	1 - Müteselsil borçlar	597
	2 - Şarta bağlı borçlar	598
	3 - Pey akçası, zamânı rücu, ücret tevkifi ve cezai şart	599
600	<i>Beşinci bap - Matlubun temlik ve borçun nakli</i>	
604	İkinci kısım - Akdin muhtelif neveleri	
604	<i>Altıncı bap - Beyi ve trampa</i>	
	1 - Umumî hükümler	604
	2 - Menkul beyi	604
	3 - Gayrimenkul beyi	610
	4 - Beyin bazı neveleri	610
	5 - Trampa	613
613	<i>Yedinci bap - Hibe</i>	
615	<i>Sekizinci bap - İcar</i>	
	1 - Adi icar	615
	2 - Hasilât icarı	620
624	<i>Dokuzuncu bap - Ariyet ve karz</i>	
	1 - Ariyet	624
	2 - Karz	625
626	<i>Onuncu bap - Hizmet akdi</i>	
633	<i>On birinci bap - İstisna akdi</i>	

636	<i>On ikinci bap - Neşir mukavelesi</i>	
639	<i>On üçüncü bap - Alelîtlak vekâlet</i>	
	1 - Vekâlet	639
	2 - İtibar mektubu ve itibar emri	641
	3 - Tellallık (Simsarlık)	642
643	<i>On dördüncü bap - Vekâleti olmadan başkası hesabına sarf</i>	
644	<i>On beşinci bap - Komüsyon</i>	
646	<i>On altıncı bap - Nakliye makaveleleri</i>	
649	<i>On yedinci bap - Ticarî mümessiller ve diğer ticarî vekiller</i>	
651	<i>On sekizinci bap - Havale</i>	
657	<i>On dokuzuncu bap - Vedia</i>	
655	<i>Yirminci bap - Kefalet</i>	
659	<i>Yirmi birinci bap - Kumar ve bahs</i>	
660	<i>Yirmi ikinci bap - Kaydi hayat ile irat ve ölünceye kadar bakma akdi</i>	
662	<i>Yirmi üçüncü bap - Adi şirket</i>	



Borçlar kanunu :

(Resmî Ceride ile neşir ve ilânı : 8/V/1926 - Sayı : 366)

No.
818.

BİRİNCİ KISIM

Umumî hükümler

BİRİNCİ BAP

Borçların teşekkülü

Birinci fasıl

Akitten doğan borçlar

BİRİNCİ MADDE — İki taraf karşılıklı ve birbirine uygun surette rizalarını beyan ettikleri takdirde akit tamam olur. Rizanın beyanı sarih olabileceği gibi zımnî dahi olabilir.

İKİNCİ MADDE — İki taraf aktin esaslı noktalarında uyuşurlar ise ikinci derecedeki noktalar sükûtle geçilmiş olsa bile akte münakit olmuş nazarile bakılır.

İkinci derecedeki noktalar hakkında uyuşulamadığı takdirde hâkim işin mahiyetine bakarak anları tayin eyler.

Akitlerin şekillerine müteallik hükümler mahfuzdur.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Kabul için bir müddet tayin ederek ahar kimseye bir aktin yapılmasını teklif eden kimse bu müddetin hitamına kadar icabından dönemez. Bu müddet bitmeden evvel kabul haberi kendisine yetişmezse icab ile bağlı kalmaz.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Kabul için bir müddet tayin olunmaksızın hazır olan bir şahsa karşı vaki olan icab derhal kabul olunmadığı takdirde anı yapan bağlı kalmaz.

İki taraf yahut vekillerinin bizzat telefon ile yaptıkları akitlere, hâzırlar arasında icra olunmuş nazarile bakılır.

BEŞİNCİ MADDE — Hazır olmayan bir şahsa karşı müddet tayin olunmaksızın dermeyan olunan icap, zamanında ve muntazam surette irsal olunmuş bir cevabın vusulüne intizar edebileceği dakikaya kadar, anı yapan hakkında lüzum ifade eder.

Bu kimsenin icabını zamanında vasıl olmuş addetmeğe hakkı vardır.

Vaktinde gönderilen kabul haberi icabı yapana geç varır ve o kimse anınla mülzem olmamak iddiasında bulunursa keyfiyeti derhal kabul edene bildirmeğe mecburdur.

[A.] Aktin inikati

I. İki tarafın muvafakati

1 - Umumî şartlar

2 - İkinci derecedeki noktaların mesküt kalması

II. İcab ve kabul

1 - Kabul için müddet tayini

2 - Kabul için müddet tayin olunmaksızın icap

a) Hâzırlar beyninde.

b) Gaippler arasında.

3 - Zımnî kabul

ALTINCI MADDE — İcabı dermeyan eden kimse gerek işin hususî mahiyetinden gerek hal ve mevkiin icabından naşı sarıh bir kabule intizar mecburiyetinde olmadığı takdirde eğer icap, münasip bir müddet içinde reddolunmamış ise akte münakit olmuş nazariyle bakılır.

4 - İltizamsız icap ve aleni icap

YEDİNCİ MADDE — İcabı dermeyan eden kimse bu bap-taki hukuku mahfuz olduğunu sarahaten beyan eder yahut akti iltizam etmemek niyetinde olduğu gerek muktazi halden gerek işin hususî mahiyetinden istitlâl olunursa icap, lüzum ifade etmez.

Tarife ve cari fiyat irsali, icap teşkil etmez.

Semenini göstererek emtia teşhiri kaideten icap addolunur.

5 - İlân suretile vukubulan vaitler

SEKİZİNCİ MADDE — Bir iş veya bir şey mukabilinde ilân suretile bir bedel vadeden kimse vadine tevfikân o bedeli vermeğe mecburdur.

O iş veya o şey husule gelmeksizin o kimse vadinden nükûl ederse vadettiği bedeli tecavüz etmemek üzere diğerinin hüsnü niyetle yaptığı masrafı ödemeğe mecburdur. Fakat umulan muvaffakiyetin elde edilemeyeceğini, vadi yapan kimse ispat ettiği surette bu mecburiyete mahal kalmaz.

6 - İcap ve kabulün geri alınması

DOKUZUNCU MADDE — İcabın geri alındığı haberi icabın vusulünden evvel veyahut aynı zamanda mürselünileyhe vâsıl olur yahut icaptan sonra vâsıl olmakla beraber mürselünileyh icaba muttali olmazdan evvel kendisine tebliğ olunursa icap, ke-enlemeyekün addolunur.

Bu kaide kabulün geri alınmasına da tatbik edilir.

III. Gaippler arasında vukubulan bir aktin hangi zamana istinat ettiği

ONUNCU MADDE — Gaippler arasında icra olunan akitler kabul haberi irsal olunduğu halde hüküm ifade ederler.

Eğer sarıh bir kabule ihtiyaç bulunmazsa aktin hükmü icabın vusulü anından itibaren cereyana başlar.

[B.] Akitlerin şekli

ON BİRİNCİ MADDE — Aktin sıhhati kanunda sarahat olmadıkça hiç bir şekle tâbi değildir. Kanunun emrettiği şeklin derecesi şümül ve tesiri hakkında başkaca bir hüküm tayin olunmamış ise akit bu şekle riayet olunmadıkça sahih olmaz.

I. Umumî kaide ve emrolunan şekillerin şümülü

ON İKİNCİ MADDE — Kanunen tahrirî olması lâzım olan bir aktin tadili dahi tahrirî olmak lâzımdır. Şu kadar ki akti vakii nakız ve tadil etmeyen mütemmim ve ferî şartlar bu hükümden müstesnadır.

II. Tahrirî şekil
1 - Kanunen muayyen şekil
a) Şümülü

b) Rükünler

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Tahrirî olması icabeden akitlerde borç deruhde edenlerin imzaları bulunmak lâzımdır. Hilâfı kanunda yazılı olmadıkça imzalı bir mektup veya aslî borcu

üzerine alanlar tarafından imza edilmiş olan telgrafname tahrirî şekil makamına kaim olur.

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — İmza, üzerine borç alan kim-
senin el yazısı olmak lâzımdır.

Bir âlet vasıtasile vazolunan imza, ancak örf ve âdetçe kabul olunan ahvalde ve hususile çok miktarda tedavüle çıkarılan kıymetli evrakın imzası lâzımgeldiği takdirde kâfi addolunur.

Amaların imzaları usulen tasdik olunmadıkça yahut imza ettikleri zaman muamelenin metnine vâkıf oldukları sabit olmadıkça, onları ilzam etmez.

ON BEŞİNCİ MADDE — İmza vazına muktedir olamayan her şahıs imza yerine usulen tasdik olunmuş ve el ile yapılmış bir alâmet vazetmeğe yahut resmî bir şahadetname kullanmağa mezundur. Kambiyo poliçesine müteallik hükümler mahfuzdur.

ON ALTINCI MADDE — İki taraf kanunen hususî bir şekle tâbî olmayan bir aktin hususî bir şekilde yapılmasını kararlaştırmışlar ise, akit takarrür eden şekilde yapılmadıkça, iki taraf bununla ilzam olunamaz. İki taraf muayyen bir surette keyfiyeti izah etmeyerek tahrirî şekilden bahsetmiş oldukları takdirde, kanun bu şekle riayet olunmasını emrediyorsa, iki tarafın ona riayet etmesi lâzımdır.

ON YEDİNCİ MADDE — Borcun sebebini ihtiva etmemiş olsa bile borç ikrarı muteberdir.

ON SEKİZİNCİ MADDE — Bir aktin şekil ve şartlarını tayinde iki tarafın gerek sehven ve gerek akitteki hakikî maksat ve fikri gizlemek için kullandıkları tabirlere ve isimlere bakılmayarak, onların hakikî ve müşterek maksatlarını aramak lâzımdır.

Tahrirî borç kararına istinat ile alacaklı sıfatını iktisap eden başkasına karşı, borçlu tarafından muvazaa iddiası dermeyan olunamaz.

ON DOKUZUNCU MADDE — Bir aktin mevzuu, kanunun gösterdiği hudut dairesinde serbestçe tayin olunabilir. Kanunun sureti katiyede emreylediği hukukî kaidelere veya kanuna muhalif, ahlâka (âdaba) veya umumî intizama veya şahsî hükümlere müteallik haklara mugayir bulunmadıkça iki tarafın yaptıkları mukaveleler muteberdir.

YİRMİNCİ MADDE — Bir aktin mevzuu gayri mümkün veya gayri muhik yahut ahlâka (âdaba) mugayir olursa o akit bâtıldır.

Aktin muhtevi olduğu şartlardan bir kısmının butlanı akti iptal etmeyip yalnız şart, lâğv olur. Fakat bunlar olmaksızın aktin yapılmayacağı mezum bulunduğu takdirde, akitler tamamile bâtil addolunur.

c) İmza

d) İmza makamına kaim olacak işa-retler

2 - Akitte mahfuz kalan şekil

[C.] Borcun sebebi

[D.] Akitlerin tefsiri
Muvazaa

[H.] Aktin mevzuu
I. Erkânı

II. Butlanı

III. Gabin

YİRMİ BİRİNCİ MADDE — Bir akitte ivazlar arasında açık bir nisbetsizlik bulunduğu takdirde, eğer gabin mutazarrırın muzayaka halinde bulunmasından veya hiffetinden yahut tecrübesizliğinden istifade suretile yukua getirilmiş ise, mutazarrır, bir sene zarfında akti feshettiğini beyan ederek verdiği şeyi geri alabilir.

Bu müddet, aktin inikadından itibaren cereyan eder.

IV. Akit yapmak vadi

YİRMİ İKİNCİ MADDE — Bir aktin ileride inşa edilmesine dair yapılan mukavele muteberdir.

Kanun iki tarafın menfaatleri için bu aktin sıhhatini bir nevi şekle riayet etmeğe tâbi kıldığı takdirde, bu şekil o aktin yapılması taahhüdüne de tatbik olunur.

[V.] Rızadaki fesat

I. Hata

1 - Hatanın hükümleri

YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Akit yapılırken esaslî bir hataya düşer olan taraf, o akit ile ilzam olunamaz.

2 - Hata halleri

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Esaslî hatalar hulâsatan şunlardır :

1 - Hata ettiğini iddia eden tarafın bir akit hakkında rızasını beyan ederken başka bir akit kasetmiş olması;

2 - Hata ettiğini iddia eden tarafın akitte makudu aleyhi teşkil eden şeyden gayri bir şey kasetmiş yahut üzerine borç alırken başlıca nazarı itibare aldığı şahısta yanlış olmuş olması;

3 - Hata ettiğini iddia eden tarafın taahhüt ettiği ivazın kasettiği şeyden ehemmiyetli surette çok ve mukabil ivazın ehemmiyetli surette az olması;

4 - Hata ettiğini iddia eden tarafça aktin lüzumlu vasıflarından olarak nazarı itibare alınmasına ticarî doğruluğun müsait olduğu şeylerde hata edilmiş olması.

Aktin yalnız saiklerine taallük eden hata, esaslî değildir.

Adi hesap yanlışlığı, aktin sıhhatini ihlâl etmez. Bunlar tashih olunmakla iktifa olunur.

3 - Hüsniyet-kaidelerine muhalif hareket davası

YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Hataya düşer olan taraf, hüsniyet kaidelerine muhalif bir surette ona istinat edemez.

Bilhassa yapmağa kasettiği akti diğer taraf, icraya hazır olduğunu beyan ettiği takdirde, işbu akit onun hakkında lüzum ifade eder.

4 - İhmal yüzünden hata

YİRMİ ALTINCI MADDE — Aktin hükmünden kurtulmal için hata ettiğini iddia eden taraf, eğer hata kendi kusurundan ileri gelmiş ise, mukavelenin bu suretle feshinden mütevellit zararı tazmine mecburdur. Fakat diğer taraf hataya vâkı olmuş veya vâkıf olması muktazi bulunmuş olduğu takdirde tazminat lâzımgelmez.

Eğer hakkaniyet icap ederse, hâkim, mutazarrır olan tarafı lehinde daha fazla tazminat hükmedebilir.

YİRMİ YEDİNCİ MADDE — İki taraftan birinin rızası, bir muhbir veya tercüman gibi diğer bir vasıta tarafından yanlış olarak naklolunduğu takdirde, hata hakkındaki hükümlere göre muamele olunur.

5 - Bir vasıtanın hatası

YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Diğer tarafın hilesile akit icrasına mecbur olan tarafın hatası esaslı olmasa bile o akit ile ilzam olunmaz.

II. Hile

Üçüncü bir şahsın hilesine duçar olan tarafın yaptığı akit lüzum ifade eder. Şu kadar ki, diğer taraf bu hileye vâkıf bulunur veya vâkıf olması lâzımgelirse, o akit lâzım olmaz.

YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — Eğer iki taraftan biri diğer tarafın veyahut üçüncü bir şahsın ikrahile bir akit yapmış olursa kendi hakkında lüzum ifade etmez.

III. İkraha

1 - Aktin inkızası

İkraha üçüncü bir şahsın fili olupta diğer taraf ona vâkıf olmamış veyahut vâkıf olması lâzım bulunmamış olduğu takdirde, bu ikraha duçar olan taraf akti feshederse, hakkaniyet iktiza ettiği, halde diğer tarafa tazminat vermeğe mecburdur.

OTUZUNCU MADDE — İkraha olunan taraf, hal ve mevkiine nazaran kendisinin yahut yakın akrabasından birinin hayat veya şahıs veya namus yahut emvali ağır ve derhal vukubulacak bir tehlikeye maruz olduğuna kanaat getirdiği takdirde, ikraha muteber addolunur.

2 - İkraha şartları

Bir hakkın veya kanunî salâhiyetin talep ve istimali tehdidi ile muzayakaya duçar olan kimsenin yaptığı akit, tehdit eden için fahiş menfaatler temin etmiyorsa, bu tehdidi ikraha muteber addolunmaz. Fakat fahiş menfaatler istihsali için tehdit olunan tarafın muzayakaya halinde bulunmasından istifade olunmuş olursa, bu korku nazara alınır.

OTUZ BİRİNCİ MADDE — Hata veya hile ile haleldar olan yahut ikraha ile yapılan akit ile mülzem olmayan taraf işbu akti ifa etmemek hakkındaki kararını diğer tarafa beyan yahut verdiği şeyi istirdat etmeksizin bir seneyi geçirir ise, akte icazet verilmiş nazarile bakılır, bu mehil, hata veya hilenin anlaşıldığı veya korkunun zail olduğu tarihten itibaren cereyan eder.

IV. Akte icazet ile rızanın fesadı bertaraf edilmesi

Hile ile haleldar olmuş yahut ikraha ile yapılmış olan bir akte icazet, zarar ve ziyan talebinden ferâğati istilzam etmez.

OTUZ İKİNCİ MADDE — Salâhiyettar bir mümessil tarafından diğer bir kimse namına yapılan aktin hakları ve borçları, o kimseye intikal eder.

[Z.] Temsil
I. Salâhiyete müssten temsil

- 1 -Umumiyet itibarile
a) Temsilin hükmüleri

Akti yaparken mümessil, sıfatını bildirmediği takdirde aktin hakları ve borçları kendisine ait olur. Şu kadar ki kendisile akti yapan kimse, bir temsil münasebeti mevcut olduğunu ahvalden istidlâl eder yahut bunlardan biri veya diğeri ile akit icrası kendince farksız bulunur ise aktin hakları ve borçları temsil olunan kimseye ait olur.

Sair hallerde alacağın temlikli veyahut borcun nakli hakkında mevzu usule tevfikân muamele icrası lâzımgelir.

- b) Salâhiyetin şümülü derecesi

OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Başkası namına temsil hakkı ammeden mümbais ise mümessilin derecesi salâhiyeti bu baptaki ahkâmı kanuniye ile taayyün eder. Temsil hukukî bir tasarruftan tevellüt etmiş ise salâhiyet derecesi o tasarruf ile taayyün eyler.

Şu kadar ki salâhiyet derecesi üçüncü şahsa beyan ve tebliğ edilmiş ise ancak bu beyana itibar olunur.

- 2 - Hukukî muameleden neşet eden salâhiyet
a) Salâhiyetin tahdid ve refi

OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Temsil olunan kimse, hukukî bir tasarruftan tevellüt eden temsil salâhiyetini her zaman tahdit veya refedebilir. Bundan dolayı mümessilin, bir hizmet veya şirket veya vekâlet akti gibi sebeplere istinat ederek dava ikamesi hakkına hâlel gelmez.

Temsil olunan kimsenin bu hakkından evvelce ferağat etmesi hükümsüzdür.

Temsil olunan kimse gerek sarahaten, gerek delâleten verdiği salâhiyeti diğer kimselere bildirdiği halde bu salâhiyeti tamamen veya kısmen refettiğini bildirmemiş olursa salâhiyetin bu suretle refini üçüncü şahıslara karşı dermeyan edemez.

- b) Ölüm ve ehli-yetsizliğin ve sairinin hükümleri

OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Hilâfı iki tarafça kararlaştırılmış yahut maslahatın mahiyetinden istidlâl olunmuş olmadıkça; hukukî bir muameleden mütevellit temsil salâhiyeti, mümessil yahut temsil edilenin vefatı veya gaiplik hükmünün ilânı veya medenî haklarının istimali hususunun izaası yahut ikisinden birinin yahut her ikisinin iflâs ilân etmesile, nihayet bulur. Hükümî bir şahsın mevcudiyeti hitam bulunduğu yahut bir şirket fesholunduğu takdirde de, hüküm yine böyledir.

İki tarafın birbirine karşı haiz oldukları şahsî haklar mahfuz kalır.

- c) Salâhiyeti havi olan senedin iadesi

OTUZ ALTINCI MADDE — Salâhiyetini natık vesikayı haiz olan mümessil, vazifesi hitam bulunduğu takdirde, onu temsil edilene iade yahut mahkemeye tevdi etmeğe mecburdur.

Eğer temsil edilen yahut lefleri mümessili bu hususa icbar etmekte tekâsül ederlerse bundan dolayı hüsnüniyet ile hareket eden üçüncü şahısların duçar olacakları zararı tazmin etmeğe mecbur olurlar.

OTUZ YEDİNCİ MADDE— Mümessil kendi salâhiyetinin hitam bulduğuna vâkıf olmadığı müddetçe, temsil edilen yahut hâlefleri bu salâhiyet henüz baki imiş gibi anın muamelesi ile alacaklı veya borçlu olurlar.

Üçüncü şahısların, salâhiyetin nihayet bulduğuna vâkıf oldukları suretler müstesnadır.

OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Bir kimse salâhiyeti olmadığı halde diğer bir şahıs namına bir akit yaptığı takdirde, bu şahıs işbu akte icazet vermedikçe alacaklı veya borçlu olmaz. Diğer tarafın, temsil edilenin münasip bir müddet içinde o akte icazet verip vermiyeceğini beyan etmesini talebe hakkı vardır. Bu müddet zarfında icazet verilmediği halde, o kimse mülzem olmaz.

OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Eğer icazetten sarahaten veya zımnen imtina olunur ise, aktin ademi sıhhatinden tahaddüs eden zararın tazmini zımında, mümessil sıfatını takınan kimse aleyhinde dava ikame olunur. Fakat bu kimse diğer tarafın salâhiyeti bulunmadığına vâkıf olduğu veya vâkıf olması lâzım geldiğini ispat ettiği takdirde, davaya mahal yoktur.

Mümessilin taksiri vukuunda hakkaniyet iktiza ettiği halde hâkim, anı daha fazla zarar ve ziyan itasına mahkûm eder.

Haksız mal iktisabı esasına binaen dava ikamesi hakkı, bu hallerin kâffesinde bakidir.

KIRKINCI MADDE — Şirket mümessil ve memurlarının ve tüccar vekillerinin salâhiyetleri hakkındaki hükümler mahfuzdur.

İkinci fasıl

Haksız muamelelerden doğan borçlar

KIRK BİRİNCİ MADDE — Gerek kasten gerek ihmal ve teseyyüp yahut tedbirsizlik ile haksız bir surette diğer kimseye bir zarar ika eden şahıs, o zararın tazminine mecburdur.

Ahlâka mugayir bir fiil ile âhar kimsenin zarara uğramasına bilerek sebebiyet veren şahıs, kezalik o zararı tazmine mecburdur.

KIRK İKİNCİ MADDE — Zararı ispat etmek müddeiye düşer. Zararın hakikî miktarını ispat etmek mümkün olmadığı takdirde hâkim, ahvalin mutat ceryanını ve mutazarrır olan tarafın yaptığı tedbirleri nazarı itibare alarak anı adalete tevfikân tayin eder.

KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Hâkim, hal ve mevkiin icabına ve hatanın ağırlığına göre tazminatın suretini ve şumulünün derecesini tayin eyler.

Zarar ve ziyan irat şeklinde tayin olunduğu takdirde borçlular icap eden teminat alınır.

d) Hangi zamandan itibaren salâhiyetin nihayet bulacağı

II. Salâhiyetin fıkdanı
1 - İcazet

2 - İcazetin bulunmaması

III. Mahfuz hükümler

[A.] *Umumî kaideler*

I. Mesuliyet şartları

II. Zararın tayini

III. Tazminat miktarının tayini

IV. Tazminatın
tenkisi

KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Mutazarrır olan taraf zarara razı olduğu yahut kendisinin filî zararın ihdasına veya zararın tezayüdüne yardım ettiği veya zararı yapan şahsın hal ve mevkiini ağırlaştırdığı takdirde, hâkim zarar ve ziyan miktarını tenkis yahut zarar ve ziyan hükmünden sarfınazar edebilir.

Eğer zarar kasten veya ağır bir ihmâl veya tedbirsizlikle yapılmamış olduğu ve tazmini de medyunu muzayekaya maruz bıraktığı takdirde hâkim hakkaniyete tevfikân zarar ve ziyamı tenkis edebilir.

V. Hususî haller
1 - Adam ölmesi ve
cismanî zarar
a) Ölüm takdirinde
zarar ve ziyan

KIRK BEŞİNCİ MADDE — Bir adam öldüğü takdirde zarar ve ziyan, bilhassa defin masraflarını da ihtiva eder. Ölüm, derhal vuku bulmamış ise zarar ve ziyan tedavi masraflarını ve çalışmağa muktedir olamamaktan mütevellit zararı ihtiva eder.

Ölüm neticesi olarak diğer kimseler müteveffanın yardımından mahrum kaldıkları takdirde onların bu zararını da tazmin etmek lâzımgelir.

b) Cismanî zarar
halinde lâzımgelen
zarar ve ziyan

KIRK ALTINCI MADDE — Cismanî bir zarara düşen olan kimse külliyyen veya kısmen çalışmağa muktedir olamamasından ve ileride iktisaden maruz kalacağı mahrumiyetten tevellüt eden zarar ve ziyamını ve bütün masraflarını isteyebilir.

Eğer hükmün suduru esnasında kâfi derecede kanaat ile cismanî zararın neticelerini tayin etmek mümkün değil ise hükmün tefhimi tarihinden itibaren iki sene zarfında hâkimin, tetkik salâhiyetini muhafaza etmeğe hakkı vardır.

c) Manevî tazminat

KIRK YEDİNCİ MADDE — Hâkim hususî halleri nazara alarak cismanî zarara düşen olan kimseye yahut adam öldüğü takdirde ölünün ailesine manevî zarar namile adalete muvafık tazminat verilmesine karar verebilir.

2 - Haksız rekabet

KIRK SEKİZİNCİ MADDE — Yanlış ilânlar yahut hüsnüniyet kaidelerine mugayir sair hareketler ile müşterileri tenakus eden yahut bunları kaybetmek korkusuna maruz olan kimse bu fiillere hitam verilmesi için faili aleyhinde ikamei dava ve failin hatası vukuunda sebebiyet verdiği zararın tazminini talep edebilir.

3 - Şahsî menfaatlerin
haleldar olması

KIRK DOKUZUNCU MADDE — Şahsî menfaatleri haleldar olan kimse hata vukuunda zarar ve ziyan ve hatanın hususî ağırlığı icap ettiği surette, zararı manevî namile naktî bir meblâğ itasını dava edebilir.

Hâkim, bu tazminatın itası yerine diğer bir tazmin sureti ikame yahut ilâve edebilir.

VI. Müteselsil mesuliyet

1 - Haksız fiil halinde

ELLİNCİ MADDE — Birden ziyade kimseler birlikte bir zarar ika ettikleri takdirde müşevvik ile asıl fail ve feran zimethal olanlar tefrik edilmeksizin müteselsilen mesul olurlar. Hâkim, bunların birbiri aleyhinde hakkı rücuları olup olmadığını takdir ve icabında bu rücuun şümülünün derecesini tayin eyler.

Yataklık eden kimse, vaki olan kârdan hisse almadıkça yahut iştirakile bir zarara sebebiyet vermedikçe mesul olmaz.

ELLİ BİRİNCİ MADDE — Müteaddit kimseler muhtelif sebeplere (haksız muamele, akit, kanun) binaen mesul oldukları takdirde haklarında, birlikte bir zarar vukuuna sebebiyet veren kimseler hakkındaki hükümlere göre muamele olunur.

Kaideten haksız bir fiili ile zarara sebebiyet vermiş olan kimse en evvel, tarafından hata vaki olmamış ve üzerine borç alınmamış olduğu halde kanunen mesul olan kimse en sonra, zamân ile mükellef olur.

ELLİ İKİNCİ MADDE — Meşru müdafaa halinde müteccavinin şahsına veya mallarına yapılan zarardan dolayı tazminat lâzım gelmez.

Kendisini veya diğerini zarardan yahut derhal vuku bulacak bir tehlikeden vikaye için başkasının mallarına hâle iras eden kimsenin borçlu olduğu tazminat miktarını hâkim hakkaniyete tevfikân tayin eder.

Kendi hakkını vikaye için cebrî kuvvete müracaat eden kimse hal ve mevkie nazaran zamanında Hükûmetin müdahalesi temin edilemediği yahut hakkının ziyaa uğramasını yahut istimali hususunun pek çok müşkül olmasını men için başka vasıtalar mevcut olmadığı takdirde bir gûna tazminat itasile mükellef olmaz.

ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Hâkim, kusur olup olmadığına yahut haksız fiilin faili temyiz kuvvetini haiz bulunup bulunmadığına karar vermek için ceza hukukunun mesuliyete dair ahkâmile bağlı olmadığı gibi, ceza mahkemesinde verilen beraet kararile de mukayyet değildir. Bundan başka ceza mahkemesi kararı, kusurun takdiri ve zararın miktarının tayini hususunda dahi hukuk hâkimini takyit etmez.

ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Hakkaniyet iktiza ediyorsa, hâkim, temyiz kudretini haiz olmayan kimseyi, ika ettiği zararın tamamen yahut kısmen tazminine mahkûm eder.

Temyiz kudretini muvakkaten izaa eden kimse bu halde iken yapmış olduğu zararı tazmine mecburdur. Şu kadar ki kendi kusuru olmaksızın ika edilmiş olduğunu ispat eder ise mesul olmaz.

ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Başkalarını istihdam eden kimse maiyetindeki müstahdemin ve amelesinin hizmetlerini ifa ettikleri esnada yaptıkları zarardan mesuldür. Şu kadar ki böyle bir zararın vuku bulmaması için hal ve maslahatın icap ettiği bütün dikkat ve itinada bulunduğunu yahut dikkat ve itinada bulunmuş olsa bile zararın vukuuna mâni olamayacağını ispat ederse mesul olmaz.

İstihdam eden kimsenin, zâmin olduğu şey ile zararı ika eden şahsa karşı hakkı rücuu vardır.

2 - Muhtelif sebeplerin içtimar halinde

VII. Meşru müdafaa, ıstırar ve kendi hakkını vikaye için kuvvet istimali

VIII. Ceza hukuku ile medenî hukuk arasında münasebet

[B.] Temyiz kudretini haiz olmayanların mesuliyeti

[C.] İstihdam edenlerin mesuliyeti

[D.] *Hayvanlar tarafından yapılan zarardan mesuliyet*

I. Zarar ve ziyan

ELLİ ALTINCI MADDE — Bir hayvan tarafından yapılan zararı, o hayvan kimin idaresinde ise, hal ve maslahatın icap ettiği bütün dikkat ve itinayı yaptığını yahut bu dikkat ve itinada bulunmuş olsa bile zararın vukuuna mâni olamayacağını ispat etmedikçe, tazmine mecburdur.

Bu surette eğer hayvan diğer bir şahıs yahut diğer bir şahsa ait olan hayvan tarafından örkütülmüş olur ise bu kimse onlara rücu edebilir.

II. Hayvan üzerinde hapıs hakkı

ELLİ YEDİNCİ MADDE — Bir kimsenin hayvanı diğerinin gayrimenkulü üzerinde bir zarar yaptığı takdirde, gayrimenkulün zilyedi, o hayvanı zapt ve kendisine ita olunabilecek tazminat mukabilinde teminat olmak üzere, yedinde hapsetmeğe hakkı vardır. Eğer hal ve maslahat icap ederse, gayrimenkul zilyedi o hayvanı öldürebilir. Şu kadar ki gayrimenkulün zilyedi hemen keyfiyetten hayvanların sahibini haberdar etmeğe ve eğer anı bilmiyorsa kendisini bulmak için lâzımgelen tedbirleri ittihaz eylemeğe mecburdur.

[H.] *Bina ve diğer şeylerde mesuliyet*

I. Zarar ve ziyan

ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — Bir bina veya imal olunan her hangi bir şeyin maliki, o şeyin fena yapılmasından yahut muhafazadaki kusurundan dolayı mesul olur.

Bu cihetten dolayı kendisine karşı mesul olan eşhas aleyhindeki rücu hakkı mahfuzdur.

II. Tedbirler

ELLİ DOKUZUNCU MADDE — Bir binadan yahut diğer bir şahsın imal ettiği şeylerden dolayı zuhura gelebilecek bir zarara maruz olan kimsenin, tehlikeyi bertaraf etmek için lâzımgelen tedbirlere tevessül etmesini, malikten talep etmeğe hakkı vardır.

Şahısların ve malların vikayesine dair olan zabıta nizamları bakidir.

[V.] *Müruru zaman*

ALTMİŞİNCİ MADDE — Zarar ve ziyan yahut manevî zarar namile naktî bir meblâğ tediyesine müteallik dava, mutazarrır olan tarafın zarara ve failine ittilat tarihinden itibaren bir sene ve her halde zararı müstelzim fiilin vukuundan itibaren on sene mürurundan sonra istima olunmaz.

Şu kadar ki zarar ve ziyan davası ceza kanunları mucibince müddeti daha uzun ve müruru zamana tâbi cezayı müstelzim bir fiilden neşet etmiş olursa şahsî davaya da o müruru zaman tatbik olunur.

Eğer haksız bir fiil, mutazarrır olan taraf aleyhinde bir alacak tevliit etmiş olursa, mutazarrır kendisinin tazminat talebi müruru zaman ile sakıt olsa bile, o alacağı vermektan imtina edebilir.

Üçüncü fasıl

Haksız bir fiil ile mal iktisabından doğan borçlar

[A.] *Şartlar*

ALTMİŞ BİRİNCİ MADDE — Haklı bir sebep olmaksızın âharın zararına mal iktisap eden kimse anı iadeye mecburdur.

hususile muteber olmayan veya tahakkuk etmemiş bulunan bir sebebe yahut vücudü nihayet bulmuş olan bir sebebe müsteniden ahzolunan şeyin iadesi lâzımdır.

ALTMİŞ İKİNCİ MADDE — Borçlu olmadığı şeyi ihtiyarile veren kimse, hataen kendisini borçlu zannederek verdiği ispat etmedikçe anı istirdat edemez. Müruru zamana uğramış olan bir borcu eda yahut ahlâkî bir vazifeyi ifa için verilen şey geri alınamaz.

ALTMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Haksız olarak bir şeyi istifa eden kimse, anın istirdadı zamanında elinde çıkmış olduğunu ispat ettiği miktar nisbetinde ret ve iade ile mükellef değildir.

Şu kadar ki kabız, o şeyi suiniyet ile elden çıkarmış yahut onu elden çıkarır iken bilâhare ret ve iadeye mecbur olacağına vâkıf bulunmuş olursa, ret ve iadeye mecburdur.

ALTMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Müddeialeyhin yaptığı zarurî yahut faydalı masrafları istirdada salâhiyeti vardır. Fakat müddeialeyh o şeyi kabzettiği zaman suiniyetle hareket etmiş ise yaptığı faydalı masraflardan iade zamanında halen mevcut olan fazlalık nisbetindeki miktarı kendisine tediye olunur. Diğer masraflardan dolayı müddeialeyhin bir gûna tazminat talebine hakkı yoktur. Lâkin iadeden evvel kabzolunan şey ile birleştirilmiş olan ziyadeyi o şeye zarar vermeksizin tefrik kabîl olduğu ve müddei de masraflara bedelinin ifasını teklif etmediği takdirde ilâve olunan ziyadeyi refedebilir.

ALTMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Haksız veyahut ahlâka (âdaba) mugayir bir maksat istihsali için verilen bir şeyi istirdada mahal yoktur.

ALTMİŞ ALTINCI MADDE — Haksız surette mal iktisabından dolayı ikame olunacak dava, mutazarrır olan tarafın verdiği istirdada hakkı olduğuna itilâi tarihinden itibaren bir sene mürurile ve her halde bu hakkın doğduğu tarihten itibaren on senenin mürurile sakıt olur. Eğer mal iktisabı mutazarrır olan taraf aleyhinde bir deyin teşkilinden ibaret ise mutazarrırın hakkı müruru zaman ile sakıt olmuş olsa bile, bu borcu ifa etmez.

İKİNCİ BAP

Borçların hükmü

Birinci fasıl

Borçların ifası

ALTMİŞ YEDİNCİ MADDE — Borcun, bizzat borçlu tarafından ifa edilmesinde, alacaklının menfaati bulunmadıkça, borçlu, borcunu şahsen ifaya mecbur değildir.

I. Umumiyet itibarile

II. Borç olmayan şeyin tediyesi

[B.] İadenin şümülü

I. Müddei aleyhin borcu

II. Masraftan mütevellit haklar

[C.] İstirdadın caiz olmaması

[D.] Müruru zaman

[A.] Umumî esâslar

I. Bizzat borçlu tarafından ifa

II. İfanın mevzuu
1 - Kısmen tediye

ALTMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Borcun miktarı muayyen ve tamamı muaccel olduğu takdirde alacaklı kısmen vukubulan tediye reddedebilir. Alacaklı kısmen tediye kabul ederse borçlu borçtan ikrar eylediği kısmı tediye imtina edemez.

2 - Taksim kabil olmayan borç

ALTMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Borç taksim edilemediği ve alacaklılar birden ziyade olduğu takdirde, bunlardan her biri borcun tamamen ifasını isteyebilir. Borçlu hepsine karşı borcunu vermeğe mecburdur. Borçlular birden ziyade ise her biri taksimi kabil olmayan borcun tamamını vermekle mükelleftirler. Halin icabından hilâfı anlaşılmadıkça, veren borçlu kendisine müştereken borçlu olanlara hisselerile rücu hakkını haiz ve bu nisbette alacaklının haklarına halef olur.

3 - Muayyen olmayan bir şeye taallük eden borç

YETMİŞİNCİ MADDE — Verilmesi lâzım gelen şey yalnız neville tayin edilmiş ise, işin mahiyetinden hilâfı anlaşılmadıkça, bu şeyin intihabı borçluya aittir. Bununla beraber borçlu, mutavassıt vasıftan dun vasıfta bir şey veremez.

4 - Birden ziyade şeylere taallük eden borç

YETMİŞ BİRİNCİ MADDE — Borç birden ziyade şeylerin yapılmasını veya verilmesini şamil olupta borçlu bunlardan yalnız birile mükellef tutulabilirse, işin mahiyetinden hilâfı anlaşılmadıkça, intihap borçluya aittir.

5 - Faiz

YETMİŞ İKİNCİ MADDE — Bir kimse faiz vermesine mecbur olupta miktarı ne mukavele ile, ne de kânun veya örf ve âdetle muayyen değil ise bu faiz senevî yüzde beş hesabına tediye olunur. (Mukavele ile faiz meselesinde suiistimalin meni hukuku amme kanunlarına aittir.)

[B.] Borcun ifa edileceği mahal

YETMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Borcun ifa edilmesi lâzım gelen yer, iki tarafın sarıh veya zımnî arzusuna göre tayin edilir. Hilâfına bir şart mevcut olmadığı surette aşağıdaki hükümler tatbik olunur:

1 - Borç bir miktar paradan ibaret ise tediye alacaklının verme zamanında mukim olduğu yerde vukubulur.

2 - Borç muayyen bir şeye taallük ediyorsa bu şey aktin inikadı zamanında bulunduğu yerde teslim olunur.

3 - Bunlardan başka her borç doğumu zamanında borçlunun mukim bulunduğu yerde ifa edilir. Alacaklının ikametgâhında tediye edilmesi lâzım gelen bir borcun ifası borcun doğumundan sonra alacaklının ikametgâhını değiştirmesi sebebiyle ehemmiyetli bir surette güçleşmiş ise borç alacaklının evvelik ikametgâhında ifa olunabilir.

[C.] İfanın zamanı
I. Muaccel borç

YETMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Ecil meşrut olmadığı veya işin mahiyetinden anlaşılmadığı takdirde borç hemen if ve derhal icrası talep olunabilir.

YETMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Borcun ifası için bir ayın iptidası veya nihayeti tayin olunmuş ise ayın birinci ve sonuncu günü anlaşılır. Bir ayın ortası tayin olunmuş ise bundan ayın on beşi anlaşılır.

II. Müeccel borç
1 - Ay üzerine ecil

YETMİŞ ALTINCI MADDE — Bir borç veya sair her hangi bir tasarruf aktin inikadından itibaren bir müddetin hitamında ifa ve icra edilmek lâzımgeldiği takdirde vade atideki vechile tayin olunur :

2 - Diğer eciller

1 - Müddet, gün ile tayin edilmiş ise borç, aktin inikat ettiği gün sayılmayarak müddetin son günü muaccel olur. Müddet, sekiz veya on beş gün ise bu müddet bir veya iki haftayı değil tamam sekiz veya on beş günü ifade eder.

2 - Müddet, haftalar ile tayin edilmiş ise borç son haftanın aktin münakit olduğu güne ismen tevafuk eden gününde muaccel olur.

3 - Müddet ay ile veya sene, yarı sene ve senenin dörtte biri gibi birden ziyade ayları ihtiva eden bir zaman ile tayin edildiği surette borç, aktin münakit olduğu gün ayın kaçınıcı günü ise son ayın buna tekabül eden günü muaccel olur. Son ayda tekabül eden gün mevcut değil ise borç son ayın son günü ifa olunur.

Yarım ay tabiri on beş günlük bir müddete muadildir. Müddet bir veya birden ziyade ay ile yarım ay ise on beş gün son olarak hesap edilir.

Bu kaideler, müddet, aktin inikadından başka bir zamandan itibaren cereyan ettiği surette de tatbik olunur. Muayyen bir zaman içinde ifa edilmek lâzımgelen bir borcu, borçlu, müddetin hitamından evvel ifa ile mükelleftir.

YETMİŞ YEDİNCİ MADDE — Bir cumaya veya kanunen tatil olarak kabul edilen diğer bir güne tesadüf eden vade, kendiliğinden, bu günü takip edip tatil olmayan ilk güne geçer. Hilâfına mukavele muteberdir.

3 - Cuma ve tatil günleri

YETMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Borç vade gününde işlere tahsis olunan saatler zarfında ifa ve alacaklı tarafından kabul edilmek lâzımgelir.

III. İşlere tahsis edilen saatlerde ifa

YETMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Borcun ifası için tayin olunan ecil uzatılmış ise yeni mehil, aksi şart edilmedikçe, evvelki mehilin hitamını takip eden birinci günden başlar.

IV. Ecilin uzatılması

SEKSENİNCİ MADDE — Aktin hükmünden veya mahiyetinden veya icabı halinden iki tarafın hilâfını kaseddikleri anlaşılmadığı takdirde, borçlu borcunu vadesinden evvel ifa edebilir. Şu kadar ki borçlunun vadeden evvel tediyede bulunmasından dolayı, mukavele ile veya âdeten mezun olmadıkça, bir miktar enzilât icrasına hakkı yoktur.

V. Vaktinden evvel ifa

VI. Mütakabil taahhüdatı ihtiva eden akitte

1 - İfanın tarzı

SEKSEN BİRİNCİ MADDE — Mütakabil taahhütleri muhtevi olan bir aktin ifasını talep eden kimse, aktin şartlarına ve mahiyetine nazaran bir ecilden istifade hakkını haiz olmadıkça, kendi borcunu ifa etmiş veya ifasını teklif etmiş olmak lâzımdır.

2 - borcunu ödemekten aciz halinde bir tarafın fesh hakkı

SEKSEN İKİNCİ MADDE — Mütakabil taahhütleri muhtevi olan bir akitte âkitlerden birinin borcunu edadan âciz olması ve bilhassa iflâs veya aleyhindeki haczin neticesiz kalması sebebiyle diğer tarafın hakkı tehlikeye düşerse, bu taraf lehindeki borcun ifası temin edilinceye kadar kendisine terettüp eden borcun ifasından imtina ve talebi üzerine bu teminat münasip bir müddet içinde verilemediği surette, akti feshedebilir.

[D.] Tediye

I. Memleket parasile

II. Mahsup

SEKSEN ÜÇÜNCÜ MADDE — Mevzuu para olan deyin memleket parasile ödenir. Akit tediye mahallinde kanunî rayici olmayan bir para üzerine varit olmuş ise aktin harfiyen icrası (aynen ödemek) kelimeleri veya buna muadil sair tabirat ile şart edilmiş olmadıkça deyin vadenin hulûlü gününde rayici üzerinden memleket parasile ödenebilir.

1 - Kısmen tediye halinde mahsup

SEKSEN DÖRDÜNCÜ MADDE — Borçlu faiz veya masrafları tediye gecikmiş değil ise kısmen icra eylediği tediyeyi resülmale mahsup edebilir.

Alacaklı alacağın bir kısmı için kefalet, rehin veya sair teminat almış ise borçlu kısmen icra eylediği tediye temin eylemek veya teminatı daha iyi olan kısma mahsup etmek hakkını haiz değildir.

2 - Birden fazla borçlar olduğu surette

a) Alacaklının beyanına tevfi kan mahsup

SEKSEN BEŞİNCİ MADDE — Birden fazla borçları bulunan borçlu, borçları ödemek zamanında bu deyinlerden hangisini tediye etmek istediğini alacaklıya beyan etmek hakkını haizdir.

Borçlu beyanatta bulunmadığı surette, vuku bulan tediye, kendisi tarafından derhal itiraz edilmiş olmadıkça, alacaklının makbuzda irae ettiği deyne mahsup edilmiş olur.

b) Kanuna tevfi kan mahsup

SEKSEN ALTINCI MADDE — Kanunen muteber bir beyan vaki olmadığı yahut makbuzda bir gûna mahsup gösterilmediği takdirde, tediye muaccel olan borca mahsup edilir.

Birden ziyade borçlar muaccel ise, tediye borçlu aleyhinde birinci olarak takip edilen borca mahsup edilir. Takibat vak olmamış ise tediye, vadesi iptida hulûl etmiş olan borca mahsup edilir.

Birden ziyade borçların vadeleri aynı zamanda hulûl etmi ise, mahsup mütenasiben vaki olur.

Hiç bir borcun vadesi hulûl etmemiş ise alacaklı için en az teminatı haiz olan borca mahsup edilir.

SEKSEN YEDİNCİ MADDE — Borcu ödeyen borçlu bir makbuz, veya borcun tamamı tediye edilmiş ise senedin geri verilmesini veya iptalini istemek hakkını haizdir. Borcun tamamı ödenmemiş veya senet alacaklıya başka haklarda vermekte ise borçlu, ancak makbuz itasını ve tediyeinin senede dercini isteyebilir.

SEKSEN SEKİZİNCİ MADDE — Faizden veya icar bedeli gibi muayyen zamanlarda ödenmesi lâzım gelen sair borçlardan ihtirazî bir kayıt dermeyan etmeksizin bir taksit için makbuz veren alacaklı, andan evvelki taksitleri de tahsil etmiş sayılır. Alacaklı resülmal için makbuz vermiş ise, faizlerini de tahsil etmiş sayılır. Senet borçluya iade edildikte borç sakıt olmuş sayılır.

SEKSEN DOKUZUNCU MADDE — Alacaklı senedi zayı ettiğini iddia ederse tediye bulunan borçlu, kendisine senedin iptalini ve borcun sukutunu mübeyyin resmen tanzim veya usulen tasdik edilmiş bir ilmühaber vermeğe, alacaklıyı mecbur edebilir. Kıymetli evrakın iptaline müteallik hükümler mahfuztur.

DOKSANINCI MADDE — Yapılacak veya verilecek şey usulü dairesinde kendisine arzolunan alacaklı, muhik bir sebep olmaksızın anı reddeder veya borçlunun borcunu ifa edebilmesi için tekaddümen kendi tarafından yapılması lâzım gelen muameleleri icradan imtina ederse, mütemerrit addolunur.

DOKSAN BİRİNCİ MADDE — Alacaklı mütemerrit olduğu taktirde borçlu, hasar ve masrafları alacaklıya ait olmak üzere vereceği şeyi tevdi ederek, borcundan beraet edebilir. Tevdi edilecek yeri, tediye yerindeki hakim tayin eder. Fakat ticari eşya, hakimın kararı olmaksızın dahi, bir ardiyeye tevdi edilebilir.

DOKSAN İKİNCİ MADDE — Aktin mevzuu olan şeyin nahiyeti veya işin nevi tevdiya mani olur veya verilecek şey bulunmağa maruz veya muhafazası masrafı mucip veya tevdi büyük masrafları müstelzim olursa, borçlu, evvelâ ihtarda bulunuktan sonra, hakimın iznile, onu alenen sattırarak bedelini tevdi debilir. Verilecek şey borsada mukayyet veya fii carisi mevcut eya masarifine nisbetle kıymeti az ise satışın aleni olması lâzım imadığı gibi ihtara lüzum görmeksizin de hâkim, satışa müsaade debilir.

DOKSAN ÜÇÜNCÜ MADDE — Alacaklı tevdi edilen şeyi kabul eylediğini beyan etmiş veya tevdi bir rehnin fekkini tevdi etmiş bulunmadıkça, borçlu, tevdi edilen şeyi istirdat edebilir. Tevdi edilen şeyin istirdadı ile beraber alacak, bütün teferat ile yeniden tevellüt eder.

III. Makbuz ve senedlerin iadesi

1 - Borçlunun hakkı

2 - Hükümler

3 - Senedin iadesinin mümkün olamaması

[H.] Alacaklıın temerrüdü

I. Şartları

II. Hükümleri

1 - Borcun mevzuu bir şey olduğu surette

a) Tevdi hakkı

b) Satmak hakkı

c) Tevdi edilecek şeyin istirdadı

2 - Borcun mevzuu bir şey olmadığı surette

DOKSAN DÖRDÜNCÜ MADDE — Borcun mevzuu bir aynın teslimini tazammun etmediği surette, eğer alacaklı mütemerrit ise, medyunun temerrüdüne müteallik hükümlere tevfi-kan, borçlu akti feshedebilir.

[V.] *Borcun ifasına mâni olan diğer sebebler*

DOKSAN BEŞİNCİ MADDE — Verilecek şey ve yapılacak iş ne alacaklıya nede alacaklıya müteallik şahsî diğer bir sebeple mümessiline arzedilemez veya borçlunun kusuru olmaksızın alacaklının şahsında tereddüt olunursa, borçlu, alacaklının temerrüdü halinde olduğu gibi tevdi etmek veya akti fesheylemek hakkını haizdir.

İkinci fasıl

Borçların ödenmemesinin neticeleri

[A.] *Borcun ifa edilmemesi*

I. Borçlunun mesuliyeti

1 - Umumiyet itibarile

DOKSAN ALTINCI MADDE — Alacaklı hakkını kısmen veya tamamen istifa edemediği taktirde, borçlu, kendisine hiç bir kusurun isnat edilemeyeceğini ispat etmedikçe, bundan mütevellit zararı tazmine mecburdur.

2 - Bir şeyin yapılması veya yapılmaması borçları

DOKSAN YEDİNCİ MADDE — Bir şeyin yapılmasına müteallik borç borçlu tarafından ifa edilmediği taktirde, alacaklı, masrafı borçluya ait olmak üzere, borcun kendisi tarafından ifasına izin verilmesini talep edebilir. Her türlü zarar ve ziyan davası hakkı mahfuzdur.

Bir şeyin yapılmamasına taallük eden borca muhalif surette hareket eden kimse mücerret muhalefet ile zarar ve ziyan tediyesine mecburdur.

Bundan başka alacaklı taahhüde muhalif olarak yapılan şeyin refini isteyebilir. Alacaklı, masrafları borçluya ait olmak üzere, kendisi tarafından refe izin verilmesini de isteyebilir.

II. Tazminin derece vüsati

1 - Umumiyet itibarile

DOKSAN SEKİZİNCİ MADDE — Borçlu, umumiyet itibarile her kusurdan mesuldür. Bu mesuliyetin vüsati işin hususî mahiyetine göre çok veya az olabilir. Hususile iş borçlu için bir faideyi mucip olmadığı surette, mesuliyet daha az şiddetle takdir olunur.

Haksız fiillerden mütevellit mesuliyete müteallik hükümler kıyasen akte muhalif hareketlerde tatbik olunur.

2 - Mesuliyetten berat şartı

DOKSAN DOKUZUNCU MADDE — Hile veya ağır kusu halinde dışar olacağı mesuliyetten borçlunun iptidaen beraetin tazammun edecek her şart batıldır.

Hafif kusur halinde borçlu, iptidaen mesuliyetten beraetir tazammun eden şartın dermeyanı sırasında alacaklı borçlunu hizmetinde ise veya mesuliyet Hükümet tarafından imtiyaz suretile verilen bir sanatın icrasından tevellüt ediyorsa, haiz olduğu salâhiyeti takdiriyeyle istinat ile, hâkim bu şartı batıl addedebilir.

YÜZÜNCÜ MADDE — Bir borcun ifasını veya bir borçtan mütevellit bir hakkın istimalini kendisi ile beraber, yaşayan şahıslara veya maiyetinde çalışanlara velev kanuna muvafık surette tevdi eden kimse, bunların amellerini icra esnasında ika ettikleri zarardan dolayı, diğer tarafa karşı mesuldür.

Bunların filinden mütevellit mesuliyeti, evvelce iki taraf arasında yapılan bir mukavele, tamamen veya kısmen bertaraf edebilir.

Alacaklı, borçlunun hizmetinde ise veya mesuliyet Hükûmet tarafından imtiyaz suretile verilen bir sanatın icrasından tevellüt ediyorsa, borçlu, mukavele ile ancak hafif bir kusurdan mütevellit mesuliyetten kendisini beri kılabilir.

YÜZ BİRİNCİ MADDE — Muaccel bir borcun borçlusu, alacaklının ihtarile, mütemerrit olur.

Borcun ifa edileceği gün müttefikan tayin edilmiş veya muhafaza edilen bir hakka istinaden iki taraftan birisi bunu usulen bir ihbarda bulunmak suretile tespit etmiş ise, mücerret bu günün hitamı ile, borçlu mütemerrit olur.

YÜZ İKİNCİ MADDE — Mütemerrit olan borçlu, borcun teahhürle ifasından dolayı zarar ve ziyan tediyesine mecbur olduğu gibi kazara vukua gelecek zarardan da mesuldür.

Borçlu, kendisi tarafından bir gûna kusur olmaksızın teahürde bulunmuş olduğunu veya borç vakit ve zamanile ifa edilmiş bile olsa kazanın alacaklının zararına olarak tediye olunacak şeye isabet edeceğini ispat ederek, bu mesuliyetten kurtulabilir.

YÜZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Bir miktar paranın tediyesinden temerrüt eden borçlu, mukavele ile daha az bir faiz tayin edilmiş olsa bile, geçmiş günler için senevî yüzde beş hesabı faiz tediyesine mecburdur.

Akitte de doğrudan doğruya veya taksite raptedilmiş komisyon şeklinde yüzde beşten ziyade bir faiz şart edilmiş ise bu faiz de temerrüt eden borçludan istenebilir.

Tediye mahallinde iskonto yüzde beşten ziyade olduğu takdirde, tüccarlar arasında geçmiş günlerin faizi iskonto miktarına göre hesap edilebilir.

YÜZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Faiz veya mütedahil iratların yahut hibe ettiği bir miktar paranın tediyesinden temerrüt eden borçlu bunlar için geçmiş günler faizini ancak icraya veya mahkemeye müracaat gününden itibaren tediye mecburdur.

Bunun aksine dair olan her şart, şartı cezaî hakkındaki hükümlere tevfikkan takdir olunur.

Geçmiş günler faizinin tediyesinde temerrüt sebebi ile faiz yürütülemez.

YÜZ BEŞİNCİ MADDE — Alacaklının duçar olduğu zarar geçmiş günler faizinden fazla olduğu surette, borçlu, ken-

3 - Muavin şahısların mesuliyeti

[B.] Borçlunun temerrüdü
I. Şartları

II. Hükümleri
1 - Kaza halinde mesuliyet

2 - Geçmiş günler faizi
a) Umumiyet itibarile

b) Faizin mütedahil taksitlerin ve hibe ettiği meblağın tediyesinde mütemerrit olan borçlu

3 - Munzam zarar

disine hiç kusur isnat edilemeyeceğini ispat etmedikçe, bu zarar dahi tazmin ile mükelleftir.

Bu munzam zarar derhal takdir olunabilirse hâkim, esasa dair karar verir iken bu zararın miktarını dahi tayin edebilir.

- 4 - Bir mehil tayini suretile
a) fesih hakkı

YÜZ ALTINCI MADDE — Karşılıklı teahhütleri havi olan bir akitte iki taraftan biri mütemerrit olduğu takdirde, diğeri borcun ifa edilmesi için münasip bir mehil tayin veya münasip bir mehilin tayinini hâkimden isteyebilir.

Bu mehil zarfında borç ifa edilmemiş bulunduğu surette alacaklı her zaman onun ifasını talep ve teahhür sebebi ile zarar ve ziyan davası ikame eylemek hakkını haizdir; bir de aktin icrasından ve teahhürü sebeble zarar ve ziyan talebinden vaz geçtiğini derhal beyan ederek, borcun ifa edilmemesinden mütevellit zarar ve ziyayı talep veya akti feshedebilir.

- b) Derhal fesih

YÜZ YEDİNCİ MADDE — Aşağıdaki hallerde bir mehil tayinine lüzum yoktur:

1 - Borçlunun hal ve vaziyetinde bu tedbirin tesirsiz olacağı anlaşılırsa;

2 - Borçlunun temerrüdü neticesi olarak borcun ifası alacaklı için faydasız kalmış ise;

3 - Aktin hükümlerine göre borç, tayin ve tespit edilen bir zamanda veya muayyen bir mehil içinde ifa edilmek lâzımgelmiyorsa.

- c) Rücuun hükümleri

YÜZ SEKİZİNCİ MADDE — Akitten rücu eden alacaklı, vadolunan şeyi vermekten imtina ve tediye eylediği şeyi istirdat edebilir.

Bundan başka borçlu kendisine hiç bir kusurun isnat edilemeyeceğini ispat edemezse, alacaklı, aktin hükümsüzlüğünden mütevellit zararın tazminini de talep edebilir.

Üçüncü fasıl

Borçların üçüncü şahıs hakkındaki tesiri

- [A.] Alacaklıya halef olmak

YÜZ DOKUZUNCU MADDE — Alacaklıya tediyede bulunan üçüncü şahıs aşağıdaki hallerde tediye eylediği miktar nisbetinde alacaklının haklarına kanunen halef olur:

1 - Başkasının borcu için rehin edilen bir şeyi rehinden kurtardığı ve bu şey üzerinde mülkiyet hakkı veya sair diğer bir aynî hakkı haiz bulunduğu takdirde;

2 - Alacaklı tediyede bulunan üçüncü şahsın ona halef olacağı borçlu tarafından alacaklıya haber verildiği takdirde.

- [B.] Başkasının filini taahhüt

YÜZ ONUNCU MADDE — Bir üçüncü şahsın filini başkasına teahhüt eden kimse bu üçüncü şahıs tarafından teahhüdün ademi ifası halinde zarar ve ziyan tediyesine mecburdur.

- [C.] Başkasının lehine şart

YÜZ ON BİRİNCİ MADDE — Kendi namına akit yapan bir kimse, üçüncü şahıs lehine bir borç şart etmiş ise, o borcun ifasını talep etmek hakkını haizdir.

Üçüncü şahıs veya o borçta üçüncü şahsa halef olanlar dahi, iki tarafın niyetine veya örf ve âdete tevafuk ettiği takdirde, borcun ifasını şahsan talep edebilirler.

Bu takdirde üçüncü veya onu istihlâf edenler bu hakkı istimal etmek istediklerini borçluya beyan ettiklerinden itibaren alacakının borçluyu ibraya hakkı kalmaz.

YÜZ ON İKİNCİ MADDE — Başkasını istihdam eden bir kimse çalıştırdığı ameleye karşı hukukî mesuliyetlerini temin için sigorta yapıp ta amele, sigorta ücretinin en aşağı yarısını tediyeye iştirak etmiş ise, sigortadan mütevellit haklar, munhasıran ameleye ait olur.

I. Umumiyet itibarile

II. Sigorta ile temin edilmiş hukukî mesuliyetler

ÜÇÜNCÜ BAP

Borçların sukutu

YÜZ ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Asıl borç tediye ile veya sair bir suretle sakıt olduğu takdirde kefalet ve rehin ve sair ferî haklar dahi sakıt olur.

[A.] Borçların ferîlerinin sukutu

Evvelce işleyen faiz'eri talep hakkının mahfuz bulunduğu beyan edilmiş veya icabı halden neşet eylemiş olmadıkça bu faizler talep olunamaz.

Gayrimenkul rehne ve kıymetli evraka ve konkurdatoya müteallik hususî hükümler mahfuzdur.

YÜZ ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Borcun teçdidi akitten vazih surette anlaşılmak lâzımdır.

[B.] Teçdit

I. Umumiyet itibarile

Hususile mevcut bir borç için kambiyo taahhüdünde bulunmak veya yeni bir alacak senedi veya yeni bir kefaletname imza etmek, teçdidi tazammun etmez. Bununla beraber, bu hükmün aksine dair aktolunan mukaveleler muteberdir.

YÜZ ON BEŞİNCİ MADDE — Muhtelif kalemlerin bir hesabı cariye mücerret kaydedilmesile borç teçdit edilmiş olmaz.

II. Hesabı cari

Şu kadar ki hesap kesilip te diğer tarafça da kabul edilmiş olduğu takdirde borç teçdit edilmiş olur.

Eğer kalemlerden biri mukabilinde teminat varsa hesap kesilip tasdik edilmiş olsa bile, hilâfı şart edilmedikçe işbu teminata hâlel gelmez.

YÜZ ON ALTINCI MADDE — Alacaklılık ve borçluluk sıfatlarının bir şahısta içtimaile borç sakıt olur ve bu içtimanın zevâlile borç avdet eder.

[C.] Alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi

Gayrimenkul rehni ile kıymetli evrak hakkındaki hususî hükümler bakidir.

YÜZ ON YEDİNCİ MADDE — Borçluya isnat olunamayan ahval münasebetile borcun ifası gayri mümkün olursa borç sakıt

[D.] İfanın mümkün olmaması

olur. Karşılıklı taahhütleri havi akitlerde bu suretle beri olan borçlu haksız iktisaplara müteallik hükümlere tevfikân almış olduğu şeyleri iadeye mecbur ve kendisine henüz tediye edilmemiş bulunan şeyi istemek hakkından mahrum olur. Kanun veya akit ile, borcun ifasından evvel bile vukua gelen zararın alacaklıya tahmil edilmiş olduğu haller, bundan müstesnadır.

[H.] Takas

I. Şartları

1 - Umumiyet itibarile

YÜZ ON SEKİZİNCİ MADDE — İki şahıs karşılıklı bir miktar meblâğı veya yekdiğerine mümasil başka malları birbirine borçlu oldukları takdirde, her iki deyin muaccel ise, iki taraftan her biri borcunu alacağı ile takas edebilir.

Alacaklardan biri, münazaalı olsa bile takas dermeyan olunabilir.

Müruru zamana uğramış bir alacak, takas dermeyan edilebileceği zamanda müruru zaman ile sakıt olmuş değil ise, onun da takası dermeyan olunabilir.

2 - Kefalet halinde

YÜZ ON DOKUZUNCU MADDE — Asıl borçlunun takası dermeyan etmeğe hakkı oldukça kefilî alacaklıya tediye bulunmaktan imtina edebilir.

3 - Üçüncü şahıs lehine taahhüt halinde

YÜZ YIRMİNCİ MADDE — Bir üçüncü şahıs lehine taahhütte bulunan kimse, borcunu diğer âktin kendisine borçlu olduğu şey ile takas edemez.

4 - Borçlunun iflâsı halinde

YÜZ YIRMİ BİRİNCİ MADDE — Borçlunun iflâsı halinde alacaklılar, muaccel olmasa bile alacaklarını müflisin kendilerinde olan alacağı ile takas edebilirler.

II. Hükümleri

YÜZ YIRMİ İKİNCİ MADDE — Takas, ancak borçlunun takası dermeyan etmek kastını alacaklıya bildirmesile vaki olur. Bu takdirde iki borç takas edilebilecekleri andan itibaren en az olan borcun miktarı nisbetinde sakıt olmuş addolunur.

Hesabı cari meselesinde ticarete müteallik hususî teamüller bakidir.

III. Takası kabil olmayan alâcıklar

YÜZ YIRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Aşağıdaki alacaklar alacaklıların arzusu hilâfında takas ile ıskat edilemez:

1 - Tevdi edilmiş veya haksız olarak alınmış veya hile ile alınmış bulunan bir şeyin iadesine veya bedeline taallûk eden mutalebeler;

2 - Nafaka ve iş ücreti gibi borçlunun ve ailesinin iâşesi için mutlak surette zarurî olup hususî mahiyeti itibarile filen alacaklının eline verilmesi icap eden alacaklar;

3 - Devlet ve vilâyet ve köyler lehine olarak hukuku ammeden neşet eden alacaklar.

IV. Takastan feragat

YÜZ YIRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Borçlu, iptidaen takastan feragat edebilir.

YÜZ YIRMI BEŞİNCİ MADDE — Bu kanunda başka suretle hüküm mevcut olmadığı takdirde, her dava on senelik mürruru zamana tâbidir.

[V.] *Müruru zaman*

I. Müddetler

1 - On senelik mürruru zaman

YÜZ YIRMI ALTINCI MADDE — Aşağıdaki alacak veya davalar hakkında beş senelik mürruru zaman cari olur:

II. 2 - Beş senelik mürruru zaman

1 - Alelûmum kiralar ile resülmal faizleri ve muayyen zamanlarda tediyesi meşrut aidat;

2 - Erzak bedeli, nafaka ve otel ve lokanta masraflarına müteallik davalar;

3 - Sanatkârların işleri, perakendeci esnafın verdiği eşya ve erzak, doktorların ve sair sanat erbabının ifa ettikleri mesaf, avukatların, vekillerin ve kâtibi adillerin meslekî hizmetleri, başkalarının maiyetinde çalışan veya müstahdem olan kimselerin, hizmetçilerin, yevmiyecilerin ve amelelerin ücretleri hakkında davalar.

YÜZ YIRMI YEDİNCİ MADDE — Bu üçüncü bapta tayin olunan mürruru zaman müddetleri, mukavele ile tadil olunamaz.

3 - Mürruru zaman müddetlerinin katıyeti

YÜZ YIRMI SEKİZİNCİ MADDE — Mürruru zaman, alacağın muaccel olduğu zamandan başlar, alacağın muacceliyeti bir ihbar vukuuna tâbi ise mürruru zaman bu haberin verilebileceği günden itibaren cereyan eder.

4 - Mürruru zamanın başlangıcı

a) Umumiyet itibarile

YÜZ YIRMI DOKUZUNCU MADDE — Kaydi hayat şartile irat ve muayyen zamanlarda tediyeye olunan sair şeylerin tediyesini talep hususunda mürruru zaman, ilk tediyeye edilmemiş olarak kalan taksitin muacceliyet kesbettiği günden başlar.

b) Muayyen zamanlarda verilen ivazlar

Alacak hakkında mürruru zaman vaki olunca, mütedahil, taksitler hakkında da mürruru zaman vaki olmuş olur.

YÜZ OTUZUNCU MADDE — Müddetlerin hesabında mürruru zamanın başladığı gün nazarı itibare alınmaz ve mürruru zaman ancak müddetin son günü istimal edilmeksizin geçtiği surette vaki olmuş olur.

5 - Müddetlerin hesabı

Bununla beraber borçların ifası meselesinde müddetlerin hesabına müteallik kaideler burada da tatbik olunur.

YÜZ OTUZ BİRİNCİ MADDE — Asıl alacak hakkında mürruru zaman vaki olunca faiz ve sair ferî alacaklar hakkında da mürruru zaman vaki olmuş olur.

II. Feriler hakkında mürruru zaman

YÜZ OTUZ İKİNCİ MADDE — Aşağıdaki hallerde mürruru zaman cereyan etmez ve cereyana başlamış ise inkıtaa uğrar :

III. Mürruru zamanın cereyanına mâni olan ve mürruru zamanı tatil eden sebepler

1 - Velâyet devam ettiği müddetçe çocukların baba ve annelerine karşı olan alacakları hakkında;

2 - Vesayet devam ettiği müddetçe vesayet altında bulunan-

ların vasi veya sulh hâkimi ve mahkemei asliye hâkimleri zimmetinde olan alacakları hakkında;

3 - Nikâh devam ettiği müddetçe karı kocadan birinin diğeri zimmetinde olan alacakları hakkında;

4 - Hizmet mukavelesinin devam ettiği müddetçe hizmetçilerin, istihdam edenlere karşı olan alacakları hakkında;

5 - Borçlu alacak üzerinde intifa hakkını haiz olduğu müddetçe;

6 - Alacağı bir Türk mahkemesi huzurunda iddia etmek imkânı olmadığı müddetçe.

Müruru zamanı tatil eden sebeplerin zail olduğu günün hitamından itibaren müruru zaman başlar veya tevakkuftan evvel başlamış olan cereyanına devam eder.

IV. Müruru zamanın katı

1 - katı sebepleri

YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Aşağıdaki hallerde müruru zaman katedilmiş olur :

1 - Borçlu borcunu ikrar ettiği, hususile faizi tediye veya alelhesap bir miktar para eda veya rehin yahut kefil verdiği takdirde;

2 - Alacaklı dava veya defi zımında mahkemeye veya hakeme müracaatla veya icraî takibat yahut iflâs masasına müdahale ile hakkını talep eylediği halde.

2 - Borçlulara karşı katın neticeleri

YÜZ OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Müruru zaman, müte-selsilen borçlu olanlardan veya taksimi kabil olmayan bir borcun müşterek borçlularından birine karşı katedilmiş olunca diğerlerine karşı da katedilmiş olur.

Müruru zaman asıl borçluya karşı katedilmiş olunca, kefile karşı da katedilmiş olur.

Müruru zaman kefile karşı katedilmiş olunca, asıl borçluya karşı katedilmiş olmaz.

3 - Yeni müddetin mebdei

a) İkrar ve hüküm halinde

YÜZ OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Müruru zaman katedilmiş olunca, katıdan itibaren yeni bir müddet cereyan etmeğe başlar.

Borç bir senette ikrar edilmiş veya bir hüküm ile sabit olmuş ise yeni müddet daima on senedir.

b) Alacaklının fi-li halinde

YÜZ OTUZ ALTINCI MADDE — Bir dava veya defi ile katedilmiş olan müruru zaman, dava devam ettiği müddetçe iki tarafın muhakemeye müteallik her muamelesinden ve hâkimin her emir ve hükmünden itibaren yeniden cereyana başlar.

Kat, icraî takibattan neşet etmiş ise müruru zaman takibe müteallik her muameleden itibaren yeniden cereyana başlar.

Kat bir iflâsa müdahaleden neşet etmiş ise müruru zaman iflâsa müteallik hükümlere nazaran alacağı yeniden talep etmek mümkün olduğu zamandan itibaren yeniden cereyana başlar.

YÜZ OTUZ YEDİNCİ MADDE — Dava veya defi, vaziyet eden hâkimin ademi salâhiyeti veya tamiri kabil ve şekle müteallik bir noksan veya vaktinden evvel ikame edilmiş olması sebebi ile reddolunmuş olup ta arada müruru zaman müddeti hitam bulmuş ise, alacaklı hakkını talep etmek için altmış gün'ük münzam bir müddetten istifade eder.

V. Davanın reddi halinde münzam müddet

YÜZ OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Alacağın bir menkul rehni ile temin edilmiş bulunması, bu alacak hakkında müruru zaman ceryanına mâni olmaz. Fakat alacaklı rehinden istifayı hak etmek salâhiyetini muhafaza eder.

VI. Menkul rehni ile temin edilmiş alacak halinde

YÜZ OTUZ DOKUZUNCU MADDE — İptidaen müruru zamandan feragat batıldır.

VII. Müruru zamandan feragat

Müteselsilen borçlulardan biri tarafından vuku bulan feragat diğerlerine karşı dermeyeran olunamaz.

Feragat, taksimi kabil olmayan bir borcun müşterek borçlularından biri tarafından sadır olduğu takdirde de hüküm böyledir. Asıl borçlu tarafından vuku bulan feragat, kezalik kefile karşı dermeyeran olunamaz.

YÜZ KIRKINCI MADDE — Müruru zaman dermeyeran edilmediği surette hâkim, müruru zamanı kendiliğinden nazara alamaz.

VIII. Müruru zamanın dermeyeran lüzumu

DÖRDÜNCÜ BAP

Borçların neveleri

Birinci fasıl

Müteselsil borçlar

YÜZ KIRK BİRİNCİ MADDE — Alacaklıya karşı, her biri deynin mecmuundan mesul olmağı iltizam ettiklerini beyan eden birden ziyade borçlular arasında teselsül vardır.

Böyle bir beyanın fiktanı halinde teselsül ancak kanunun tayin ettiği hallerde olur.

[A.] Borçlular arasında teselsül
I. Şartları

YÜZ KIRK İKİNCİ MADDE — Alacaklı müteselsil borçluların cümlesinden veya birinden borcun tamamen veya kısmen edasını istemekte muhayyerdir.

Borcun tamamen edasına kadar bütün borçluların mesuliyeti devam eder.

II. Alacaklı ve borçlu arasındaki münasebet

1 - Hükümleri
a) Müşterek borçluların mesuliyeti

YÜZ KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Müteselsil borçlulardan biri alacaklıya karşı onunla kendi arasındaki şahsî münasebetlerden veya müteselsil borcun sebep veya mevzuundan tevelliüt

b) Müşterek borçlulara ait defiler

etmiş olanlardan maada bir şey dermeyan edemez ve bütün borçlular arasında müşterek olan defileri dermeyan etmediği halde onlara karşı mesul olur.

e) Müşterek borçlulardan birinin şahsî fiili

YÜZ KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Hilâfına mukavele olmadıkça müteselsil borçlulardan biri kendi fiili ile diğer borçluların vaziyetlerini ağırlaştıramaz.

2 - Müteselsil borcun sukutu

YÜZ KIRK BEŞİNCİ MADDE — Tediyesi ile veya yaptığı takas ile deynin tamamını veya bir kısmını ıskat etmiş olan müteselsil borçlulardan biri, sakıt olan borç nisbetinde, diğer borçluları halâs etmiş olur.

Eğer müteselsil borçlulardan biri deyin tediye olunmamış iken andan tahallüs etmiş ise, diğer borçlular ancak ahvalin veya borç mahiyetinin irae ettiği nisbette, bu beraetten istifade edebilirler.

III. Müşterek borçlular arasındaki münasebetler
1 - Taksim

YÜZ KIRK ALTINCI MADDE — Borcun mahiyetinden hilâfi istidlâl olunmadıkça müteselsil borçlulardan her biri alacaklıya yapılan tediyatta birbirine müsavi birer hisseyi üzerlerine almağa mecburdur ve hissesinden fazla tediyatta bulunan, fazla ile diğerlerine rücu hakkını haizdir.

Birinden tahsili mümkün olmayan miktar diğerleri arasında mütesaviyen taksim olunur.

2 Halefiyet

YÜZ KIRK YEDİNCİ MADDE — Rücu hakkından istifade eden müteselsil borçlulardan her biri tediye ettiği miktar nisbetinde alacaklının haklarına halef olur.

Alacaklı diğerleri zararına olarak müteselsil borçlulardan birinin vaziyetini iyileştirdiği takdirde bu filinin neticelerini şahsan tahammül eder.

[B] Alacaklılar arasında teselsül

YÜZ KIRK SEKİZİNCİ MADDE — Borcun tamamının tediyesini istemek hakkını her birine bahsettiğini borçlu beyan ettiği ahvalde birden ziyade alacaklıları arasında teselsül mevcut olacağı gibi kanunun tayin ettiği mevadda dahî bu nevi teselsül bulunur.

Müteselsil alacaklılardan birine tediye vukuile borçlu bütün alacaklılara karşı beri olur.

Alacaklılardan birinin icraya veya mahkemeye müracaatından haberdar edilmedikçe borçlu anlardan dilediğine tediyede muhayyerdir.

İkinci fasıl

Şarta bağlı borçlar

[A.] *Tâlikâ şart*
I. Umumiyet itibarile

YÜZ KIRK DOKUZUNCU MADDE — Bir aktin mevzuunu teşkil eden borcun mevcudiyeti, meşkûk bir hâdisenin tahakkukuna talik edilmiş ise o akit, şarta bağlı akit olur.

İki taraf hilâfını kastetmedikleri halde şarta bağlı akit, ancak şartın tahakkuku anından itibaren, hüküm ifade eder.

YÜZ ELLİNCİ MADDE — Şart tahakkuk edinceye kadar borçlu borcun lâyiki veçhile edasına mâni olacak her nevi tasarruftan iğtinap etmekle mükelleftir.

Şarta bağlı hakkı tehlikeye düşür edilen alacaklı, alacağı mutlak olan alacaklıların haklarını muhafaza için yapmağa salâhiyettar oldukları tetbirleri ittihaz edebilir.

Şartın tahakkukundan evvel yapılan temlikî her tasarruf, şartın hükümlerini ihlâl ettiği nisbette batıl olur.

YÜZ ELLİ BİRİNCİ MADDE — Şartın tahakkukundan evvel taahhüt olunan şey kendisine teslim olunan alacaklı, şartın tahakkuku halinde, fasıla esnasında o şeyden elde ettiği menfaatlara malik olur.

Şart tahakkuk etmezse alacaklı elde ettiği menfaatları ret ile mükelleftir.

YÜZ ELLİ İKİNCİ MADDE — İnfisahî meşkûk bir hâdisenin tahakkukuna talik edilen akit, şartın tahakkuku anından itibaren, hüküm ifade etmez.

Kaideten, infisah makabline şamil olmaz.

YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Eğer şart, iki taraftan birinin bizzat yapması lâzım olmayan bir şeyin icrasından ibaret ise, o tarafın vefatı halinde mirasçısı anın yerine kaim olabilir.

YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Şartın tahakkukuna, iki taraftan biri hüsnü niyet kaidelerine muhalif bir hareketle mâni olursa, o şart tahakkuk etmiş addolunur.

YÜZ ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Kanuna veya ahlâka (adaba) mugayir bir fiil veya şart veya ihmal şart olarak tayin edilmiş olduğu halde, bu şarta bağlı olan borç hükümsüz olur.

Üçüncü fasıl

Pey akçesi, zamân rücu, ücret tevkifi ve cezaî şart

YÜZ ELLİ ALTINCI MADDE — Bir kimse pey akçesi verdiği taktirde bunu zamânı rücu olarak değil, belki aktin inikadına delil olmak üzere vermiş addolunur.

Hilâfına mahallî âdet veya mukavelet olmadıkça, pey akçasını alan matlubuna mahsup etmeyerek anı muhafaza eder.

Zamânı rücu, şart edildiği halde âkitlerden her biri akitten rücu salâhiyetini haiz addolunur. Pey akçası vermiş olan rücu ederse verdiğini terkeder ve pey akçasını almış olan rücu ederse, aldığıın iki mislini iade eder.

II. Şartın bağlı olduğu sıradaki vaziyet

III. Fasıla esnasında tahakkuk eden menfaatler

[B.] İnfisahî şartlar

[C.] Müsterek hükümler

I. Şartın tahakkuku

II. Hileli mümaaat

III. Memnu şartlar

[A.] Pey akçası ve zamânı rücu

[B.] Ücret tevkifi

YÜZ ELLİ YEDİNCİ MADDE — Hizmet aktinde mukavele mucibince ücretin bir kısmı tevkif edildiği halde, hilâfına veya âdet bulunmadıkça, tevkif olunan ücret cezaî şart olarak değil, belki istihdam eden kimsenin zararına karşılık olmak üzere tutulmuş addolunur.

Bu tevkif ancak amele ücretinin tazminat ile mahsubu caiz olduğu nisbette muteber olur.

[C.] Cezai şart

I. Alacaklının hakkı

1 - İcra ile eda arasındaki münasebet

YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — Aktin icra edilmemesi veya natamam olarak icrası halinde tediye edilmek üzere cezaî şart kabul edilmiş ise, hilâfına mukavele olmadıkça, alacaklı ancak ya aktin icrasını veya cezanın tediyesini isteyebilir.

Aktin muayyen zamanda veya meşrut mahalde icra edilmemesi halinde tediye olunmak üzere cezaî şart kabul edilmiş ise, alacaklı hem aktin icrasını hem meşrut cezanın tediyesini talep edebilir. Meğer ki alacaklı bu hakkından sarahaten feragat etmiş veya kaydi ihtirazî dermeyan etmeksizin edayi kabul etmiş olsun.

Borçlunun, cezaî şartı tediye ile akitten rücu etmek hakkını ispat edebilmek salâhiyeti mahfuzdur.

2 - Ceza ile zarar arasındaki münasebet

YÜZ ELLİ DOKUZUNCU MADDE — Alacaklı zarara düçar olmasa bile ceza lâzım olur.

Şart olunan ceza miktarından fazla zarara düçar olan alacaklı, borçlunun bir kusuru olduğunu ispat etmedikçe, fazlasını isteyemez.

3 - Fesih halinde alacaklının kısmen vuku bulan tediyeye müteallik hakları

YÜZ ALTMİŞİNCİ MADDE — Cezaî şarta müteallik hükümler kısmen vaki olan tediyeenin, fesh halinde alacaklıya kalması şartını mutazammın olan mukaveleyede tatbik olunur.

Taksitle satışa dair olan hükümler bakidir.

II. Cezanın butlanı ve tenkisi

YÜZ ALTMİŞ BİRİNCİ MADDE — Âkitler cezanın miktarını tayinde serbesttirler.

Ceza, kanuna veya ahlâka (âdaba) mugayir bir borcu teyit için şart edilmiş yahut hilâfına mukavele olmadığı halde borcun ifası borçlunun mesuliyetini icap etmeyen ahval sebebiyle gayri mümkün olmuş ise şart olunan cezanın tediyesi talep edilemez.

Hâkim, fahiş gördüğü cezaları tenkis ile mükelleftir.

BEŞİNCİ BAP

Alacağın temlik ve borcun nakli

[A.] Alacağın temlik

I. Şartları

1 - Rızai temlik

YÜZ ALTMİŞ İKİNCİ MADDE — Kanun veya akit ile veya işin mahiyeti icabı olarak menedilmiş olmadıkça borçlunun rızasını aramaksızın, alacaklı alacağını üçüncü bir şahsa temlik edebilir,

Borçlu, alacağın temlik edilmemesi şart edilmiş olduğunu, bu şartı ihtiva etmeyen bir ikrarı bilkitabeye istinat ile, alacağı temellük eden üçüncü bir şahsa karşı iddia edemez.

YÜZ ALTMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Tahrirî şekilde yapılmış olmadıkça, alacağın temliki muteber olmaz.

Bir alacağın temlikini vadetmek, hususî şekle tâbi değildir.

YÜZ ALTMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Alacağın temliki kanun veya mahkeme kararı mucibince vuku bulduğu halde, bir gûna merasime tâbi olmaksızın ve evvelki alacaklı tarafından rıza izhar edilmesine bile ihtiyaç bulunmaksızın, üçüncü şahıslara karşı dermeyen edilebilir.

YÜZ ALTMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Temlik veya temellük eden tarafından alacağın temlik olunduğu kendisine bildirilmezden mukaddem evvelki alacaklıya ve mütevali temlikler vaki olmuş ise alacağı temellük edenlerden tercihi lâzımgelen biri var iken diğerine hüsnüniyetle tediyede bulunan borçlu, beri olur.

YÜZ ALTMİŞ ALTINCI MADDE — Aidiyeti münazaalı bulunan bir alacağın borçlusu tediyeden imtina edebilir ve alacağı mahkemeye tevdi ile borçtan beri olur.

Borçlu, alacağın münazaalı olduğunu bildiği halde tediyede bulunursa tehlike ve hasarı kendisine ait olur. İki alacaklı arasındaki dava henüz görülmekte ve borç muaccel ise her biri, borçluyu borcu olan meblâğı tevdi icbar edebilir.

YÜZ ALTMİŞ YEDİNCİ MADDE — Borçlu temlike vâkıf olduğu zaman temlik edene karşı haiz olduğu defileri, temellük edene karşı dahi dermeyen edebilir.

Borçlunun matlubu temlik eden zimmetinde, temellüğe vâkıf olduğu zaman müeccel bir alacağı var ise, bu alacağın temlik edilen alacaktan sonra müacceliyet iktisap etmiş olmaması şartile, borç ile takas edilmesini talep edebilir.

YÜZ ALTMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Bir alacağın temlikinde, temlik eden kimsenin şahsına hâs olanlardan maada rüçhan hakları ve diğer müteferri haklar dahil olur.

Temlik eden kimse, temellük edene alacak senedini teslim ve mevcut esbabı sübutiyeyi ve haklarını izhar için lüzumu olan malûmatı ita ile mükelleftir.

Gecikmiş faizler, asıl alacak ile birlikte temlik edilmiş addolunur.

YÜZ ALTMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Alacağın temliki ivaz mukabilinde icra edilmiş ise, temlik eden kimse alacağın temlik zamanında mevcudiyetini zâmindir.

a) Cevazı

b) Aktin şekli

2 - Kanunî veya kazaî temlik

II. Temlikin hükümleri

1 - Borçlunun vaziyeti

a) Hüsnü niyetle yapılan tediyeye

b) Tediyeden imtina ve tevdi

c) Borçluya ait defiler

2 - Müteferri hakların ve senedlerin ve esbabı sübutiyenin devri

3 - Zaman

a) Umumiyet itibarile

Ayrıca taahhüt etmedikçe borçlunun aczinden mesul değildir. Temlik meccanen vaki olmuş ise temellük eden kimse alacağın mevcudiyetini dahi zamin olmaz.

b) Tediye makamına yapılan temlik

YÜZ YETMİŞİNCİ MADDE — Tediye makamına kaim olmak üzere bir alacak temlik edilipte ne miktar tenzil edileceği tayin edilmemiş ise temellük eden kimse ancak borçludan bilfiil tahsil ettiği yahut lâzım olan ikdamı sarfeylediği halde tahsil etmiş olduğu miktarı kendi alacağına mahsup etmekle mükelleftir.

c) Zamânın şümülü

YÜZ YETMİŞ BİRİNCİ MADDE — Temlik eden zamân ile mükellef ise temellük edene karşı anca resülmal ve faiz olarak almış olduğu miktar nisbette mesuldür. Bundan başka temlikin mucip olduğu alacaklının borçluya karşı semeresiz takibi dolayısıyla ihtiyar ettiği masrafları da zâmin olur.

Temlik hasbelkanun vaki olmuş ise evvelki alacaklı, ne alacağın mevcudiyetine ve ne de borçlunun eda kabiliyetine kefildir.

III. Hüsusi kaidelerin mahfuziyeti

YÜZ YETMİŞ İKİNCİ MADDE — Bazı hakların temlikine mahsus olarak kanunen muayyen olan hükümler bakidir.

[B.] Borcun nakli
I. Borçlu ve borcun nakli müteahhidi

YÜZ YETMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Bir borçluya karşı yapılan borcun nakli taahhüdü, müteahhidi ya borcu tediye etmek yahut alacaklının rızasını istihsal ederek borcu üzerine almak suretile, borçlunun beraetini tahsile mecbur eder.

Borçlu, borcun nakli müteahhidine karşı borcun nakli aktinden mütevellit borçlarını ifa etmedikçe, müteahhit aleyhine taahhüdünü ifa için dava ikame edemez.

Borçtan beraet etmemiş olan evvelki borçlu, borcun nakli müteahhidinden teminat isteyebilir.

II. Nakil müteahhidi ile alacaklı arasındaki akit
1 - İcap ve kabul

YÜZ YETMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Evvelki borçlu yerine yenisinin kaim olması ve borçtan beraati, borcun nakli müteahhidi ile alacaklı arasında yapılacak akit ile vuku bulur.

Bu aktin icap edildiği, borcun nakli müteahhidi veya onun müsaadesile evvelki borçlu tarafından borcun nakli mukavelesinin alacaklıya bildirilmesinden istidlâl olunabilir.

Alacaklının rızası ya sarîh olur veya icabı halden anlaşılır. Alacaklı ihtirazî kayıt dermeyan temeksizin borcun nakli müteahhidinin tediyesini kabul eder veya bunun borçlu sıfatı ile yaptığı diğer her hangi bir muameleye razı olursa borcun naklini kabul etmiş addolunur.

2 - İbtal olunan icap

YÜZ YETMİŞ BEŞİNCİ MADDE — İcap, alacaklı tarafından her zaman kabul edilebilir. Şu kadar ki borcun nakli

müteahhidi veya borçlu kabul için bir mehil tayin edebilir. Bu mehilin inkızasına kadar alacaklı sükût ederse icap, reddolunmuş addedilir.

Borcun nakli hakkında vukubulan icabın kabulünden evvel yeni bir borcun nakli mukavelesi yapılır ve borcun nakli müteahhidi alacaklıya icapta bulunursa, birinci icabı yapan beri olur.

YÜZ YETMİŞ ALTINCI MADDE — Borçlu değişmiş olsa bile borçlunun şahsına has olanlardan maada müteferri haklar baki olur. Bununla beraber borcu temin için bir rehin tesis etmiş olan üçüncü şahıs ve kefilin mesuliyetleri, ancak borcun nakline razı oldukları halde devam eder.

III. Borçlunun değişmesinin hükmü
1 - Borcun teferrüatı

YÜZ YETMİŞ YEDİNCİ MADDE — Nakledilen borca müteferri hakları dermeyan etmek hakkı, borçludan yenisine geçer. Yeni borçlu, alacaklı ile yapılan akitten hilâfı anlaşılmadıkça, evvelki borçlunun alacaklıya karşı dermeyan edebileceği şahsî defilerde bulunamaz.

2 - İstisnalar

Yeni borçlu borcun naklini tevhit etmiş olan hâdiseler dolayısıyla evvelki borçluya karşı dermeyan edebileceği defileri, alacaklıya karşı kullanamaz.

YÜZ YETMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Borcun nakli mukavelesi iptal edildiği halde, hüsnüniyet sahibi üçüncü şahıslara ait olan haklar baki kalmak üzere, evvelki borç bütün teferruatı ile avdet eder.

IV. Akdin iptali

Bundan başka aktin iptali ve ika olunan zarar kendisine isnat olunamayacağını nakil müteahhidi ispat edemez ise, alacaklı, evvelce müesses teminatı zayi etmesi dolayısıyla veya diğer her hangi bir suretle duçar olduğu zararı nakil müteahhidine tazmin ettirebilir.

YÜZ YETMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Bir mameleki veya bir teahhüdü borç ve alacaklar ile beraber iktisap eden kimse bunu alacaklılara ihbar veya gazetelerle ilân ettiği tarihten itibaren anlara karşı borçlardan mesul olur ve iki sene nihayetine kadar evvelki borçlu dahi yenisile birlikte müteselsilen mesul kalır. Bu müddet, muaccel borçlar için ihbar veya ilân tarihinden ve diğer borçlar için muacceliyet iktisap ettikleri tarihten başlar. Borçların bu veçhile nakline müteallik hükümler, asıl borcun nakli üzerine müterettip hükümlerin ayıdır.

V. Bir mamelekin yahud bir teşebbüsün borç veya alacakları ile beraber temellükü

YÜZ SEKSENİNCİ MADDE — İki müteahhit karşılıklı alacak ve vereceklerini birbirine nakletmek suretile birleştirdikleri halde, her birinin alacaklıları mamelekin temlikinden doğan hakları haiz ve yeni teahhüt bütün borçlardan mesul olur.

VI. Bir şeyin diğer ile birleşmesi ve şeklini değiştirmesi

Tesis olunan kollektif ve komandit şirketleri hakkında bu

şirketlerin iktisap ettikleri şahsî teahhütlerin borçlarından dolayı, aynı hükümler tatbik olunur.

VII. Taksim ve gayrimenkulün beyii halinde

YÜZ SEKSEN BİRİNCİ MADDE — Miras taksimindeki ve rehin ile mukayyet gayrimenkullerin beyindeki borcun nakline mütedair hususî hükümler bakidir.

İKİNCİ KISIM

Aktin muhtelif neveleri

ALTINCI BAP

Bey ve trampa

Birinci fasıl

Umumî hükümler

[A.] *İki tarafın hak ve vazifeleri*

YÜZ SEKSEN İKİNCİ MADDE — Bey bir akittir ki onunla bayi, satılan malı müşterinin iltizam ettiği semen mukabilinde müşteriye teslim ve mülkiyeti ona nakleylemek borcunu tahammül eder.

Hilâfına âdet veya mukavele mevcut değil ise bayi ile müşteri borçları aynı zamanda ifa etmekle mükelleftirler.

Hale göre tayini mümkün olan semen, tesmiye edilmiş hükümdedir.

[B.] *Nefi ve hasar*

YÜZ SEKSEN ÜÇÜNCÜ MADDE — Halin icabından veya hususî şartlardan mütevellit istisnaların maadasında, satılan şeyin nefi ve hasarı aktin inikadı anından itibaren müşteriye intikal eder.

Bununla beraber yalnız nevan tayin edilmiş olan mebiin ayırt edilmiş olması da lâzımdır ve başka bir yere gönderilecek ise bayiin bu maksatla mebi üzerinde yedini refetmiş bulunması da şarttır.

Taallûku şart ile yapılan akitlerde temlik edilen şeyin nef ve hasarı, ancak şartın tahakkuku anından itibaren, iktisap eden geçer.

İkinci fasıl

Menkul beyi

[A.] *Mevzuu*

YÜZ SEKSEN DÖRDÜNCÜ MADDE — Menkul beyi, araziden veya gayrimenkul olmak üzere tapu siciline kaydedilen haklardan başka, her türlü şeyin beyidir.

Mahsul veya yıkılması matlup bir binanın enkazı veya taş-oçağından çıkarılacak taşlar gibi bir gayrimenkulden ayrıldıktan sonra menkul olarak mülkiyeti nakledilecek mütemmim cüzlerin satılması da menkul beyidir.

YÜZ SEKSEN BEŞİNCİ MADDE — Hilâfına âdet veya mukavele mevcut değil ise ölçmek ve tartmak gibi teslim masrafları bayia, senet yapmak ve mebiî kabzetmek için yapılan masraflar müşteriye aittir.

[B.] *Bayiin borçları*

I. Teslim

1 - Teslim masrafları

YÜZ SEKSEN ALTINCI MADDE — Hi'âfına âdet veya mukavele mevcut değil ise, satılan şeyin teslim mahallinden başka bir yere nakli lâzım geldiği zaman, nakil masrafları müşteriye aittir.

2 - Nakil masrafları

Masrafsız teslim şart edilmiş ise, bayi nakil masraflarını üzerine almış addolunur.

Liman ve gümrük masrafı olmaksızın teslim mukavele edilmiş ise, bayi ihracat, transit ve ithalât rüsümünü üzerine almış addolunur; fakat eşyanın müşteri tarafından kabzedildiği zamanda istifa edilen istihlâk rüsümünü deruhde etmiş sayılmaz.

YÜZ SEKSEN YEDİNCİ MADDE — Ticarî muamelelerde teslim için bir zaman tayin edilmiş olup ta bayi temerrüt ederse müşterinin teslim talebinden vaz geçerek ademi ifas sebebi ile zarar ve ziyan istiyeceğini kabule cevaz vardır.

3 - Bayiin temerrüdü

a) Ticarî alım satımlar

Müşteri, teslimi istemek niyetinde ise, muayyen müddetin inkizasında bayii bundan haberdar etmesi lâzımdır.

YÜZ SEKSEN SEKİZİNCİ MADDE — Borcu ifa etmeyen bayi, müşteriye bu yüzden terettüp eden zararı zâmin olur.

b) Tazmin borcu ve zararın nasıl hesap edileceği

Ticarî muamelesinde bayi, borcunu ifa etmezse müşteri mebiin semeni ile kendisine teslim edilmeyen şey yerine bir diğerini almak için hüsnüniyetle verdiği sümen arasındaki farkı bayie tazmin ettirebilir.

Mebi, borsaya kayıt ve kabul edilmiş olan veya cari fiatı bulunan mallardan ise müşteri, yerine bir diğerini almağa muhtaç olmaksızın, mebiin semeni ile teslim için muayyen olan günün fiatı arasındaki farkı zarar ve ziyan olmak üzere isteyebilir.

YÜZ SEKSEN DOKUZUNCU MADDE — Bayi, satılan şeyin bir üçüncü şahıs tarafından beyin akti zamanında mevcut bir hak sebebi ile tamamen veya kısmen zaptedilmesinden, müşteriye karşı mesul ve zâmindir.

II. Zabta karşı teminat

2 - Teminat borcu

Müşteri zapt tehlikelerinden beyin inikadı zamanında haberdar idise bayi, yalnız sureti mahsusada iltizam ettiği kefalet habesile mesul ve zâmin olur.

Bayi üçüncü şahsa ait olan hakkı bilerek gizlemiş ise, zamân ve mesuliyetini ref veya tahdit yolunda kararlaşmış olan şart batıldır.

YÜZ DOKSANINCI MADDE — Mebiin zaptı ile tahdit edilen müşteri, aleyhine ikame edilen davayı zamânla mükellef olan bayie ihbar ettiği zaman bayi icabı hale nazaran ve usulü muhakemeye tevfiikan ya müşteri lehinde davaya müdahalede yahut müşteri makamına kaim olarak üçüncü şahsa karşı husumet ve

2 - Usulü muhakeme

a) Davayı ihbar

müdafaada bulunmağa mecburdur.

İhbar, müdahale ve müdafaaya müsait bir zamanda yapılmış ise müşterinin aleyhinde hâsıl olan neticeyi hükmiye müşterinin hislesi veya ağır bir hatası eseri olduğu ispat edilmedikçe bayie de sari olur.

Davanın ihbar edilmemesi mesuliyeti bayie kabili isnat olmayan hallerde bayi, kendisine zamanında haber verilmiş olması farz ve takdirinde ne derece daha müsait bir neticeyi hükmiye istihsal edebileceğini ispat ederse mesuliyetten o derecede beri olur.

b) Mahkeme kararı olmaksizin iade

YÜZ DOKSAN BİRİNCİ MADDE — Müşteri, bavii vaktinde davadan haberdar ve kendi namına müdafa ve husumette bulunmasını talep ve ihtar edip te dinletememiş ise, üçüncü şahsın mebi üzerindeki hakkını hüküm beklemeksizin hüsnüniyetle tanınmış yahut istihkak müddeisile sulh aktetmiş olsa bile, bayie zamân terettüp eder.

3 - Müşterinin hakları

a) Tamamen zapt halinde

YÜZ DOKSAN İKİNCİ MADDE — Mebiin tamamen zaptolunması halinde bey münfesih addolunur ve müşteri bayiden atıdaki mutalipte bulunabilir:

1 - Mebiden istihsal ettiği veya istihsalini ihmal ettiği semereler tenzil edilmek üzere tediye etmiş olduğu semenin faizile birlikte iadesini;

2 - Mebii zapteden üçüncü şahıstan mutalebe edemeyeceği sarfiyatı;

3 - Davayı bayie ihbar etmekle içtinap edilmesi mümkün olanlar müstesna olmak üzere bütün muhakeme masraflarile muhakeme haricindeki masrafları;

4 — Doğrudan doğruya mebiin zaptından mütevellit diğer zarar ve ziyanları.

Bayi, hiç bir hatanın kendisine kabili isnat olmadığını ispat etmedikçe müşteriye, mebiin zaptı yüzünden terettüp eden diğer her türlü zararı da, tazmin etmekle mükelleftir.

b) Kısmen zapt halinde

YÜZ DOKSAN ÜÇÜNCÜ MADDE — Satılan şey kısmen zapt edildiği yahut bayiin kefil olduğu aynı bir mükeleffiyetle takyit edilmiş bulunduğu halde müşteri beyin feshini talep edemeyip yalnız bu yüzden düçar olduğu zararın tazminini isteyebilir.

Şu kadarki mebiin bu ayıbını bilmiş olsa anı satın almayacağı hali karinesile anlaşılıyorsa her halde feshi dava edebilir.

Bu takdirde müşterinin bayie mebiin zaptedilmeyen kısmını o zamana kadar istihsal etmiş olduğu menfaatlerle birlikte iade etmesi lâzımgelir.

III. Mebiin ayipten salim olmasını tekeffül

1 - Mevzuu

a) Umumiyet itibarile

YÜZ DOKSAN DÖRDÜNCÜ MADDE — Bayi müşteriye karşı mebiin zikir ve vadettiği vasıflarını mütekeffil olduğu gibi maddî veya hukukî bir sebeple kıymetini veya maksut olan menfaati izale veya ehemmiyetli bir suretle tenkis eden ayıplardan salim bulunmasını da mütekeffildir.

Bayi bu ayıpların mevcudiyetini bilmese bile anlardan mesuldür,

YÜZ DOKSAN BEŞİNCİ MADDE — Hayvan alım satımında bayi tahrircen kefalet etmedikçe yahut müşteriyi iğfal etmiş olmadıkça tekeffül etmiş addolunmaz.

b) Hayvan alım satımında

YÜZ DOKSAN ALTINCI MADDE — Bayi, mebiin aybını müşteriden hile ile gizlemiş ise beyide tekeffül hükmünü iskat veya tahdit eden her şart batıldır.

2 - Tekeffüle karşı

YÜZ DOKSAN YEDİNCİ MADDE — Bayi, müşterinin bey zamanında malûmu olan ayıptan mesul olmadığı gibi mebi kâfi derecede muayene etmekle farketmiş olacağı ayıptan da, ancak bunun mevcut olmadığını temin etmiş ise, mesul olur.

3 - Müşterinin bildiği ayıplar

YÜZ DOKSAN SEKİZİNCİ MADDE — Müşteri kabzettiği mebiin halini örf ve âdata göre imkân hâsıl olur olmaz muayene etmek borcu ile mükellef olup mebiide bayiin tahtı tekeffülünde olan bir ayıp gördüğü zaman bunu derhal bayie ihbar etmesi lâzımgelir.

4 - Keşif ve muayene ve bayia ihbar

a) Umumiyet itibarile

Bunu ihmal ettiği halde mebi kabul etmiş sayılır. Meğer ki mebiide adi bir muayene ile meydana çıkarılamıyacak bir ayıp bulunsun.

Bu kabilden bir ayıp sonradan meydana çıkarsa derhal bayie ihbar edilmelidir. Aksi takdirde mebi bu ayıp ile beraber kabul edilmiş addolunur.

YÜZ DOKSAN DOKUZUNCU MADDE — Hayvan alım satımından kefalet müddeti tahrircen tayin edilmemiş olupta kefalet hayvanın bir vafına müteallik değil ise mebiide keşfedilen ayıptan bayiin mesuliyeti, teslim vaki olduğu veya müşterinin kabızda temerrüdü tahakkuk ettiği günden itibaren dokuz gün içinde bayie ihbar edilmekle beraber hayvanın ehli vukuf marifetile muayenesinin icrası yine bu müddet zarfında merciinden talep olunmasına mütevakıftır.

b) Hayvan alım satımında

Hâkim, ehli vukuf raporunu serbestçe takdir eder.

İKİ YÜZÜNCÜ MADDE — Müşteriyi iğfal etmiş olan bayi aybın kendisine vaktinde ihbar edilmemiş olduğunu ileri sürerek mesuliyetten kurtulamaz.

5 - Bayiin hilesine müterettip hükümler

İKİ YÜZ BİRİNCİ MADDE — Başka bir mahalden gönderilen mebiin ayıplı olduğunu iddia eden müşteri, bulunduğu yerde bayiin mümessili yok ise mebiin muhafazası için lâzımgelen tedbirleri muvakkaten ittihaz etmekle mükelleftir. Müşteri, ayıplı olduğunu iddia ettiği mebi, muhafaza için icap eden tedbirleri yapmaksızın bayie gönderemez.

6 - Başka mahalden vaki olan beyi

Müşteri vakit kaybetmeksizin mebiin halini usulen tasdik ettirmekle mükelleftir. Aksi halde iddia olunan aybın, mebi kendisine vâsıl olduğu zaman mevcut bulunduğunu ispat etmeğe mecbur olur.

Mebi az zamanda bozulmak korkusu var ise müşterinin anı bulunduğu yerde merci marifetile sattırmağa salâhiyeti ve hatta bayiin menfaati böyle iktiza ediyorsa mecburiyeti vardır. Müş-

teri, her halde bayii sürati mümkinine ile keyfiyetten haberdar etmekle mükellef ve etmediği takdirde zarar ve ziyan davasına maruzdur.

7 - Tekeffüle müstenit dava

a) Beyin feshi yahud semenin tenzili

İKİ YÜZ İKİNCİ MADDE — Bayiin tekeffülü altındaki mebiin ayıbı anlaşıldığı zaman müşteri muhayyerdir. Dilerse mebi redde hazır olduğunu beyanla beyin feshedilmesini, dilerse mebi alkoyup kıymetinin noksanı mukabilinde semenin tenzil olunmasını dava eder.

Hâkim, müşterinin reddi mebi davası üzerine beyin feshini hal icabı muhik göstermiyorsa, semenin tenzili ile iktifa edebilir.

Kıymetinin noksanı beyin semenine müsavi ise müşteri ancak beyin feshini talep edebilir.

b) Mebiin tebdili

İKİ YÜZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Mebi, miktarı muayyen misli şeylerden ise müşteri dilerse fesih veya semenin tenzilinden hiç birini talep etmeyip mebiin ayıptan âri mislile de değiştirilmesini dava edebilir.

Mebi, başka bir yerden gönderiliyorsa bayiin de müşteriye derhal ayıptan âri mislini teslim ve müşterinin düçar olduğu zararı tamamen tazmin ederek aleyhine ikame edilecek davadan kurtulmağa salâhiyeti vardır.

c) Mebiin ziyar halinde beyin feshi

İKİ YÜZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Mebiin ayıp sebebi ile veyahut kazaen telef ve ziyaa veya hasara uğraması, ayıptan dolayı feshi davaya mâni olmaz. Bu takdirde müşterinin ret ile mükellef olduğu şey, mebiden elinde kalandır.

Mebi müşterinin taksiri yüzünden telef olmuş yahut müşteri anı başkasına temlik veya şeklini tağyir etmiş ise ancak kıymet noksanına mukabil semenin tenzilini dava edebilir.

8 - Feshin hükümleri

1 - Umumiyyet itibarile

İKİ YÜZ BEŞİNCİ MADDE -- Bey feshedilince müşteri, bayie, mebi ile beraber andan istihsal ettiği menfaatleri iade etmekle mükelleftir.

Bayiin, müşteriye, almış olduğu semeni faizile beraber iade ettikten başka mebiin tamamen zaptı halinde olduğu gibi muhakeme masrafile müşterinin mebie vaki olan sarfiyatını ödemesi lâzımdır.

Bayi bunlardan maada müşteriye ayıplı mal teslim etmesinden doğrudan doğruya tevelliüt etmiş olan zararı da ayrıca tazmin etmeğe mecburdur.

Bayi, kendisine hiç bir kusur isnat edilemeyeceğini ispat etmedikçe, müşterinin diğer her türlü zararlarını tazmin etmeğe borçludur.

b) Birden ziyade malın beyi halinde fesih

İKİ YÜZ ALTINCI MADDE — Birden ziyade şey veya parça birlikte satılmış olupta bunlardan bazısı ayıplı çıktığı halde fesih ancak ayıplı çıkanlar hakkında dava olunabilir.

Şu kadar ki ayıplı kısmın diğerinden tefriki müşteriye veya bayie ehemmiyetli bir zarar husule gelmeksizin mümkün olmazsa, feshin bütün mebie teşmili zarurî olur.

Mebii aslı hakkında beyin feshi, ayrı semen beyan edilerek satılmış olsa bile ferilerine de şamil olur; amma feriler hakkındaki fesih, mebiin aslına şamil olmaz.

İKİ YÜZ YEDİNCİ MADDE — Bayi daha uzun müddet için kefalet etmemiş ise, mebi ayıba karşı tekeffülden mütevellit her türlü dava, mebiddeki ayıp daha sonra meydana çıksa bile, müşteriye teslim vukuundan itibaren bir sene geçmekle sakt olurlur.

Fakat müşterinin bayi tarafından aleyhine ikame edilen davaya karşı mebiin tesliminden itibaren bir sene geçmeksizin ihbar ettiği ayıptan dolayı defi hakkı sene geçmekle sakt olmayıp devam eder.

Bayi müşteriye iğfal etmiş ise bu bir senelik müruru zamanından istifade edemez.

İKİ YÜZ SEKİZİNCİ MADDE — Müşteri bey aktinde mukarrer olan surete tevfiikan semeni eda ve kendisine mukarrer olan şartlar dairesinde arzedilen mebi kabzetmekle mükelleftir.

Hilâfında âdet veya mukavele mevcut değil ise kabzın derhal vukuu lâzımdır.

İKİ YÜZ DOKUZUNCU MADDE — Müşteri katî sipariş yapmış fakat semeni tayin etmemiş ise bey, siparişin yapıldığı gün ve mahalde cari fiat üzerinden aktedilmiş sayılır.

Semen, mebiin veznine göre hesap ediliyorsa darası tenzil olunur.

Ticarette bazı emtianın semenin vezni gayrisafi üzerinden yahut muayyen bir miktar veya yüzde şu kadar tenzil edilerek hesap edilmesi yolundaki hususî teamüller mahfuzdur.

İKİ YÜZ ONUNCU MADDE — Hilâfına mukavele mevcut değil ise, mebi müşterinin yedine girince, bayi semene müstahak olur.

Âdet bu yolda ise yahut müşteri mebiden semere veya diğer türlü hasılat istifa imkânını elde etmiş ise mebiin semeni mücerret vadeye nazaran müşteri tarafından vukua gelen temerrüt üzerine müterettip ahkâmdan başka hatta hiç bir ihtar dahi yapılmaksızın faize tâbidir.

İKİ YÜZ ON BİRİNCİ MADDE — Mebi ancak semenin tediyesinden sonra veya tediyesi akabinde teslim edilmek lâzımgelen hallerde müşteri tediyeden temerrüt ederse bayi hiç bir merasime muhtaç olmaksızın beyi feshedebilir.

Fakat bu hakkını kullanmak istiyorsa keyfiyetten müşteriye derhal haberdar etmekle mükelleftir.

Mebi, müşteriye teslim edilmiş ise bayi bu hakkı sarahaten muhafaza etmiş olmadıkça, beyi feshedip mebi istirdat edemez.

İKİ YÜZ ON İKİNCİ MADDE — Ticarî muamelâtta bayi, beyin semenini tediyede temerrüt eden müşteriden, bu semenle mebi diğerine hüsnüniyetle sattığı semen arasındaki farktan

9 - Müruru zaman

[C.] Müşterinin borçları

I. Semen edası ve mebiin kabzi

II. Semen tayini

III. Semene istihkak ve semenin faizi

IV. Müşterinin temerrüdü

1 - Bayiin fesih hakkı

2 - Zarar ve ziyan nasıl hesap edileceği

ibaret olan, zarar ve ziyanını isteyebilir.

Mebi borsada mukayyet olan veya cari fiatı bulunan emtidadan ise, bayi, bunu diğerine satmağa muhtaç olmaksızın mebiin semeni ile tediye için muayyen olan vade gününün fiatı arasındaki farkı, zarar ve ziyan olmak üzere müşteriden talep edebilir.

Üçüncü fasıl

Gayrimenkul beyi

[A.] *Akdin şekli*

İKİ YÜZ ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Gayrimenkul beyi müteber olmak için resmî senede raptedilmek şarttır. Gayrimenkule dair bey vadi ve beyi bilvefa ve istimplâk mukavelesi resmî senede raptedilmedikçe müteber değildir. Mukaveleden mütevellit şüfa hakkı için tahrirî şekil kâfidir.

[B.] *Şartla beyi ve mülkiyetin muhafazası*

İKİ YÜZ ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Bir gayri menkulün şartla beyi halinde şart tahakkuk etmedikçe bey, tapu siciline kaydedilmez.

Mülkiyetin bayi uhdesinde mahfuziyetine dair olan şart dahi tescil olunmaz.

[C.] *Tekeffül*

İKİ YÜZ ON BEŞİNCİ MADDE — Hilâfına mukavele mevcut değil ise, satılan gayrimenkul bey senedinde yazılı olan ölçü miktarını ihtiva etmediği takdirde, bayi noksanını müşteriye tazmin etmekle mükelleftir. Satılan gayrimenkul resmî bir mesahaya müsteniden sicilde yazılı ölçü olan miktarını ihtiva etmediği takdirde, bayi teahhüdü mahsus altına girmemiş ise, tazmin ile mükellef değildir.

Bir binanın ayinli olmasından mütevellit ve tekeffüle müstenit davalar, mülkiyetin devrinden beş sene geçmekle sakıt olur.

[D.] *Menfaat ve muhatara*

İKİ YÜZ ON ALTINCI MADDE — Mebiin müşteri tarafından kabzedilmesi için mukavele ile bir müddet tayin edildiği halde anın nefi ve hasarı müşteriye intikal etmemesi asıldır.

[H.] *Menkul beyi hakkındaki hukuklere müracaat*

İKİ YÜZ ON YEDİNCİ MADDE — Menkul beyine mütevellit hükümler, kıyas tarikile gayrimenkul beyine de tatbik olunur.

Dördüncü fasıl

Beyin bazı nevileri

[A.] *Nümune üzerine beyi*

İKİ YÜZ ON SEKİZİNCİ MADDE — Nümune üzerine beyide nümune kendisine tevdi edilen taraf, yedindeki nümunenin kendisine teslim edilen nümune olduğunu ispata mecbur olmayıp nümunenin şekli değişse bile bu tağyir muayenenin icabatı zaruriyesinden ise sözile tasdik olunur; diğer tarafın her halde hilâfını ispata hakkı vardır.

Nümune müşterinin velev kusuru olmaksızın yedinde bozulmuş veya ziyaa uğramış ise bayi mebiin nümuneye muvafakatını ispat ile mükellef tutulmayıp, aksini iddia eden müşterinin ispat etmesi lâzım gelir.

İKİ YÜZ ON DOKUZUNCU MADDE — Tecrübe veya muayene şartile beyide, müşteri mebi kabul veyahut reddetmekte serbesttir. Mebi, müşterinin yedine geçmiş olsa bile, kabul edilinceye kadar bayiin mülkünde kalır.

[B.] *Tecrübe ve muayene şartile beyi*

I. Mahiyeti

İKİ YÜZ YIRMİNCİ MADDE — Muayene bayiin nezdinde icra edilmek icap edipte müşteri mebi mukavelenin veya âdetin tayin ettiği müddet içinde kabul etmediği halde bayi serbest olur.

II. Bayiin nezdinde muayene

Böyle bir müddet tayin edilmemiş ise, bayi münasip bir müddet geçtikten sonra mebi kabul veya reddetmesini, müşteriye ihtar edebilir; derhal cevap verilmezse serbest olur.

İKİ YÜZ YIRMİ BİRİNCİ MADDE — Mebi muayene edilmeksizin müşteriye teslim edildiği taktirde, mukavelenin veya âdetin tayin ettiği müddet içinde ve böyle bir müddet tayin etmiş değil ise bayiin ihtar akabinde, müşteri beyi kabul etmediğini beyan veya bayie reddetmezse, beyi tekemmül etmiş addolunur. Müşterinin semeni kaydi ihtirazi beyan etmeksizin tamamen veya kısmen tesviye veya mebi tecrübe için zarurî olan suretten başka bir surette tasarruf eylemesiyle de beyi tamam olmuş olur.

III. Müşteri nezdinde muayene

İKİ YÜZ YIRMİ İKİNCİ MADDE — Menkul bir mal, semeni taksitle tesviye edilmek şartile beyi ve teslim edilipte müşteri taksitlerden birini tediye eden temerrüt ettiği halde, bayi o taksitin tediyesini talep edebileceği gibi kendisi için bu hakkı muhafaza etmiş ise, mebiin mülkiyetini iddia veya beyi feshedebilir.

[C.] *Taksitle beyi*

I. Bayiin muhayyerliği

İKİ YÜZ YIRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Mebiin mülkiyetini iddia eden bayi hakkında mülkiyeti muhafaza şartına müteallik olan hükümler tatbik olunur.

II. Bayiin diğer hakları

Bayi beyi feshettiği halde bayi ve müşterinin her biri diğerinden aldığı şeyi iade ile mükelleftir. Bayi her halde münasip bir bedeli icar talep edebileceği gibi mebi bazulmuş ise tazminat dahi isteyebilir.

Müşteriye bundan ziyade borç tahmil eden mukaveleler batıldır.

İKİ YÜZ YIRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Taksitlerden birinin ademi tediyesi halinde mecmu semenin muacceliyet kesbetmesi şart edilmiş ise, bayiin bu şarttan istifade edebilmesi, müşterinin iki mütevali taksiti vermektan temerrüt etmesine ve bu iki taksit mecmununun, semenin en aşağı onda birini teşkil eylemesine mütevakkıftır.

III. Muacceliyet şartları

[D.] Müzayede
I. Beyin inikadı

İKİ YÜZ YIRMİ BEŞİNCİ MADDE — Cebrî müzayedelerde beyi, müzayede memurunun ihalesile münakit olur.

Herkesin iştirâk edebildiği ihtiyarî ve alenî müzayedelerde beyi, bayiin ihalesile münakit olur. Bayi buna muhalif bir arzu beyan etmemiş ise, müzayedeyi idare eden kimsenin müzayedede edilen malı en çok verene ihale etmeğe hakkı vardır.

II. Müzayedenin
butlanı

İKİ YÜZ YIRMİ ALTINCI MADDE — Kanuna veya ah-lâka (âdaba) mugayir tertibatla müzayedeye fesat karıştırılmış ise her alâkadar tarafından on gün zarfında itiraz edilebilir. Bu itiraz, cebrî müzayedelerde icra ve iflâs muamelelerine nazaret eden makamlara ve diğer hallerde mahkemeye arz olunur.

III. Müzayedeye iş-
tirâk edenin ne za-
man mülzem olacağı
1 - Umumiyet iti-
barile

İKİ YÜZ YIRMİ YEDİNCİ MADDE — Müzayedeye işti-râk eden kimse, beyi için muayyen olan şartlar dairesinde, tekli-file mülzem olur. Hilâfına bir şart mevcut değilse, pey sürenin mülzemiyeti, kendisinden fazla veren zuhur etmesile yahut tekli-finin müzayede hitamında mutat olan nidalar akabinde kabul olunmayarak ihalenin icra edilmemesile, zail olur.

2 - Gayrimenkul
müzayedesini

İKİ YÜZ YIRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Gayrimenkul müzayedesinde ihalenin veya ihalenin reddinin müzayede aka-binde vukuu lâzımdır. Pey süren kimsenin müzayedededen sonra mültezimiyetinin imtidadını mutazammın şart batıldır. Şu ka-dar ki bu hüküm cebrî müzayedeler ile ihalenin bir mercii res-mî tarafından tasdika muhtaç olduğu hallerde tatbik olunmaz.

IV. Tediyeinin pe-
şin olması lüzumu

İKİ YÜZ YIRMİ DOKUZUNCU MADDE — Hilâfı beyi-de şartedilmemiş ise, ihale bedelinin peşin tediyesi lâzımdır. İha-le bedeli peşin veya beyi şartlarına tevfikân tesviye edilmezse, bayi beyi derhal feshedebilir.

V. Tekeffül

İKİ YÜZ OTUZUNCU MADDE — Müzayede şartnamesin-de sarîh bir taahhüdün bulunması veya müzayedeye iştirâk edenlere karşı bir hile yapılmış olması halleri müstesna olmak üzere, cebrî müzayedelerde tekeffüle mahal yoktur.

Müzayede ile mal alan kimse o mala tapu sicilline ve beyi şart-larına ve kanuna nazaran muayyen olan hali ve mükellefiyetleri ile malik olur.

İhtiyarî ve alenî müzayedelerde bayi, âdi beyide olduğu gibi mebiî tekeffül ile mükelleftir. Şu kadar ki hilesinden mütevellit olandan mada tekeffüllerde usulî dairesinde ilân edilen beyi şartları zımında, tahallüs edebilir.

VI. Mülkiyetin in-
tikali

İKİ YÜZ OTUZ BİRİNCİ MADDE — Müzayede ile men-kul bir mal alan kimse anın mülkiyetini ihale anında iktisap eder. Müzayedededen alınan gayrimenkulün mülkiyeti ancak tapu

sicilline kaydedilmekle müşteriye intikal eder. Müzayede memuru ihalesi bey zabıtnamesinde gösterilen gayrimenkulün müşteri namına tescil edilmesini derhal tapu memuruna tebliğ eder.

Cebrî müzayedelerin cereyanı sırasındaki ihalelere müteallik hükümler bakidir.

Beşinci fasıl

Trampa

İKİ YÜZ OTUZ İKİNCİ MADDE — Bey ahkâmı trampada da tatbik olunur. Şöyle ki trampa edenlerden her biri itasını taahhüt ettiği şeye nazaran bayi ve kendisine verilmesi taahhüt olunan şeye göre müşteri hükmünde tutulur.

[A.] *Trampa beyi hukumlerine tabidir*

İKİ YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Trampa suretile aldığı şeyi yedinden zaptolunan yahut anı ayıbından dolayı reddeden taraf, muhayyerdir; dilerse zarar ve ziyamı diğer tarafa tazmin ettirir, dilerse vermiş olduğu şeyi istirdat eder.

[B.] *Tekefful*

YEDİNCİ BAP

Hibe

İKİ YÜZ OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Hibe, hayatta olan kimseler arasında bir tasarruftur ki anıyla bir kimse; mukabilinde bir ivaz taahhüt edilmeksizin malının tamamını veya bir kısmını diğer bir kimseye temlik eder.

[A.] *Mevzuu*

Henüz iktisap edilmemiş olan bir haktan feragat yahut bir veraseti reddetmek hibe değildir.

Ahlâkî bir vazifenin ifası da hibe sayılmaz.

İKİ YÜZ OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Karı koca malının idaresi usulünden yahut veraset hakkından neşet eden tahditler mahfuz kalmak üzere, medenî haklarını istimal salâhiyetine sahip olan herkes, hibe yapabilir.

[B.] *Hibeye ehliyet*
I. Vahip hakkında

Tasarrufa ehil olmayanın malı, ancak kanunî mümessillerinin mesuliyetleri kaydile ve vesayet hakkındaki hükümlere riayetle, hibe olunabilir.

Bir hibeyi takip eden sene içinde başlayan bir muhakeme neticesinde vahibin israfından dolayı hacrine hükmolunursa, o hibe sulh mahkemesince iptal olunabilir.

İKİ YÜZ OTUZ ALTINCI MADDE — Medenî haklarını istimal salâhiyetinden mahrum olan kimse, temyiz kudretine malik ise, hibeyi kabul ve bu sebeple mal iktisap edebilir.

II. Hibeyi kabul eden hakkında

Fakat o kimsenin kanunî mümessili kendisini hibeyi kabulden men veya hibe olunan şeyin iadesini emrederse hibe keenlemeyekün veya merdut olur.

[C.] Şekli

I. Elden hibe

İKİ YÜZ OTUZ YEDİNCİ MADDE — Elden hibe, vahibin bir şeyi mevhubunlehe teslim etmesile vücut bulur.

Gayrimenkulün veya bir gayrimenkul üzerindeki aynî hakların hibesi ancak tapu siciline kaydedilmekle tamam olur.

Bu tescil, ancak muteber bir hibe taahhüdüne istinaden yapılabilir.

II. Hibe vadi

İKİ YÜZ OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Hibe taahhüdünün muteber olması tahrirî olmasına mütevakkıftır.

Bir gayrimenkulün yahut gayrimenkul üzerindeki aynî bir hakkın hibesi taahhüdü ancak resmî senetle yapılmış ise muteber olur.

Hibe taahhüdü, tenfiz edilince elden yapılmış hibe gibi olur.

III. Kabulün neticeleri

İKİ YÜZ OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Bir kimse diğere hibe ettiği malı, diğer mallarından bilfiil tefrik etmiş olsa bile, mevhubunlehin kabulüne kadar hibesinden rücu edebilir.

[D.] Şartları ve mükellefiyetleri

I. Umumiyet itibarıyla

İKİ YÜZ KIRKINCI MADDE — Hibe, şartla yahut mükellefiyetle takyit olunabilir.

Tenzihî vahibin ölümüne bağlı hibede, vasiyet hükmü cereyan eder.

II. Şartın icrası

İKİ YÜZ KIRK BİRİNCİ MADDE — Vahip, mukavele mücibince mevhubunleh tarafından kabul edilmiş olan mükellefiyetin icrasını talep edebilir.

Ammenin menfaati için mevhubunlehe tahmil edilmiş olan mükellefiyetin icrasını talep etmek salâhiyeti, vahibin vefatından sonra, ait olduğu mercie intikal eder.

Hibe edilen şeyin kıymeti masrafını korumaz ve masraf fazlası kendisine tesviye edilmezse, mevhubunlehin, mükellefiyeti icradan imtina etmeğe hakkı vardır.

III. Rücu şartları

İKİ YÜZ KIRK İKİNCİ MADDE — Vahip, mevhubunlehin kendisinden evvel vefatı halinde hibe edilen şeyin mülküne rücu etmesini şart edebilir.

Hibe edilen gayrimenkule veya bir gayrimenkul üzerindeki aynî hakka taallük eden rücu şartı, tapu siciline şerh verilebilir.

[H.] Vahibin mesuliyeti

İKİ YÜZ KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Vahip, hileden veya ağır dikkatsizlikten maada ahvalde, hibeden neşet eden zarardan mevhubunlehe karşı mesul olmayıp ancak hibe edilen şeyin veya alacağın tekeffülünü vadetmiş ise, bununla mükelleftir.

[V.] İptal

I. Hibe edilen malların istirdadı

İKİ YÜZ KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Vahip, aşağıdaki hallerden biri vukuunda, elden yaptığı hibeden veya tenfiz ettiği taahhüdünden rücu ve mevhubunlehin elinde halen ne kalmış ise ann iadesini dava edebilir:

1 - Mevhubunleh, vahibe yahut yakınlarından birine karşı ağır bir cürüm irtikâp ederse;

2 - Mevhubunleh, vahibe veya ailesi için kanunen mükellef olduğu vazifelere karşı ehemmiyetli bir surette riayetsizlikte bulunmuş ise;

3 - Mevhubunleh, hibeyi takyit eden mükellefiyeti haklı bir sebep olmaksızın iera etmezse.

İKİ YÜZ KIRK BEŞİNCİ MADDE — Hibeyi taahhüt eden kimse, aşağıdaki hallerde taahhüdünden rücu ve tenfizinden imtina edebilir :

1 - Elden hibe edilen bir malın istirdadını talebe salâhiyet veren sebeplerden biri varsa;

2 - Hibeyi taahhüt ettikten sonra tenfizi müteahhit için fevkalâde külfetli olacak derecede malî vaziyeti değişmiş ise;

3 - Hibeyi taahhütten sonra yeni veya hissölunacak derecede külfetli aile vazifeleri tahaddüs etmiş ise.

Hibeyi taahhüt eden kimsenin edayı deyinden aezi tevsik veya iflâsı ilân olunur ise hibe taahhüdü iptal olunur.

İKİ YÜZ KIRK ALTINCI MADDE — Vahibin, rücu sebebine vâkıf olduğu günden itibaren bir sene içinde hibeden rücu etmeğe hakkı vardır.

Vahip sene geçmeden vefat ederse dava hakkı mirasçılara intikal eder. Mirasçılar senenin hitamına kadar rücu davası ikame edebilirler.

Mevhubuleh, haksız olarak tasavvur ve tasım ile vahibi öldürür veya rücu hakkını istimalden menederse, varisler hibenin feshini dava edebilirler.

İKİ YÜZ KIRK YEDİNCİ MADDE — Hilâfına hüküm mevcut değil ise, muayyen zamanlarda bir şey verilmesini tazammun eden hibenin hükmü, vahibin vefatı ile nihayet bulur.

II. Hibe taahhüdünden rücu ve iptal

III. Müruru zaman ve dava hakkının mirasçılara intikali

IV. Vahibin vefatı

SEKİZİNCİ BAP

İcar

Birinci fasıl

Adi icar

İKİ YÜZ KIRK SEKİZİNCİ MADDE — Adi icar bir akittir ki mucir, onunla müstecire ücret mukabilinde bir şeyin kullanılmasını terketmeği iltizam eder.

[A.] *Tarifi*

İKİ YÜZ KIRK DOKUZUNCU MADDE — Mucir, mecuru akitten maksut olan kullanılmaya salih bir halde müstecire teslim etmek ve icare müddeti zarfında bu halde bulundurmamak ile mükelleftir.

[B.] *Mucirin vazifeleri*

I. Mecurun teslimi
1 - Kullanılmaya salih bir halde

Mecur, akitten maksut olan kullanmak mümkün olamayacak

yahut ehemmiyetli bir surette menfaat azalacak bir halde teslim olunursa müstecir akti feshe yahut ücretten münasip bir miktarın tenzilini istemeğe salâhiyettardır.

Eğer ayıp, müstecirin yahut kendisile birlikte yaşayan kimselerin yahut işçilerin sıhhati için ciddî bir tehlike teşkil etmekte ise, mucir bu tehlikeye akti yaparken vâkıf olmuş veya fesih hakkından feragat etmiş olsa bile, yine icarı feshedebilir.

2 - Bilâhare akde muhalif hal hudusu

İKİ YÜZ ELLİNCİ MADDE — Mecur, icare müddeti zarfında müstecirin bir kusuru olmaksızın akitten maksut olan kullanılmak mümkün olamayacak veya ehemmiyetli surette azalacak bir hale düştüğü takdirde, müstecir, ücretten mütenasip bir miktarın tenzilini talep edebileceği gibi, ayıp münasip bir müddet zarfında bertaraf edilmezse, akti dahi feshedebilir.

Mucir, kendisinin bir kusuru olmadığını ispat edemez ise tazminat ile mükellef olur.

3 - Ayıp halinde muamele

İKİ YÜZ ELLİ BİRİNCİ MADDE — Mecur, icare müddeti zarfında zarurî tamirata muhtaç olduğu takdirde, müstecir, hakkına hâlel gelmemek şartile bu tamiratın icrasına müsaade etmeğe mecburdur.

İntifa başladığı zaman mevcut yahut intifa esnasında hâdis olupta külfeti kendine ait olmayan ve mucire yapılan ihbar üzerine münasip bir mehil zarfında bertaraf edilmeyen ufak tefek ayıpları, müstecir, mucir hesabına izale edebilir.

4 - Kullanmanın mümkün olamaması

İKİ YÜZ ELLİ İKİNCİ MADDE — Müstecir, kendi kusurundan yahut şahsında hâdis olan mücbir bir sebepten dolayı mecuru kullanamadığı yahut mahdut surette kullandığı takdirde, mucir, mecuru akit dairesinde kullanmağa hazır buldurmuş oldukça, müstecir, kiranın tamamını vermekle mükellef olur.

Bu takdirde mucir sarfiyattan tasarruf eylediği miktarı ve mecurun diğer suretle kullanılmasından elde ettiği menfaatleri kiraya mahsup etmeğe mecburdur. 'Mucib' aktin, icrasını tahammül edilmez hale getiren sebepler hudusunda, iki tarafın akti feshetmek hakları mahfuzdur.

II. Üçüncü şahsın iddiasına karşı mesuliyet

1 - Teminat

İKİ YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Üçüncü bir şahıs, mecur üzerinde müstecirin haklariyle telifi kabil olmayacak bir iddiada bulunduğu takdirde, mucir, müstecirin ihbarı üzerine muhasamayı deruhde ve müstecirin akit mucibince mecurdan intifama hâlel gelmiş ise tazminat itasile mükellef olur.

2 - Beyi ile icarın infisalı

İKİ YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE — İcarın aktinden sonra, mecur, mucir tarafından âhara temlik yahut icraen takibat veya iflâs tariki ile kendisinden nezedildiği takdirde, müstecir, mecurun ahiren maliki olan üçüncü şahıstan ancak kabulü şartı ile icarenin devamını ve mucirden akti icra yahut tazminat ita etmesini isteyebilir.

Bununla beraber icar edilen şey bir gayrimenkul olduğu takdirde akit daha evvel feshe müsait olmadıkça kanunen ihbar caiz olan miada kadar üçüncü şahıs icara riayet etmekle mükellef tutulur ve feshi ihbar etmediği takdirde akti kabul etmiş addolunur.

Ammenin menfaati için istimplâke dair olan hususî hükümler mahfuzdur.

İKİ YÜZ ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Bir gayrimenkulün icarında aktin tapu siciline şerh verilmesini tarafeyn mukavele edebilirler.

3 - Tapu siciline şerh

Bu şerh, sonraki maliklere müstecirin icar akti dairesinde gayrimenkulden intifama müsaade etmek mecburiyetini tahmil eder.

İKİ YÜZ ELLİ ALTINCI MADDE — Müstecir, mecuru kullanırken tam bir ihtimam dairesinde hareket ve sükna icarında bina dahilinde oturanlara karşı icap eden vazai fi ifa ile mükelleftir.

[C.] Müstecirin borçları

I. Borea muvafık surette tekayyüt

Müstecir vukubulan ihtara rağmen bu mükellefiyete daimî surette muhalefet eder yahut açıktan açığa fena kullanarak mecura daimî bir zarar iras eylerse mucir tazminat ile birlikte icar aktinin hemen feshini talep edebilir.

Mecurda, icrası mucire ait tamirata lüzum hâsıl olduğu yahut üçüncü bir şahıs mecur üzerinde bir hak iddia ettiği takdirde, müstecir keyfiyeti hemen mucire ihbar etmekle mükelleftir. Aksi takdirde zarardan mesul olur.

İKİ YÜZ ELLİ YEDİNCİ MADDE — Müstecir kirayı, akit ile yahut mahallî âdet ile muayyen olan zamanda tediye mecburdur.

II. Kiranın tediyesi

Böyle muayyen bir zaman bulunmadığı takdirde icar altı aylık yahut senelik ise her altı ayın mürurunda ve daha az bir müddet için ise beher ayın mürurundan sonra ve nihayet icar müddetinin hitamında verilmek lâzımdır.

İKİ YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — Mecurun mükellefiyeti ve vergileri mucire aittir.

[D.] Mükellefiyet ve vergileri ve tamiri tahammül

Mecurun alelâde kullanılması için muktazi tathir ve ıslah masrafı müstecire ve tamir mucire aittir. Bu hususta mahallî âdet bakılır.

İKİ YÜZ ELLİ DOKUZUNCU MADDE — Müstecir, mucire zarar verecek bir tebeddülü mucip olmamak şartile, mecuru tamamen yahut kısmen ahara icar yahut icarı bir üçüncü şahsa ferağ edebilir. İkinci müstecir, birinci müstecire müsaade edilenden başka tarzda kullandığı takdirde, birinci müstecir, bundan dolayı mucire karşı mesul olur.

[H.] Müstecirin müsteciri

Mucir, ikinci müsteciri bu hususa riayet ettirmeğe salâhiyettardır.

[V.] *Hitam*I. Müstecirin te-
merrüdü

İKİ YÜZ ALTMİŞİNCİ MADDE — Müstecir, icar müddetinin hitamından evvel muacceliyet kesbeden kiraları tediye etmemiş bulunursa mucir altı ay ve daha fazla müddetli icarlarda, otuz günlük ve daha az müddetli icarlarda altı günlük bir mehil tayin ederek birikmiş olan kira bu müddet zarfında verilmediği takdirde mehilin hitamında akti feshedeceğini müstecire ihtar edebilir.

Bu mehil, ihtarın müstecire tebliğ edildiği günden itibaren başlar.

Bu mehilin tenkisine yahut tediye den teahhür halinde aktin hemen feshedilebileceğine dair yapılan mukaveleler batıldır.

II. Müstecirin
iflâsı

İKİ YÜZ ALTMİŞ BİRİNCİ MADDE — Müstecir iflâs eder ve birikmiş ve işleyecek kiralalar için münasip bir müddet zarfında teminat ta verilmezse, mucir, icarı feshe salâhiyettardır.

III. Feshin ihbarı

İKİ YÜZ ALTMİŞ İKİNCİ MADDE — İcar için ne sarîh, ne de zımnî bir müddet tayin edilmemiş olursa, gerek müstecir, gerek mucir, ihbar suretile akti feshedebilir. Akitte, hilâfına bir hüküm tayin edilmemiş ise iki taraftan her biri aşğıdaki kaideler dairesinde feshi ihbar edebilir:

1 - Mefruş olmayan meskenler, yazıhane, tezgâh, dükkân, mağaza, mahzen, samanlık, ahır ve bu gibi mahaller ancak mahallî âdetince muayyen en yakın vakit için ve böyle bir âdetin fikdani halinde altı aylık bir müddetin hitamı için ve her iki halde üç ay evvel yapılması lâzımgelen bir ihbar ile;

2 - Mefruş meskenler veyahut müstakil odalar yahut süknaya mahsus mefruşat ancak bir aylık müddetin hitamı için ve iki hafta evvel yapılması lâzımgelen bir ihbar ile;

3 - Diğer menkul şeyler her istenilen zaman için ve üç gün evvel yapılması lâzımgelen bir ihbar ile.

IV. Sükût ile tec-
dit

İKİ YÜZ ALTMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — İcar, muayyen bir müddetle akte dilipte bu müddetin hitamında mucirin malûmatı ile ve muhalefeti olmaksızın mecurun istimaline devam olduğu yahut mukavelede fesih hakkında gösterilen ihbarı iki taraftan hiç biri yapmadığı takdirde, hilâfına mukavele yok ise akit gayrimuayyen bir müddet için tecdit edilmiş sayılır.

V. Fesih

1 - Mühim sebeplerden dolayı

İKİ YÜZ ALTMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Muayyen bir müddetle akte dilen gayrimenkul icarında, mucip aktin icerasını tahammül edilmez bir hale getiren sebepler hudusunda, iki taraftan her biri diğerine tam bir tazminat vermek ve kanunî mehillere riayet etmek şartile, icar müddetinin hitamından evvel feshi ihbar edebilir.

İcar bir sene veya daha uzun bir müddet için akte dilmiş ise,

mucir veya müstecire verilecek tazminat altı aylık bedeli icardan az olamaz ve müstecir kendisine tazminat verilmedikçe mecuri terke icbar olunamaz.

İKİ YÜZ ALTMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Müstecirin vefatı halinde gerek veresesı, gerek mucir, bir sene veya daha uzun müddetli icarlarda, kanunî mehillere riayet şartile, en yakın vakit için bilâ tazminat aktin feshini ihbar edebilirler.

2 - Müstecirin ölü-
mü

İKİ YÜZ ALTMİŞ ALTINCI MADDE — Müstecir, mecuru ne halde tesellüm etmiş ise icarın hitamında o halde ve mahallî âdete tevfikân geri vermekle mükelleftir.

VI. Mecurun iadesi

Müstecir akit mucibince etmiş olduğu intifa sebeble husule gelen eskilik yahut değişiklikten mesul değildir.

Müstecirin mecuru iyi bir halde tesellüm etmiş olduğu asıldır.

İKİ YÜZ ALTMİŞ YEDİNCİ MADDE — Gayrimenkulün muciri, nihayet geçmiş bir senelik ve ceryan etmekte olan altı aylık kiranın temini için, mecurun tefrişat ve tezyinatına ve ondan intifaı temine mahsus olup mecur dahilinde bulunan menkul eşya üzerinde, hapis hakkını haizdir.

[Z.] *Mucirin hapis
hakkı*

I. Şümuli

Mucirin hapis hakkı, ikinci müstecirin birinci müstecire karşı borcu olan miktar nisbetinde, ikinci müstecir tarafından mecur dahiline getirilen eşyaya da şamildir.

Müstecirin dayinleri tarafından haczedilmesi caiz olmayan eşya üzerinde mucirin, hapis hakkı yoktur.

İKİ YÜZ ALTMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Müstecire ait olmadığını mucirin bildiği veya bilmesi iktiza ettiği eşya ile çalınmış veya zayı olmuş yahut başka suretle zilyedin elinden zaptolunmuş şeyler üzerindeki üçüncü şahsın hakları, mucirin hapis hakkına karşı dahi mahfuzdur.

II. Üçüncü şahısla-
ra ait eşyada

Mucir, müstecir tarafından getirilen eşyanın ona ait olmadığını icarın devamı esnasında öğrenip te en yakın vakit için aktin feshini ihbar etmez ise bu şeyler üzerindeki hapis hakkı sakit olur.

İKİ YÜZ ALTMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Müstecir, mecurdan çıkmak yahut mecur dahilinde bulunan şeyleri alıp götürmek teşebbüsünde bulunduğu takdirde, mucir hapis hakkına istinaden, kiraların teminine muktazî miktarda eşyayı, sulh hâkimi marifetile hapsedebilir.

III. Nasıl derme-
yan edileceği

Bu eşya, gizlice yahut cebir ile nakledildikleri surette, götürüldükleri tarihten itibaren on gün içinde polis kuvveti ile yeniden mecura iade olunabilir.

İkinci fasıl

Hasılat icarı

- [A.] *Tarifi* İKİ YÜZ YETMİŞİNCİ MADDE — Hasılat icarı, bir akit-tir ki, onunla mucir, müstecire ücret mukabilinde, hasılat veren bir malın veya hakkın kullanılmasını ve semerelerinin iktifatını terketmeği iltizam eder.
- Kira, ya nakit yahut devşirilecek semere veya hasılatın bir hissesi olabilir; ikinci surete, iştirakli icar denir.
- İştirakli icarda, mucirin semereler üzerindeki hakkı noktasından mahallî âdete riayet olunur.
- [B.] *Defter tesbiti* İKİ YÜZ YETMİŞ BİRİNCİ MADDE — İcarda alât, hayvan yahut zahire de dahil ise iki taraftan her biri diğerine bu eşyanın tamam ve imzalı bir defterini vermek ve bunların kıymetlerini müstereken takdir ve tesbit etmekle mükelleftir.
- [C.] *Mucirin borç-ları* İKİ YÜZ YETMİŞ İKİNCİ MADDE — Mucir, birlikte icar edilmiş menkul şeyler de varsa bunlar dahi dahil olduğu halde, mecuru akitten maksut olan kullanmağa ve işletmeğe salih bir halde müstecire teslim ile mükelleftir.
- I. Mecurun teslimi
1 - Kullanmağa salih halde teslim Bu borcun ifa edilmemesi halinde, adi icar hakkındaki hükümler tatbik olunur.
- 2 - Esaslı tamirat İKİ YÜZ YETMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Mucir, icar müddeti zarfında icrasına zaruret hâsıl olan esaslı tamirâtı, müstecir tarafından ihbar edilir edilmez, masarifi kendisine ait olmak üzere, yapmağa mecburdur.
- 3 - Kullanmanın mümkün olmaması halinde mesuliyet İKİ YÜZ YETMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Müstecir kendi kusurundan yahut şahsından hadis olan bir arızadan dolayı mecuru kullanamadığı yahut mahdut surette kullandığı takdirde, mucir, mecuru akit dairesinde kullanmağa hazır bulundurmuş olduğça, müstecir kiranın tamamını vermekle mükellef olur.
- Bu takdirde sarfiyattan tasarruf eylediği miktarı ve mecurun diğer suretle kullanılmasından elde ettiği menafii kiraya mahsup etmeğe mecburdur.
- Mucibi aktin icrasını tahammül edilmez bir hale getiren sebepler hudusunda her iki tarafın akti feshetmek hakları mahfuzdur.
- II. Üçüncü şahısların iddialarına karşı teminat İKİ YÜZ YETMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Üçüncü şahıs tarafından hak iddiası halinde, mucirin mükellefiyeti hakkında, adi icara mütedair hükümler tatbik olunur.
- III. Mecurun başkasına temliki İKİ YÜZ YETMİŞ ALTINCI MADDE — Mecur icarın aktinden sonra mucir tarafından âhara temlik yahut icraen takip veya iflâs tarikile kendisinden nezedildiği takdirde, müstecir,

mecurun ahiren maliki olan üçüncü şahıstan ancak kabulü şartile icarenin devamını ve mucirden akti icra yahut tazminat ita etmesini isteyebilir.

Bununla beraber akit daha evvel feshe müsait olmadıkça üçüncü şahıs, feshi ihbar halinde kanunen muktazi altı aylık mehile riayet mecburiyetindedir. İhbar etmediği surette akti kabul etmiş sayılır.

Menfaati umumiye için istimplâke dair olan hususî hükümler mahfuzdur.

İKİ YÜZ YETMİŞ YEDİNCİ MADDE — Bir gayrimenkul hasılat icarı, âdi icardaki esaslara göre ve aynî hükümleri haiz olmak üzere, tapu siciline şerh verilebilir.

IV. Tapu siciline şerh

İKİ YÜZ YETMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Müstecir, mecuru tahsis olunduğu dairede iyi bir surette işletmeğe ve bilhassa hasıllata kabiliyetli bir halde bulundurmağa mecburdur.

[D.] *Mustecirin borçları*

Müstecir, mucirin muvafakati olmaksızın icar müddetinin hitamından sonra mecur üzerinde tesirâtı görülebilecek surette işletmenin tarzını tebdil edemez.

I. Borca muvafık surette takayyüt
1 - İşletme

İKİ YÜZ YETMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Müstecir, mecurun iyi bir halde muhafazası için lâzımgelen takayyüdü ifa ile mükelleftir.

2 - İyi bir halde muhafaza

Müstecir, ufak tefek termimatı ve ziraî mecurlarda bilhassa yol, geçit, hendek, set, çit, çatı, su yolları ve sairenin muhafazasını mahallî âdete göre deruhde etmek ve bundan başka eskilikten yahut kullanmaktan dolayı telef olan ehemmiyetsiz kıymet-teki alât ve edevatın yerine başkalarını koymakla mükelleftir.

İKİ YÜZ SEKSENİNCİ MADDE — Esaslı tamirata zaruret hâsıl olduğu veyahut bir üçüncü şahıs mecur üzerinde hak iddia ettiği takdirde, müstecir keyfiyeti hemen mucire ihbar etmekle mükelleftir. Etmezse zarardan mesul olur.

3 - İhbar mükellefiyeti

İKİ YÜZ SEKSEN BİRİNCİ MADDE — Müstecir, kirayı akit ile yahut mahallî âdet ile taayyün eden zamanda tediye ile mükelleftir.

II. Kiranın tediyesi
1 - Umumiyet itibarına

Böyle bir zaman taayyün etmemiş ise kira, beher senenin mürrurundan sonra ve nihayet icar müddetinin hitamında verilmek lâzımdır.

Mucir, işlemiş ve işleyecek olan bir kira için adi icarda olduğu gibi hapis hakkına maliktir.

İKİ YÜZ SEKSEN İKİNCİ MADDE — Fevkalâde felâket hallerinde yahut tabii hâdiselerden dolayı bir ziraî gayrimenkulün her vakitki hasılatı ehemmiyetli surette azalırsa, müstecir kiradan munasip bir miktarının indirilmesini isteyebilir.

2 - Felâketli vakalarda tenzil

Evvelce bu haktan feragat edilmiş olması, ancak kiranın tesbiti sırasında bu gibi vakaların ihtimali nazarı itibara alınmış

yahut husule gelen zarar bir sigorta ile telâfi edilmiş ise muteber olur.

[H.] *Mükellefiyet vergileri tahammül*

İKİ YÜZ SEKSEN ÜÇÜNCÜ MADDE — Mecurun mükellefiyet ve vergileri mücire aittir.

[V.] *Müstecirin müsteciri*

İKİ YÜZ SEKSEN DÖRDÜNCÜ MADDE — Müstecir, mucirin muvafakati olmaksızın mecuru âhara icar edemez.

Bununla beraber müstecir, mecurda dahil olan bazı mahalleri mucire zarar verecek bir tebeddülü mucip olmamak şartile, icara verebilir.

Böyle bir icara ve mucir tarafından müsaade edilen ikinci icara, alelâde ikinci icara mütedair kaideler, kıyasen tatbik olunur.

[Z.] *Hitamı I. Fesih hakkı*

İKİ YÜZ SEKSEN BEŞİNCİ MADDE — Müddet hakkında akit veya mahallî âdet ile hilâfına bir hüküm tayin edilmemiş ise, iki taraftan her biri en aşağı altı aylık bir ihbar müddetine riayet şartile, akti feshetmek salâhiyetini haizdir.

Hilâfına bir mukavele yok ise, ziraâ gayrimenkullerde, mahallî âdetçe cari ilk veya sonbahar mevsimleri için, diğer bütün icarlarda her hangi bir zaman için, feshin ihbarı caizdir.

II. *Mühim sebeplerden dolayı fesih*

İKİ YÜZ SEKSEN ALTINCI MADDE — İcar birden ziyade seneler için aktedilmiş ise, mucibi aktin icrasını tahammül edilmez bir hale getiren sebepler hudusunda iki taraftan her biri diğerine tam bir tazminat vermek ve kanunî müddetlere riayet etmek şartile, aktin hitamından evvel feshedebilir.

Bu takdirde, mucire veya müstecire verilecek tazminat bir senelik kiradan aşağı olamaz. Müstecir kendisine tazminat verilmedikçe mecuru terke icar olunamaz.

III. *Süküt ile tecdit*

İKİ YÜZ SEKSEN YEDİNCİ MADDE — İcar, muayyen bir müddet için aktolunupta bu müddetin hitamında mucirin malûmatile ve muhalefeti olmaksızın mecurun istimaline devam olunduğu yahut mukavelede fesih hakkında gösterilen ihbarı iki taraftan hiç biri yapmadığı takdirde, hilâfına mukavele yok ise, bir senelik bir müddetin hitamından altı ay evvel ihbar suretile fesholununcaya kadar, seneden seneye aktedilmiş sayılır.

IV. *Müstecirin temerrüdü*

İKİ YÜZ SEKSEN SEKİZİNCİ MADDE — Müstecir, kirayı vadesi hulûlünde tediye etmezse mucir, altmış günlük mehil tayin ederek birikmiş olan kira bu müddet zarfında verilmediği takdirde mehlin hitamında akti feshedeceğini müstecire ihtar edebilir.

Bu mehil, ihtarın müstecire tebliğ edildiği günden başlar. Bu mehlin tenkisine yahut kiranın tediye edilmemesi halinde aktin hemen feshedilebileceğine dair yapılan mukaveleler batıldır.

V. *Mucirin fesih hakkı*

İKİ YÜZ SEKSEN DOKUZUNCU MADDE — Müstecir, mecurun işletilmesine ve muhafazasına müteallik borçlarına

ehemmiyetli bir tarzda muhalefet eder ve mucirin ihtarına ramenve tayin ettiği münasip bir mehil zarfında borçlarını ifa etmezse mucir, başka bir muameleye hacet kalmaksızın akti feshedebilir.

İKİ YÜZ DOKSANINCI MADDE — Müstecirin iflâsı halinde icare, iflâsın açılması beraber nihayet bulur. Şu kadar ki işlemekte olan kira ve defterin ihtiva ettiği eşya için kâfi teminat verildiği taktirde mucir, icar senesinin hitamına kadar akti idame ile mükelleftir.

VI. Müstecirin iflâsı

İKİ YÜZ DOKSAN BİRİNCİ MADDE — Müstecir vefat ederse gerek mirasçıları gerek mucir altı aylık kanunu mehillere riayet şartile icarın fesihini ihbar edebilir.

VII. Müstecirin vefatı

İKİ YÜZ DOKSAN İKİNCİ MADDE — İcarın hitamında müstecir mecuri defterdeki bütün eşya ile beraber buldukları hal üzere iadeye mecburdur.

[H.] İcarın hitamında mecurun iadesi

Eyi işlenildiği surette içtinabı mümkün olan kıymet noksanları için müstecir tazminat itası ile mükelleftir.

I. İade borcu

Müstecir mecur hakkındaki mecurî ihtimamı neticesi olan islahat için hiç bir tazminat talep edemez.

İKİ YÜZ DOKSAN ÜÇÜNCÜ MADDE — Mecur teslim edilirken defterdeki eşyanın kıymetleri taktir edilmiş ise müstecir, icarın hitamında bunları aynı nevi ve kıymette olarak iade yahut kıymet noksanlarını tazmin ile mükelleftir.

II. Defterdeki eşyanın kıymetinin takdiri

Müstecir, noksan eşyanın mucirin kusurile yahut mücbir bir kuvvettin tesirile telef olduğunu ispat ederse, tazmin borcu sakıt olur.

Müstecir, kendi masraflarından ve sayinden husule gelen ziyade kıymet için tazminat talep edebilir.

İKİ YÜZ DOKSAN DÖRDÜNCÜ MADDE — Ziraî bir gayrimenkulün müsteciri aktin feshi zamanında henüz devşirilmemiş semereler üzerinde bir hak iddia edemez.

III. İcarın hitamında semereler ve ziraat masrafları

Şu kadar ki müstecir ziraat masrafını hâkimin tayin ettiği mikarda olarak mucire tazmin ettirebilir ve bu tazminat işlemekte olan kiralara mahsup edilir.

İKİ YÜZ DOKSAN BEŞİNCİ MADDE — Mecuru iade ve teslim eden müstecir, muntazam bir işlenmenin icap ettiği nisbette son senenin samanlarını, hayvan yataklıklarını, kuru ot ve gübrelerini mecurde bırakmağa mecburdur.

IV. Saman ve gübre gibi şeyler

Müstecir, aldığından fazla bırakıyorsa ziyadesi için tazminat istemeğe hakkı vardır. ve aldığından az bırakıyorsa eksikleri tamamlamak yahut kıymet noksanını tazmin etmekle mükelleftir.

[T.] *Hayvan icarı*
I. Akdin mevzuu

İKİ YÜZ DOKSAN ALTINCI MADDE — Ziraî bir mal icarile mürtebit olmayan mevaşi icarında, hilâfına bir akit veya mahallî âdet yok ise, icar müddeti zarfında mecur hayvanların bütün hâsılatı müstecire ait olur.

Müstecir, mecur hayvanları beslemeğe ve onlara eyı bakmağa mecbur ve mucire nakit veya hasılât hissesi olarak bir bedel tedavi etmekle mükelleftir.

II. Mesuliyet

İKİ YÜZ DOKSAN YEDİNCİ MADDE — Hilâfına mukavele veya mahallî adet yok ise, müstecir, mecur hayvanlara arız olan bir zarardan, bunun muhafazadaki takayyüt ve ihtimama rağmen husule geldiğini ispat etmedikçe, mesuldür.

Müstecir kendi kusurile sebebiyet vermediği fevkalâde muhafaza masrafları için mucirden tazminat talep edebilir.

Müstecir, ehemmiyeti haiz kazaları ve hastalıkları mümkün olduğu kadar süratle mucire bildirmekle mükelleftir.

III Fesih

İKİ YÜZ ŞDOKSAN SEKİZİNCİ MADDE — Hilâfına mukavele veya mahallî adet yok ise, gayri muayyen bir zaman için yapılan aktin feshini iki taraftan her biri, diledikleri vakit ihbar edebilirler.

Şu kadar ki bu ihbar hüsnü niyetle olmak ve münasebetsiz bir zamanda yapılmamak lâzımdır.

DOKUZUNCU BAP

Ariyet ve karz

Birinci fasıl

Ariyet

[A.] *Tarifi*

İKİ YÜZŞ DOKSAN DOKUZUNCU MADDE — Ariyet, bir akittir ki onunla ariyet veren, bir şeyin bedava kullanılması ariyet alana bırakmak ve alan dahi o şeyi kullandıktan sonra geri vermekle mükellef olur.

[B] *Hükümleri*
I. Ariyet alanın borçları

ÜÇ YÜZÜNCÜ MADDE — Ariyet alan, ariyet şeyi ancak akitte tayin edilen ve akitte bir şey tayin edilmemiş ise o şeyin mahiyetinden veya tahsis olduğu maksattan anlaşılın şekilde kullanabilir.

Ariyet alan, ariyeti başkasına kullandıramaz. Bu kaideye

muhalef hareket ettiği takdirde zuhura gelen kazadan dahi mesul olur. Meğer ki bu kaideye riayet etmiş olsaydı bile, yine bu kazanın vukua geleceğini ispat ede.

ÜÇ YÜZ BİRİNCİ MADDE — Ariyet alan ariyet şeyin adi muhafaza masraflarını ve hususile ariyet hayvanın yiyecek masraflarını tahammül eder.

II. Muhafaza masrafları

Ariyet verenin menfaatine yapmağa mecbur olduğu fevkalâde masraflar için, ariyet alan, ondan tazminat isteyebilir.

ÜÇ YÜZ İKİNCİ MADDE — Birden ziyade kimseler bir şeyi birlikte alırlarsa müteselsilen mesul olurlar.

II. Müteselsil mesuliyet

ÜÇ YÜZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Muayyen bir müddet mukavele edilmemiş ise, ariyet alanın ariyet şeyi akit mucibince kullanmasile yahut kullanabilecek kadar bir zaman geçmesile akit nihayet bulur.

[C.] *Hitama*

I. Muayyen bir kullanmada

Ariyet şey, alan tarafından mukavele hilâfına kullanıldığı yahut bozulduğu yahut kullanmak için diğer bir şahsa verildiği yahut evvelden bilinemeyen bir halden dolayı ariyeti veren ona acele muhtaç bulunduğu takdirde daha evvel geri istenebilir.

ÜÇ YÜZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Ariyet veren, ariyet şeyi ne müddetini, ne de niçin kullanılacağını tayin etmeyerek vermiş ise, dilediği vakit geri isteyebilir.

II. Ariyetin zamanı muayyen olmayan kullanmada

ÜÇ YÜZ BEŞİNCİ MADDE — Ariyet akti, ariyet alanın ölmesile nihayet bulur.

III. Ariyet alanın vefatı

İkinci fasıl

Karz

ÜÇ YÜZ ALTINCI MADDE — Karz, bir akittir ki anınla, ödünç veren, bir miktar paranın yahut diğer bir misli şeyin mülkiyetini ödünç alan kimseye nakil ve bu kimse dahi buna karşı miktar ve vasıfta müsavi aynı neviden şeyleri geri vermekle mükellef olur.

[A.] *Tarifi*

ÜÇ YÜZ YEDİNCİ MADDE — Karzda faiz şart kılınmamış ise, âdi muamelelerde faiz lâzımgelmez.

[B.] *Hükümleri*

I. Faiz

Ticaret muamelelerinde, şartedilmemiş olsa dahi faiz vermek lâzımdır.

1 - Hangi muamelelerde faiz lâzımgelceği

ÜÇ YÜZ SEKİZİNCİ MADDE — Karzda faiz miktarı tayin edilmemiş ise, aslolan, karzın alındığı zaman ve mekânda o nevi karzlarda âdet olan faiz miktarıdır.

2 - Faize müteallik kaideler

Hilâfına mukavele yok ise, tayin edilen faiz senelik olarak **tediyé olunur.**

Faizin anaya zammedilerek birlikte tekrar faiz yürütülmesi evvelden mukavele edilmiş olsa bile batıldır. Hesabı carielerde, ticarî faiz hesaplarının ve hususile tasarruf sandıklarında olduğu gibi faize faiz yürütmek âdet olan muamelelerin tâbi olduğu hükümler mahfuzdur.

II. Karzın teslim ve tesellümü hakkındaki iddialarda mürruru zaman

ÜÇ YÜZ DOKUZUNCU MADDE — Ödünç alan kimsenin verilecek şeyin teslim edilmesine ve ödünç verenin dahi o şeyin tesellüm edilmesine dair olan iddiası, diğer tarafın bu baptaki temerrüdünden itibaren altı ay geçmekle mürruru zamana uğrar.

III. Ödünç alan kimsenin borcu ödemekten aczi

ÜÇ YÜZ ONUNCU MADDE — Ödünç alan kimse, karzdan sonra borcu ödemekten aciz haline girmiş bulunursa, borç veren, teahhüt ettiği şeyin tesliminden imtina edebilir.

Ödünç alan kimse, akitten evvel borcu ödemekten aciz halinde bulunupta ödünç veren akitten sonra bundan haberdar olmuş ise, yine bu salâhiyeti kullanabilir.

[C.] Nakit yerine verilen şeyler

ÜÇ YÜZ ON BİRİNCİ MADDE — Ödünç alan kimseye teahhüt edilen nakit yerine kıymetli evrak yahut emtia verildiği takdirde borcun miktarı, teslim zamanında ve mekânında bu evrak veya emtianın haiz oldukları borsa rayicinden veya cari fiattan ibaret olur; bunun hilâfına mukavele batıldır.

[D.] İade zamanı

ÜÇ YÜZ ON İKİNCİ MADDE — Geriye verilmesi için, ne bir muayyen vade, ne ihbar müddeti, ne de istenildiği zaman muacceliyet kesbedeceği mukavele edilmemiş olan bir borç ilk talepten itibaren altı hafta içinde geri verilmek lâzımdır.

ONUNCU BAP

Hizmet akti

[A.] Tarifi

ÜÇ YÜZ ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Hizmet akti, bir mukaveledir ki onunla, işçi muayyen veya gayrimuayyen bir zamanda hizmet görmeği ve iş sahibi dahi ona bir ücret vermeği teahhüt eder.

Ücret, zaman itibarıyla olmayıp yapılan işe göre verildiği takdirde dahi işçi muayyen veya gayrimuayyen bir zaman için alınmış veya çalışmış oldukça, hizmet akti yine mevcuttur. Buna parça üzerine hizmet veya götürü hizmet denir.

Hizmet akti hakkındaki hükümler, kıyasen çıraklık aktine de tatbik olunur.

[B.] Teşekkülü
I. Umumiyyet itibarıyla

ÜÇ YÜZ ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Hilâfına bir hüküm bulunmadıkça, hizmet akti hususî bir şekle tâbi değildir.

Ezcümle hizmet muayyen bir zaman için kabul edilmiş olur ve işin iktizasına göre o hizmet ancak ücret mukabilinde yapılabilirse, hizmet akti inikat etmiş sayılır.

ÜÇ YÜZ ON BEŞİNCİ MADDE — Sinaî veya ticarî bir teşebbüste, iş sahibi tarafından mesai veya dahilî bir intizam için muttarit bir kaide ittihaz edilmiş ise bunlar evvelce yazılmış ve işçiye dahi bildirilmiş olmadıkça işçiye bir borç tahmil etmez.

II. Mesai kaideleri

ÜÇ YÜZ ON ALTINCI MADDE — İş sahibi kimselerin veya cemiyetlerinin, işçilerle veya cemiyetlerle yaptıkları mukavelede hizmete müteallik hükümler vazolunabilir.

III. Umumî mukavele

1 - Nasıl yapılacağı

Bu umumî mukavele, tahrirî olmadıkça muteber değildir.

Alâkadarlar bu mukavelede müddetinde ittifak edemezlerse, bir sene mürurundan sonra altı aylık müddet için yapılacak bir ihbar ile, her zaman mukaveleyi feshedebilirler.

2 - Hükümleri

ÜÇ YÜZ ON YEDİNCİ MADDE — Umumî bir mukavele ile bağlı bulunan iş sahipleriyle işçiler arasında yapılacak hususî hizmet akitlerinin, umumî mukaveleye muhalif hükümleri batıldır.

Bu batıl hükümlerin yerine, umumî mukavele hükümleri ka-
im olur.

ÜÇ YÜZ ON SEKİZİNCİ MADDE — Küçüklerin veya mahcurlar ile yapılan çıraklık mukaveleleri, tahrirî yapılmış ve usta ve velâyeti haiz kimse yahut sulh hâkiminin muvafakatile vasi tarafından imza edilmiş olmadıkça muteber değildir.

IV. Çıraklık mukavelesi

Mukavele, yapılacak işin ve çıraklığın nevi ve müddetine ve günde çalışılacak saatlere ve iâşe yahut diğer yapılacak ve verilecek şeylere ve kezalik tecrübe zamanına dair muktazi şartları ihtiva etmek lâzımdır.

Bu şartlara riayet olunup olunmadığı salâhiyettar daire tarafından murakabe edilir.

ÜÇ YÜZ ON DOKUZUNCU MADDE — Hizmet mukavelesinin şartları kanuna, ahlâka (adaba) mugayir olmamak üzere istenildiği gibi tayin olunabilir.

[C.] Hükümü

I. Şartları

ÜÇ YÜZ YIRMİNCİ MADDE — Hilâfı, mukaveleden veya hal icabından anlaşılmadıkça işçi taahhüt ettiği şeyi kendisi yapmağa mecbur olup başkasına devredemez.

II. İşçinin borçları

1 - Bizzat ifa

İş sahibinin dahi hakkını başkasına devredebilmesi, aynı kayıtlara tâbidir.

ÜÇ YÜZ YIRMİ BİRİNCİ MADDE — İşçi, taahhüt ettiği şeyi ihtimam ile ifaya mecburdur.

2 - İhtimam mecburiyeti

Kast veya ihmâl ve dikkatsizlik ile iş sahibine iras ettiği zardan mesuldür.

İşçiye terettüp eden ihtimamın derecesi, akte göre tayin olunur ve işçinin o iş için muktazi olup iş sahibinin malûmu olan veya olması icap eden malûmatı derecesi ve meslekî vukufu keza-
lik istidat ve evsafı gözetebilir.

ÜÇ YÜZ YIRMİ İKİNCİ MADDE — İşçi parça üzerine yahut götürü çalışıp ta iş sahibinin nezareti altında bulunmaz ise işlenen madde ve işin akit mucibince icrası noktasından mesu-

3 - Parça veya götürü işte mesuliyet

liyeti hakkında ıstısnâ aktine dair hükümler, kıyasen tatbik olunur.

- III. İş sahibinin borçları
Ücret
a) Miktarı

ÜÇ YÜZ YIRMI ÜÇÜNCÜ MADDE — İş sahibi, mukavele edilen yahut âdet olan yahut kendisinin bağlı bulunduğu umumî mukavelede tesbit olunan ücreti tediye ile mükelleftir.

Ücretle birlikte kârdan bir hisse verilmesi mukavele edilmiş ise iş sahibi işçiye yahut onun yerine iki tarafın veya hâkimin tayin ettiği bigarez kimseye kâr ve zarar hakkında muktazi malûmatı vermeğe ve lüzumu olan hesap defterlerinin muayenesine müsaade etmeğe mecburdur.

- b) İş verilmesini istemek hakkı

ÜÇ YÜZ YIRMI DÖRDÜNCÜ MADDE — İş için muayyen olan zamanda parça üzerine yahut götürü olarak munhasıran bir iş sahibine çalışmakta olan işçi, akit müddetinde her gün için kendisine kâfi miktarda iş verilmesini istemek hakkını haizdir.

Bu takdirde parça yahut götürü iş bulunmazsa, iş saat hesabına yeya gündelikle verilebilir; bu da bulunmazsa, iş sahibi, bu bapta kendisine bir kusur isnat edilemeyeceğini ispat etmedikçe, vukua gelen zararı tazmine mecbur olur.

- c) İş sahibinin temerrüdü

ÜÇ YÜZ YIRMI BEŞİNCİ MADDE — İş sahibi işi kabulde temerrüt ederse, işçi taahhüt ettiği işi yapmağa mecbur olmak-sızın mukaveledeki ücreti isteyebilir. Şu kadar ki işi yapmadığından dolayı tasarruf ettiği yahut diğer bir iş ile kazandığı ve kazanmaktan kasten feragat eylediği şeyi mahsup ettirmeğe mecburdur.

- d) Tediye günü

ÜÇ YÜZ YIRMI ALTINCI MADDE — Mukavele yahut âdet ile daha kısa mehiller tayin edilmemiş ise ücret, aşağıdaki dairede verilir:

1 - Amele ve iş sahibi ile birlikte yaşamayan hizmetçilere haftada bir;

2 - İdarehane memurlarına ve müstahdemlerine ve iş sahibi ile birlikte yaşayan hizmetçilere her ay.

Hizmet aktinin hitamile ücret her halde muacceliyet kesbeder.

- h) Avans

ÜÇ YÜZ YIRMI YEDİNCİ MADDE — İş sahibi işçinin zarureti dolayısıyla ihtiyacı bulunan ve tediyesi kendisi için zarar ve muzayıkayı mucip olmayan avansları, yapılan iş nisbetinde işçiye vermekle mükelleftir.

- v) İş ifa edilemediği halde ücret

ÜÇ YÜZ YIRMI SEKİZİNCİ MADDE — Uzun müddet için yapılan hizmet aktinde, işçi hastalıktan ve askerlikten veya bu gibi sebeplerden dolayı kusuru olmaksızın nisbeten kısa bir müddet için işi ifa edemediği takdirde o müddet için ücret istemeğe hakkı vardır.

- Fazla iş için ücret

ÜÇ YÜZ YIRMI DOKUZUNCU MADDE — Akit ile tayin edilen yahut âdet mucibince icap eden iş miktarından ziyade bir işin ifasına zaruret hâsıl olup ta işçi bunu yapmağa muktedir olur ve imtinayı da hüsnüniyet kaidelerine muhalif bulunursa, ceb-

İşçi, bu ziyade iş için fazla bir ücrete müstahak olur ve bu, mukavele edilen ücretle mütenasip bir suretle hususî haller nazara alınmak şartile takdir edilir.

ÜÇ YÜZ OTUZUNCU MADDE — Çıraklık mukavelesinde, usta, çırağa sanatini olanca dikkat ve itinasile öğretmeğe mecburdur. 2 - Çırağın talimi

Usta, çırağın mecburî derslere devamına nezaret ve meslekine ait mekteplere ve kurslara gitmesi ve çıraklık imtihanlarına iş-tirak eylemesi için lüzumu olan zamanlarda müsaade etmekle mükelleftir.

Çırağa kaideten, ne geceleri ne de cuma günleri iş verilemez.

ÜÇ YÜZ OTUZ BİRİNCİ MADDE — Hilâfına mukavele veya âdet yoksa iş sahibi, çalışması için, işçiye muktazi alât ve malzemeyi vermekle mükelleftir. 3 - Alât ve malzeme

İşçi, mükellef olmadığı halde bu şeyleri iş sahibinin rızasile tamamen veya kısmen tedarik ederse iş sahibi bunun için bir 'azminat vermeğe mecbur olur.

ÜÇ YÜZ OTUZ İKİNCİ MADDE — İş sahibi, aktin hususî halleri ve işin mahiyeti noktasından hakkaniye dairesinde kendisinden istenilebileceği derecede çalışmak dolayısıyla maruz kaldığı tehlikelere karşı icap eden tedbirleri ittihaz ve münasip ve sıhhî çalışma mahalleri ile işçi birlikte ikamet etmekte ise sıhhî yatacak bir yer tedarikine mecburdur. 4 - Tedbirler ve mesai mahalleri

ÜÇ YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — İşçi ücretinin tediyesi, işçinin ve ailesinin nafakası için zarurî bulunduğu takdirde; işçinin muvafakati olmaksızın iş sahibi ücreti kendi alacağı ile mahsup edemez. 5 - Mahsup

Şu kadar ki kasten iras edilen zararların tazmini için mahsup crası daima caizdir.

ÜÇ YÜZ OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — İş sahibi işçinin istirahatini için mutad olan saat ve günlerde müsaade etmekle mükelleftir. 6 - İstirahat zamanları

İş sahibi, mukavelenin feshi ihbar olunduktan sonra başka bir iş araması için işçiye münasip bir zaman vermek mecburiyetindedir.

Her halde mümkün olduğu kadar iş sahibinin menfaati götölmek lâzımdır.

ÜÇ YÜZ OTUZ BEŞİNCİ MADDE — İşçi yalnız hizmetinin evini ve müddetini havi bir şahadetname vermesini, iş sahibinin isteyebilir. 7 - Şahadetname

İşçi sarahaten talep ettiği takdirde şahadetname, hal ve hareketini ve sayının keyfiyetini de ihtiva etmek lâzımdır.

8 - İşçinin ihtirarı

ÜÇ YÜZ OTUZ ALTINCI MADDE — İşçi hizmetini yaparken bir şey ihtira ettikte iş sahibi böyle bir ihtirarı kendisine ait olacağını akitte şart koymuş yahut bu ihtira işçinin taahhüt ettiği hizmetin levazımından bulunmuş ise ihtira olunan şey, iş sahibinin olur.

Birinci surette ihtira mühim bir iktisadî kıymeti haiz ise, işçinin hakkaniyet dairesinde tayin edilecek bir bedel istemeğe hakkı vardır.

Bu bedel, ihtirarı meydana gelmesinde iş sahibinin iştiraki ve tesisatından edilen istifade nazara alınarak tesbit olunur.

IV. Birlikte yaşama

ÜÇ YÜZ OTUZ YEDİNCİ MADDE — Hilâfına mukavele ve âdet yok ise, iş sahibi ile birlikte ikamet eden işçinin iâşe ve süknası, ücretten bir kısım teşkil eder.

İş sahibi, bu halde kendi kusuru olmaksızın nisbeten kısa bir zaman için hizmetini ifaya muktedir olamayan işçiyi görüp gözetmek ve muktazi tedaviyi ifa ettirmek üzere iâşesile mükelleftir.

[D.] Hitamı

I. Müddetin müruru

ÜÇ YÜZ OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Hizmet akti, muayyen bir müddet için yapılmış yahut böyle bir müddet için maksut olan gayesinden anlaşılmalıkta bulunmuş ise, hilâfı mukavele edilmiş olmadıkça, feshi ihbara hacet olmaksızın bu müddetin mürurule, akit nihayet bulur.

II. Sükût ile tecdit

ÜÇ YÜZ OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Muayyen bir müddet için yapılan hizmet akti bu müddetin mürurundan sonra her iki tarafın sükûtu ile temdit edildiği takdirde, akit aynı müddet ve fakat nihayet bir sene için tecdit edilmiş sayılır.

Aktin feshi ihbar vukuuna mütevakkıf iken iki taraftan hiç biri ihbar etmemiş ise, akit, tecdit edilmiş sayılır.

III. Feshin ihbarı ve kanunî müddetler

ÜÇ YÜZ KIRKINCI MADDE — Hizmet aktinde, bir müddet tayin edilmez ve böyle bir müddet için maksut olan gayesinden de anlaşılmazsa, her iki tarafça feshi ihbar olunabilir.

I. Umumiyet itibarile

Böyle ne akit ne de kanun ile diğer bir müddet tesbit edilmiş olduğu takdirde, amele hakkında ihbardan sonra gelecek hafta nihayeti için, idarehane memur ve müstahdemleri hakkında ihbardan sonra gelecek ikinci hafta ve diğer hizmet akitlerinde ihbardan sonra gelecek keza ikinci hafta nihayeti için akit fesholunabilir.

İş sahipleri ve işçiler için muhtelif ihbar müddetleri mukavele edilmesi caiz değildir.

2 - Bir seneden fazla devam eden işlerde

ÜÇ YÜZ KIRK BİRİNCİ MADDE — Bir hizmet akti bir seneden fazla devam ettiği takdirde bu akit iş sahibi ve işçi tarafından ihbar edildikten sonra gelecek ikinci haftanın nihayeti için fesholunabilir.

Bu müddetin, bir haftadan eksik olmamak üzere, mukavele ile tebdili caizdir.

ÜÇ YÜZ KIRK İKİNCİ MADDE — Uzun müddet ile yapılan akitte, bir tecrübe zamanı şart edilmiş olduğu takdirde hilâfına mukavele edilmemiş ise; ilk iki ay zarfında ihbardan sonra girecek haftanın nihayeti için akit fesholunabilir.

3 - Tecrübe müddeti

Çırak ve hizmetçi akitlerinde, hilâfına bir mukavele yok ise, hizmete duhulden itibaren ilk iki hafta tecrübe müddeti sayılır ve bu müddet zarfında iki taraftan her biri bir gün evvel ihbar etmek şartile akti fesihle serbesttir.

ÜÇ YÜZ KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Bir hizmet akti, bir tarafın yaşadığı müddetçe yahut on seneden fazla için yapılmış ise işçi, bunu on sene geçtikten sonra her zaman ve bir aylık bir ihbarname müddetine riayet şartile tazminat dahi vermeksizin feshedebilir.

4 - Hayat müddetince yahud on seneden fazla için yapılan akit

ÜÇ YÜZ KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Muhik sebeplerden dolayı gerek işçi gerek iş sahibi, bir ihbara lüzum olmaksızın her vakit akti feshedebilir.

IV. Fesih
1 - Muhik sebeplerden dolayı
a) Salâhiyet

Ezcümle ahlâka müteallik sebeplerden dolayı yahut hüsnüniyet kaideleri noktasından iki taraftan birini artık akti icra etmemekte haklı gösteren her hal, muhik bir sebep teşkil eder.

Bu gibi hallerin mevcudiyetini hâkim, takdir eder. Fakat işçinin kendi kusuru olmaksızın düşer olduğu nisbeten kısa bir hastalığı yahut kısa müddetli bir askerî mükellefiyeti ifa etmesi, muhik sebep olarak kabul edilemez.

ÜÇ YÜZ KIRK BEŞİNCİ MADDE — Muhik sebepler bir tarafın akte riayet etmemesinden ibaret olduğu takdirde bu taraf diğer tarafa, onun akit ile müstabak iken mahrum kaldığı ferî menfaatler de nazara alınmak üzere, tam bir tazminat itasile mükellef olur.

b) Tazminat

Bundan başka hâkim vaktinden evvel feshin malî neticelerini, hali ve mahallî âdeti göz önünde tutarak takdir eder.

ÜÇ YÜZ KIRK ALTINCI MADDE — İş sahibi borcu ödemekten âciz olduğu takdirde, işçi talebi üzerine münasip bir müddet zarfında ücreti için teminat verilmezse akitten rücu salâhiyettar olur.

2 - Ücretin tehlike-de bulunmasından dolayı

ÜÇ YÜZ KIRK YEDİNCİ MADDE — Hizmet akti, işçinin ölümüyle hitam bulur.

V. Ölüm

İş sahibi öldüğü takdirde, akit, başlıca onun şahsı nazara alınarak yapılmış ise nihayet bulur.

Bu ikinci halde işçi, aktin vaktinden evvel nihayet bulması hasebile düçar olduğu zarar için, hakkaniyet dairesinde bir tazminat isteyebilir.

[H.] *Rakabet memnuiyeti*
I. Cevazi

ÜÇ YÜZ KIRK SEKİZİNCİ MADDE — İş sahibinin müşterilerini tammak veya işlerinin esrarına nüfuz etmek hususlarında işçiye müsait olan bir hizmet aktinde her iki taraf, aktin hitamından sonra, işçinin kendi namına iş sahibi ile rekabet edecek bir iş yapamamasını ve rakip bir müessesede çalışmamasını ve böyle bir müessesede şerik veya sair sıfatla alâkadar olamamasını, şart edebilirler.

Rekabet memnuiyetine dair olan şart, ancak işçinin müşterileri tanımasından ve esrara nüfuzundan istifade ederek iş sahibine hiss olunacak derecede bir zarar husulüne sebebiyet verebilecek ise, caizdir.

İşçi, aktin yapıldığı zamanda reşit değil ise rekabet memnuiyetine dair olan şart batıldır.

II. Hududu

ÜÇ YÜZ KIRK DOKUZUNCU MADDE — Rekabet memnuiyeti ancak işçinin iktisadî istikbalinin hakkaniyete muhalif olarak tehlikeye girmesini menedecek surette zaman, mahal ve işin nevi noktasından hal icabına göre münasip bir hudut dahilinde şart edilmiş ise muteberdir.

III. Şekli

ÜÇ YÜZ ELLİNCİ MADDE — Rekabet memnuiyeti, sahih olmak için tahrirî mukaveleye merbut olmak lâzımdır.

IV. Muhalifetin hükümleri

ÜÇ YÜZ ELLİ BİRİNCİ MADDE — Rekabet memnuiyetine muhalif harekette bulunan işçi, bu muhalefet sebebi ile eski iş sahibinin düçar olduğu zararları tazmin ile mükelleftir.

Memnuiyete muhalif hareket hakkında cezaî şart konulmuş ise, işçi, kaideten meşrut ceza miktarını tediye ile memnuiyetten kurtulabilir. Fakat zarar bu miktarı müteceviz ise, fazlasını da tazmin ile mükellef olur.

İşçinin hareketi tarzı ve ihlâl veya tehdit edilen menfaatlerin ehemmiyeti haklı gösteriyorsa ve tahrirî bir mukavele ile sarahaten bu hak muhafaza edilmiş ise iş sahibi, müstesna olarak meşrut olan cezanın tediyesinden ve onu müteceviz olan zararın tazmininden başka muhalefetin menini de talep edebilir.

V. Memnuiyetin nihyeti

ÜÇ YÜZ ELLİ İKİNCİ MADDE — Rekabet memnuiyetinin bakasında iş sahibinin hakikî menfaati bulunmadığı sabit olursa, bu memnuiyet nihayet bulur.

İş sahibi işçinin feshi muhik gösterecek bir kusuru yok iken akti feshetmiş yahut iş sahibinin feshi haklı gösteren bir kusuru dolayısıyla akit işçi tarafından feshedilmiş ise, işçi aleyhine memnuiyete muhalefetinden dolayı dava ikame edilemez.

ÜÇ YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu babın hükümleri hizmet aktinin teşekkül unsurlarını havi olmakla beraber ilmî veya bedîî malûmatı mahsusayı haiz olanlar tarafından ücretle yapılagelen mesai hakkındaki akitlerde tatbik olunur.

[V.] *Serbest hizmetlerde tatbik edilecek hükümler*

ÜÇ YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE -- Resmî memurlar ve müstahdemler hakkındaki hususî kanunların hükümleri mahfuzdur.

[Z.] *Hususî kanunların hükümlerinin mahfuziyeti*

ON BİRİNCİ BAP

Istisna akti

ÜÇ YÜZ ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Istisna, bir akittir ki annla bir taraf (müteahhit), diğer tarafın (iş sahibi) vermediği taahhüt eylediği semen mukabilinde bir şeyi imalini iltizam eder.

[A.] *Tarifi*

ÜÇ YÜZ ELLİ ALTINCI MADDE — Müteahhidin mesuliyeti, umumî surette işçinin hizmet akindeki mesuliyetine dair olan hükümlere tâbidir.

[B.] *Aktin hükümleri*

Müteahhit, imal olunacak şeyi bizzat yapmağa veya kendi idaresi altında yaptıрмаğa mecburdur. Fakat işin mahiyetine nazaran şahsî maharetinin ehemmiyeti yok ise, taahhüt ettiği şeyi başkasına dahi imal ettirebilir.

I. Müteahhidin borçları
1 - Umumiyet itibarile

Hilâfına âdet veya mukavele olmadıkça, müteahhit, imal olunacak şeyin icrası için lâzım olan vasıtaları ve alât ve edevatı kendi masrafile tedarik etmeğe mecburdur.

ÜÇ YÜZ ELLİ YEDİNCİ MADDE — Müteahhit, imal ettiği şeyde kullandığı malzemenin iyi einsten olmamasından dolayı iş sahibine karşı mesul ve bu hususta bayi gibi mütekeffildir.

2 - Malzeme itibarile

Malzeme iş sahibi tarafından verilmiş ise, müteahhit, onları lâyük olan bütün ihtimam ile kullanmak ve bundan dolayı hesap vermek ve artanı iade etmekle mükelleftir.

İş devam ettiği sırada, iş sahibinin, verdiği malzemenin veya gösterdiği arsanın kusurlu olduğu anlaşılır yahut imalâtın noktası noktasına müntazaman icrasını tehlikeye koyacak diğer bir hal hâdis olursa müteahhit, iş sahibini bundan derhal haberdar etmeğe mecbur aksi takdirde bunların neticelerini tahammül etmekle mükelleftir.

ÜÇ YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — Müteahhit, iş zamanında başlamaz veya mukavele şartlarına muhalif olarak işi tehir ederse iş sahibinin kusuru olmaksızın vaki olan teahhür bütün tahminlere nazaran müteahhidin işi muayyen zamanda bitirmesine imkân vermeyecek derecede olursa iş sahibi teslim için

3 - Akit dairesinde işe beşlama ve icra

tayin edilen zamanı beklemeğe mecbur olmaksızın akti feshedebilir.

İmal sırasında işin, müteahhidin kusuru sebebi ile ayıplı veya mukaveleye muhalif bir surette yapılacağını katıyetle tahmin etmek mümkün olursa, iş sahibi bunlara mâni olmak için müteahhide münasip bir mühlet tayin ederek veya ettirerek bu mühlet içinde icabını ıera etmediği halde hasar ve masrafları müteahhide ait olmak üzere tamiratın veya imalâta devamın üçüncü bir şahsa tevdi olunacağını ihtar edebilir.

4 - İşin kusurına mütedair teminat
a) Kusurun tesbiti

ÜÇ YÜZ ELLİ DOKUZUNCU MADDE — İmal olunan şeyin tesliminden sonra iş sahibi, işlerin mutat cereyanına göre imkânını bulur bulmaz o şeyi muayeneye ve kusurları varsa bunları müteahhide bildirmeğe mecburdur.

İki taraftan her birinin, imal olunan şeyi masrafı kendisinden olmak üzere ehlihibreya muayene ettirilmesini ve muayene neticesinin bir raporla tesbitini istemeğe hakkı vardır.

b) Kusur halinde iş sahibinin hakkı

ÜÇ YÜZ ALTMİŞİNCİ MADDE — Yapılan şey, iş sahibinin kullanamayacağı ve nısfet kaidesine göre kabule icbar edilemeyeceği derecede kusurlu veya mukavele şartlarına muhalif olursa, İş sahibi, o şeyi kabulden imtina edebilir; bu hususta müteahhidin taksiri bulunursa zarar ve ziyan da isteyebilir.

İşin kusurlu olması veya mukaveleye muhalif bulunması yukarıki derecede ehemmiyeti haiz değil ise iş sahibi, işin kıymetinin noksanı nisbetinde fiatı tenzil ve eğer o işin islahı büyük bir masrafı mucip değil ise müteahhidi tamire mecbur edebilir. Bu hususta müteahhidin taksiri varsa iş sahibi zarar ve ziyan da isteyebilir.

Yapılan şey iş sahibinin arsası üzerine yapılmış olupta mahiyeti itibarile ref ve kali fazla bir zararı mucip ise, iş sahibi, ancak ikinci fıkra mucibince muamele yapar.

c) İş sahibinin mesuliyeti

ÜÇ YÜZ ALTMİŞ BİRİNCİ MADDE — Yapılan şeyin kusurlu olması müteahhidin sarahaten beyan eylediği mütaleaya mugayir olarak iş sahibinin verdiği emirlerden neşet etmiş bulunur veya her hangi bir sebeble iş sahibine isnadı kabil olursa, iş sahibi o şeyin kusurlu olmasından mütevellit hakları dermayan edemez.

d) İşin kabulü

ÜÇ YÜZ ALTMİŞ İKİNCİ MADDE — Yapılan şeyin sarahaten veya zimnen kabulünü müteakip müteahhit, her türlü mesuliyetten beri olur. Ancak müteahhidin kasden sakladığı usulü veçhile muayenesinde müşahede edilemeyecek olan kusurlar hakkında, mesuliyeti bakidir.

Eğer iş sahibi, kanunen tayin olunan muayene ve ihbarı ihmal ederse zimnen kabul etmiş sayılır.

Yapılan şeydeki kusur, sonradan meydana çıkarsa iş sahibi, vâkîf olur olmaz keyfiyeti müteahhide haber vermeğe mecburdur. Aksi takdirde iş sahibi kabul etmiş sayılır.

ÜÇ YÜZ ALTMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Yapılan şeyin kusurlu olmasından dolayı iş sahibinin haiz olduğu haklar, müşterinin haklarının tâbi olduğu müruru zaman hükmüne tâbidir.

Fakat gayrimenkul inşaaata müteallik kusurlardan dolayı iş sahibinin müteahhide ve inşaaata iştirak eyleyen mimar ve mühendise karşı mutalebesi, tesellüm zamanından itibaren beş senelik müruru zamana tâbidir.

ÜÇ YÜZ ALTMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — İşin parası, tesellüm zamanında ödenir.

Yapılan şey parça parça tesellüm edildikçe bedeli ifa olunmak üzere mukavele edilmiş ise her kısmın bedeli o kısmın teslimi zamanında ödenmek lâzımdır.

ÜÇ YÜZ ALTMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Götürü pazarlık edilmiş ise, müteahhit yapılacak şeyi kararlaştırılan fiata yapmağa mecburdur. Yapılacak şey, tahmin edilen miktardan fazla sâi ve masrafı mucip olsa bile, müteahhit bedelin arttırılmasını isteyemez.

Fakat evvelce tahmin olunamıyan veya tahmin olunupta iki tarafça nazara alınmayan haller işin yapılmasına mâni olur veya yapılmasını son derece işkâl ederse hâkim, haiz olduğu takdir hakkı dolayısıyla ya tekarrür eden bedeli tezyit veya mukaveleyi fesheyler.

Yapılacak şey, evvelce tahmin edilen miktardan daha az bir sâi ile vücade gelmiş ise, iş sahibi bedeli tamamen vermeğe mecburdur.

ÜÇ YÜZ ALTMİŞ ALTINCI MADDE — Evvelce kararlaştırılmamış veya takribî bir surette kararlaştırılmış olan bedel, yapılan şeyin kıymetine ve müteahhidin masrafına göre tayin edilir.

ÜÇ YÜZ ALTMİŞ YEDİNCİ MADDE — Yapılan şeyin masrafı, evvelce müteahhit ile takribî bir surette tespit edilen keşfi, iş sahibinin sunu olmaksızın çok fazla tecavüz ederse, gerek o şeyin imali esnasında, gerek imalinden sonra iş sahibi mukaveleyi feshedebilir.

Bu suretle yapılan şey, iş sahibinin arsası üzerinde inşa ediliyorsa, iş sahibi bedelden münasip bir miktarın tenzilini isteyebileceği gibi inşaat henüz bitmemiş ise müteahhidi devamdan men ve yapılan kısmı hakkaniyet dairesinde tazmin ederek mukaveleyi feshedebilir.

h) Müruru zaman

II. İş sahibinin borçları
1 - Üretin muaceb-
liyeti

2 - Üretin miktarı
a) Götürü taahhüt

b) İşin kıymetine göre bedelin tayini

[C.] Aktin hitamı
I. Keşif bedelinin tecavüzü halinde fesih

II. Yapılan şeyin telefi

ÜÇ YÜZ ALTMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Yapılan şey teslimden evvel kazara telef olmuş ise iş sahibi, onu tesellümden temerrüt etmiş bulunmadıkça müteahhit ne yaptığı işin ücretini ne de masraflarının tediyesini isteyemez.

Bu takdirde, telef olan malzeme kime ait idise hasarı da ona aittir.

Eğer yapılan şey, iş sahibi tarafından verilen malzemenin veya gösterilen arsanın kusurundan yahut iş sahibi tarafından imal ve inşa tarzı hakkında verilen emirden dolayı telef olmuş ise; müteahhit, bu tehlikeleri zamanında ihbar eylemiş bulunduğu takdirde yaptığı işin kıymetini ve bu kıymette dahil olmayan masrafın tesviyesini talep edebilir. İş sahibinin taksiri olduğu takdirde, müteahhidin fazla olarak zarar ve ziyan istemeğe hakkı vardır.

III. Zararı balığan meblâğ tazmin ederek fesih

ÜÇ YÜZ ALTMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Yapılan şey, bitmezden evvel iş sahibi yapılmış olan kısmın bedelini vermek ve müteahhidin zarar ve ziyanını balığan mabelâğ tazmin etmek şartile mukaveleyi feshedebilir.

IV İş sahibinin yüzünden hizmetin ifası mümkün olmaması

ÜÇ YÜZ YETMİŞİNCİ MADDE — Teahhüt olunan şeyin yapılması iş sahibi nezdinde zuhur eden bir kaza yüzünden mümkün olamıyorsa müteahhit yaptığı işin kıymetini ve bu kıymette dahil olmayan masrafını alır.

Bu hususta iş sahibinin taksiri varsa müteahhidin başkaca zarar ve ziyan istemeğe hakkı olur.

V. Müteahhidin vefatı yahud aczi

ÜÇ YÜZ YETMİŞ BİRİNCİ MADDE — Müteahhit öldüğü yahut sun ve taksiri olmaksızın işi bitirmekten âciz kaldığı takdirde, mukavele müteahhidin şahsı nazara alınarak yapılmış ise, istisna akti münfesihtir olur.

Bu takdirde yapılan miktarın kullanılması kabil ise iş sahibi onu kabule ve bedelini vermeğe mecburdur.

ON İKİNCİ BAP

Neşir mukavelesi

[A.] *Tarifi*

ÜÇ YÜZ YETMİŞ İKİNCİ MADDE — Neşir mukavelesi, bir akittir ki onunla edebî ve sınaî bir eserin müellifi veya hâlefi, o eseri bir naşire terketmeği teahhüt ve naşir de o eseri az çok teksir ile halk arasında neşretmeği iltizam eder.

[B.] *Hükümleri*

I. Telif hakkının nakli ve teminat

ÜÇ YÜZ YETMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Neşir mukavelesi, müellifin haklarını, mukavelenin ifasının icap ettirdiği miktar ve zaman için naşire nakleyler.

Neşredilecek eseri terkeyleyen kimse, akit zamanında o eserde tasarruf etmek hakkını kullanmağa muktedir olmalıdır. Bu

cihetten dolayı naşire karşı mütekeffildir ve eğer telif hakkı varsa bu tekeffül, onu da şamildir.

Eserin tamamı veya bir kısmı, başka bir naşire terk yahut terkedenin malûmatı dahilinde neşredilmiş bulunursa, terkeden, neşir mukavelesinin aktinden evvel diğer tarafı bundan haberdar etmek lâzımdır.

ÜÇ YÜZ YETMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Naşirin yapmağa hakkı olduğu tabılar bitmedikçe müellif veya halefi, eserin tamamında veya bir kısmında naşirin zararına bir tasarrufta bulunamaz.

Gazete makaleleri ve mevkut bir risalede neşredilmiş kısa makaleler, müellif veya halefleri tarafından daima başka bir yerde neşredilebilir.

Müşterek bir eserin kısımlarından olan yazılar ve mevkut bir risalenin uzun olan makaleleri, müellif veya halefleri tarafından neşrin hitamından üç ay geçmezden evvel tekrar neşredilemez.

ÜÇ YÜZ YETMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Eğer mukavelede tabı adedi tasrih edilmemiş ise naşirin hakkı ancak bir taba maksurdur.

Hilâfı şart edilmemiş ise, naşir, her tabı için basacağı nüsha adedini tesbitte serbesttir. Fakat diğer taraf talep eylerse eserin mahiyeti ile mütenasip derecede bir intişarı temin eyleyecek miktarda nüsha tabetmeğe mecburdur. Birinci tabı bittikten sonra naşir tekrar tabedemez.

Eğer mukavele naşire muayyen ve birden fazla taba veya eserin her tabına salâhiyet vermiş olupta naşir de eserin nüshaları tükenmiş iken yeniden tabı ihmal ediyorsa müellif veya halefleri, yeni bir tabı için naşire hâkim tarafından bir mühlet tayin ettirebilirler. Naşir, bu mühlet zarfında borcunu ifa eylemezse hakkı sakıt olur.

ÜÇ YÜZ YETMİŞ ALTINCI MADDE — Naşir, eserde hiç bir suretle ihtisar, ilâve ve tadil yapmaksızın münasip bir şekilde teksir etmekle mükelleftir. Naşir aynı zamanda lâzım olan ilânları yapmağa ve satışın muvaffakiyetini temin için mutat tedbirleri ittihaz mecburdur.

Satışın fiyatını, eserin satılmasına mâni olacak tarzda tezvide salâhiyettar olmaksızın, naşir tayin eder.

ÜÇ YÜZ YETMİŞ YEDİNCİ MADDE — Naşirin menfaatlerine muzır ve onun mesuliyetini arttıracak mahiyette olmak şartile müellif için eserinde tashih ve ıslah yapmak hakkı mahfuzdur. Müellif, tashihile naşire melhuz olmayan masraflar ihtiyar ettirirse onu tazmin eder.

Naşir, müellife eserini ıslah edebilmek imkânı bahşetmeksizin tekrar neşrine veya yeniden tabına mübaşeret edemez.

II Müellifin tasarrufu

III. Basılacak nüshaların tayini

IV. Teksir ve satış için mesai

V. Tashih ve ıslah

VI. Bir arada ve ayrı ayrı neşir

ÜÇ YÜZ YETMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Bir müellifin birden fazla eserlerini ayrı ayrı neşretmek hakkı eserlerin bir arada tabî salâhiyetini bahşetmez.

Müellifin külliyatını veya müellifin eserlerinden bir nevini neşrelemek hakkı naşire külliyatın muhtevi olduğu eserleri ayrı ayrı tabetmek hakkını veremez.

VII. Tercüme hakkı

ÜÇ YÜZ YETMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Hilâfı şart edilmedikçe, tercüme hakkı müellifte veya halefinde mahfuz kalır.

VIII. Eser sahibinin bedele istihkakı

ÜÇ YÜZ SEKSENİNCİ MADDE — Eser sahibinin, bedelden feragat eylediği hal icabından anlaşılmadıkça, bedele istihkakı asıldır.

1 - Bedelin miktarı

Bedelin miktarı ehli hibrenin reyî alındıktan sonra, hâkim tarafından takdir olunur.

Eğer naşirin müteaddit taba hakkı varsa birinci için tayin edilen bedel ve diğer şartlar, müteakip tabılarda da muteber olmak asıldır.

2 - Bedelin zamanı tediyesi, satış hesapları ve bedava nüsha

ÜÇ YÜZ SEKSEN BİRİNCİ MADDE — Bir eser tamam olarak neşredilecek ise tamamının ve (Cilt, cüz, forma gibi) kısım kısım neşredilecek ise her kısmının tabını ve satışa hazır bulundurulmasını müteakip tediyesi lâzımgelir.

Âkitler bedelin kısmen veya tamamen tediyesini satışın neticesine bırakmışlar ise naşir satış hesaplarını tanzime ve teamül dairesinde ispat edici vesikalarını ihzara mecburdur.

Hilâfı şart edilmedikçe, müellif veya halefinin, eserden örfün tayin eylediği miktarda bedava nüsha almağa hakları vardır.

[C.] Aktin hitamı
I. Eserin ziyarı

ÜÇ YÜZ SEKSEN İKİNCİ MADDE — Eser naşire tevdi edildikten sonra kazaen zayi olsa bile naşir, bedeli tediye mecburdur.

Eğer müellifte zayi olan eserin diğer nüshası var ise, o nüshayı naşirin emrine âmade kılması lâzımdır. Eğer müellifte eserin diğer nüshası olmaz ve eserin yeniden vücade getirilmesi nisbeten kolay bulunursa müellif eserini yeniden yazmağa mecburdur. Müellif, her iki surette de münasip bir tazminat isteyebilir.

II. Tab olunan eserin ziyarı

ÜÇ YÜZ SEKSEN ÜÇÜNCÜ MADDE — Tabolunan eser satışa çıkarılmazdan evvel tamamen veya kısmen kazara zayi olduğu takdirde naşir, müellif veya halefine ayrıca bir bedel vermeğe mecbur olmaksızın zayi olan nüshayı kendi masrafı ile tekrar tabedebilir.

Eğer naşir, fâhiş masraf ihtiyarına mecbur olmaksızın zayi olan nüshaların yerine yenilerini ikame edebilecek ise buna mecburdur.

III. Müellifin ve naşirin şahsında hadis olan hitam

ÜÇ YÜZ SEKSEN DÖRDÜNCÜ MADDE — Eseri itmam etmezden evvel müellif ölür veya ikmal kabiliyetini zayi eder yahut taksiri olmaksızın eseri ikmal etmek imkânsızlığında bulunursa neşir mukavelesi münfesihtir.

Şu kadar ki, mukavele tamamen veya kısmen mümkün ve muhik bulunursa hâkim mukavelenin muhafaza edilmesine müsaade ve bunun için icap eden tedbirlerin ittihazını emredebilir.

Naşirin iflâsı takdirinde müellif veya halefi, eseri başkasına tevdi edebilir. Fakat müellif veya halefi iflâs zamanında henüz vâdesi hulûl etmeyen borcun ifa edileceğine dair teminat alırsa eseri başka bir naşire tevdi edemez.

ÜÇ YÜZ SEKSEN BEŞİNCİ MADDE — Bir veya müteaddit müellif, naşirin tayin eylediği plân dairesinde bir eser telif eylemeği taahhüt ederlerse, ancak mukavele edilen bedele müstahak olurlar.

[D.] *Naşirin plânı dairesinde eser telifi*

Bu takdirde telif hakkı naşire ait olur.

ON ÜÇÜNCÜ BAP

Aleltilâk vekâlet

Birinci fasıl

Vekâlet

ÜÇ YÜZ SEKSEN ALTINCI MADDE — Vekâlet, bir akiddir ki onunla vekil, mukavele dairesinde kendisine tahmil olunan işin idaresini veya tekabbül eylediği hizmetin ifasını iltizam eyler.

[A.] *Tarifi*

Diğer akitler hakkındaki kanunî hükümlere tâbi olmayan işlerde dahi, vekâlet hükümleri cari olur.

Mukavele veya teamül varsa vekil, ücrete müstahak olur.

ÜÇ YÜZ SEKSEN YEDİNCİ MADDE — Vekilin tevdi edilen işi idare hususunda resmî bir sıfatı varsa veya işin icrası meslekinin icabından ise yahut bu gibi işleri kabul edeceğini ilân etmiş ise vekâlet, vekil tarafından derhal reddedilmedikçe, kabul edilmiş sayılır.

[B.] *Teşekkülü*

ÜÇ YÜZ SEKSEN SEKİZİNCİ MADDE — Vekâlet aktinin şümülü mukavele ile sarahaten tespit edilmemiş ise, taallûk eylediği işin mahiyetine göre tayin edilir.

[C.] *Hükümleri*
İ. Vekâletin şümülü

Vekâlet, vekilin tekabbül eylediği işin yapılması için icap eden hukukî tasarrufları ifa salâhiyetini şamildir.

Hususî bir salâhiyeti haiz olmadıkça vekil, dava ikame edemez, sulh olamaz, tahkim edemez, kambiyo taahhüdünde bulunamaz, hibe edemez, bir gayrimenkulü temlik veya bir hak ile takyit edemez.

II. Vekilin borç-
ları1 - Talimat daire-
sinde vekâleti ifa

ÜÇ YÜZ SEKSEN DOKUZUNCU MADDE — Vekil, müvekkilinin sarıh olan talimatına muhalefet edemez. Ancak hal icabına göre müekkilden mezuniyet istihsaline imkân olmamakla beraber şayet imkân olupta istizan olursa idi müekkilin muvafakat edeceği derkâr bulunan hususlarda, inhiraf edebilir. Bundan maada hallerde vekil aldığı talimata müvekkilinin aleyhine olarak muhalefet ederse, bundan mütevellit zararı deruhde etmedikçe, müvekkilünbihi ifa edilmiş olmaz.

2 - Hüsni suretle
ifa mükellefiyetia) Umumiyet itiba-
rile

ÜÇ YÜZ DOKSANINCI MADDE — Vekilin mesuliyeti, umumî surette işçinin mesuliyetine ait hükümlere tâbidir.

Vekil, müekkile karşı vekâleti iyi bir suretle ifa ile mükelleftir.

Vekil, başkasını tevkile mezun veya hal icabına göre mecbur olmadıkça veya âdet başkasını kendi yerine ikameye müsait bulunmadıkça, müvekkilünbihi kendisi yapmağa mecburdur.

b) İşi bir üçüncü
şahsa yaptırmak
halinde

ÜÇ YÜZ DOKSAN BİRİNCİ MADDE — Vekil, salâhiyeti haricinde başkasını tevkil ettikte onun filinden kendi yapmış gibi mesuldür.

Vekil, başkasını tevkile salâhiyettar olduğu takdirde, yalnız salâhiyetini kullanırken ve talimat verirken tekayyüt ve ihtimam göstermekle mükelleftir.

Her iki suretle vekilin kendi yerine ikame ettiği şahsa karşı haiz olduğu bütün hakları müvekkil, doğrudan doğruya o şahsa karşı dermeyan edebilir.

3 - Hesap verme

ÜÇ YÜZ DOKSAN İKİNCİ MADDE — Vekil, müvekkilin talebi üzerine yapmış olduğu işin hesabını vermeğe ve bu cihetten dolayı her ne nam ile olursa olsun almış olduğu şeyi müvekkile tediye mecburdur.

Vekil zimmetinde kalan paranın faizini de vermeğe mecburdur.

4 - Vekilin iktisap
ettiği hakların mü-
ekkiline intikali

ÜÇ YÜZ DOKSAN ÜÇÜNCÜ MADDE — Müvekkil vekiline karşı olan muhtelif borçlarını ifa edince, vekilin kendi namına ve müvekkili hesabına üçüncü şahıstaki alacağı, müvekkilin olur.

Vekilin iflası halinde müvekkil, bu hakkını masaya karşı da iddia edebilir.

Vekilin iflâsı halinde müvekkil, vekilin kendi namına ve müekkili hesabına iktisap eylemiş olduğu menkul eşya hakkında dahi istihkak iddiasında bulunabilir. Vekilin haiz olduğu hapis hakkını, masa dahi haizdir.

III. Müekkilin
borçları

ÜÇ YÜZ DOKSAN DÖRDÜNCÜ MADDE — Vekilin usulü dairesinde müvekkilünbihi ifa için yaptığı masrafı ve verdiği avansları, müvekkilin, faizile beraber vermesi ve vekilin deruhde eylediği borçlardan onu kurtarması lâzımdır.

Vekil, vekâleti ifa dolayısıyla uğramış olduğu zarar ve ziyanın tazminini müekkinden isteyebilir. Meğer ki müekkil bu hususta kendisinin sunu taksiri olmadığını ispat eyleye.

ÜÇ YÜZ DOKSAN BEŞİNCİ MADDE — Bir kimseyi birlikte tevkil eden müteaddit kimseler, vekile karşı müteselsilen mesul olurlar.

Müteaddit kimseler, vekâleti birlikte kabul etmişler ise müvekkilünbihi yapmakla müteselsilen mesuldürler ve kendi sıfatlarını başkasına devre salâhiyettar olmadıkça müvekkili yalnız birlikte yaptıkları tasarrufla ilzam edebilirler.

ÜÇ YÜZ DOKSAN ALTINCI MADDE — Vekâletten azil ve ondan istifa her zaman caizdir.

Şu kadar ki münasip olmayan bir zamanda vekâletten azil veya ondan istifa eden kimse diğerinin zararını zamin olur.

ÜÇ YÜZ DOKSAN YEDİNCİ MADDE — Hilâfı mukaveleden veya işin mahiyetinden anlaşılmadıkça vekâlet, gerek vekilin, gerek müvekkilin ölümüyle ve ehliyetinin zevali veya iflâsı ile nihayet bulur.

Şu kadar ki vekâletin nihayet bulması müvekkilin menfaatlerini tehlikeye koyuyorsa müvekkil veya mirasçısı veya mümessili bizzat işlerini görebilecek hale gelinceye kadar vekil veya mirasçısı veya mümessili vekâleti ifaya devam ile mükelleftirler.

ÜÇ YÜZ DOKSAN SEKİZİNCİ MADDE — Vekilin vekâletinin nihayet bulduğuna ittila beyda eylemeden evvel yaptığı işlerden müvekkil veya mirasçıları, vekâlet baki imiş gibi mesuldür.

IV. Birden ziyade müekkillerin mesuliyetleri.

[D.] Vekâletin hitamm

I. Sebepleri
1 - İstifa, azil

2 - Ölüm, ehliyet-sizlik, iflâs

II. Hitamm hükümleri

İkinci fasıl

İtibar mektubu ve itibar emri

ÜÇ YÜZ DOKSAN DOKUZUNCU MADDE — İtibar mektubu, vekâlet ve havale hükümlerine tâbi olup onunla mürselünileyhe azamî bir had tayinine hacet olmaksızın talep edeceği miktarda, nakit ve emsali bir şeyin muayyen bir kimseye teslimi emrolunur.

Verilecek şeyin azamî haddi tayin edilmediği takdirde itibar verilen kimse aşikâr surette âkitlerin vaziyetleri ile mütenasip olmayacak derecede fazla bir miktar talebinde bulunursa mürselünileyh mektup sahibine haber vermeğe ve cevap almaya kadar tediyei tehir etmeğe mecburdur.

İtibar mektubunun tazammun ettiği vekâlet ile mürselünileyhin mülzem olması, muayyen bir meblâğ için kabul etmiş olmasına mütevakkıftır.

DÖRTYÜZÜNCÜ MADDE — Bir kimse kendi nam ve he sabına ve âmirin müsuliyeti altında bir üçüncü şahsa itibar

[A.] İtibar mektubu

[B.] İtibar emri
I. Tarifi ve şekli

vermek veya itibarı teedit etmek için emir almış ve kabul etmiş ise, memur vekâletini tecavüz etmedikçe âmir, itibar edilen borçtan dolayı kefil gibi mesul olur.

Şu kadar ki tahrirî emir olmadıkça âmir, mesul olmaz.

II. İtibar verilen kimsenin ehliyetsizliği

DÖRT YÜZ BİRİNCİ MADDE — Âmir, itibar verilen kimsenin borç iltizamına ehliyetsizliğini dermeyan ile memura karşı mesuliyetten kurtulamaz.

III. Memurun kendi kendine mühlet vermesi

DÖRT YÜZ İKİNCİ MADDE — Memur, itibar verilen kimseye kendi kendine mühlet verir veya âmirin talimatına muhalefet ederse, âmir mesuliyetten beri olur.

IV. İki tarafın hakları ve borçları

DÖRT YÜZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Âmirin ve kendisine itibar verilen kimsenin hak ve borçlarında, kefile ve asıl borçluya müteallik hükümler caridir.

Üçüncü fasıl

Tellâllık (Sîmsarlık)

[A.] *Tarifi ve şekli*

DÖRT YÜZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Tellâllık, bir akittir ki onunla tellâl, ücret mukabilinde bir aktin yapılması imkânını hazırlamağa veya aktin icrasına tavassut etmeğe memur edilir.

Tellâllık hakkında, umumî surette vekâlet hükümleri caridir..

[B.] *Tellâl ücreti*
I. İstihkak zamanı

DÖRT YÜZ BEŞİNCİ MADDE — Yaptığı hazırlık veya icra eylediği tavassut aktin icrasına müncer olunca, tellâl ücrete müstahak olur.

Akit taliki bir şart ile yapılmış ise, ücret şartın tahakkukunda lâzım olur.

Yapacağı masrafın tellâla verileceği mukavele edilmiş ise, iş bir neticeye müncer olmasa bile tellâl masrafını alır.

II. Ücretin tesbiti

DÖRT YÜZ ALTINCI MADDE — Ücret tayin edilmediği takdirde tarife varsa ona göre ücret verilmek lâzımgelir.

Tarife yoksa müteamili olan ücret mukavele edilmiş sayılır.

III. Tellallık haklarını zayi etmesi

DÖRT YÜZ YEDİNCİ MADDE — Tellâl, borçlarına muhalefetle diğer tarafın menfaatine hareket eder veya hüsnüniyet kaideleri hilâfına diğer âkitten ücret vadi alırsa, ücrete ve yaptığı masrafa ait olan haklarını zayi eyler.

IV. Evlenme tellallığı

DÖRT YÜZ SEKİZİNCİ MADDE — Evlenme tellallığı, ücrete hak bahşetmez.

V. Ücretten tenzil

DÖRT YÜZ DOKUZUNCU MADDE — Hizmet mukavelesi ve gayrimenkul satışı imkânını hazırlamak veya bunlardan birinin icrasına tavassut etmek için fahiş bir ücret şart edilmiş ise borçlunun talebi üzerine bu ücret hâkim tarafından adilâne bir surette tenkis edilebilir.

ON DÖRDÜNCÜ BAP

Vekâleti olmadan başkası hesabına tasarruf

DÖRT YÜZ ONUNCU MADDE — Vekâleti olmaksızın başkasının hesabına tasarrufta bulunan kimse, o işi sahibinin menfaatine ve tahmin olunan maksadına göre yapmağa mecburdur.

[A.] *İş yapan kim-
senin hakları ve
borçları*

I. İşin icrası

DÖRT YÜZ ON BİRİNCİ MADDE — Başkası namına tasarrufta bulunan kimse her türlü ihmâl ve ihtiyatsızlıktan mesuldür.

II. Mesuliyet

Şu kadar ki o kimse, iş sahibinin maruz bulunduğu zararı bertaraf etmek için yapmış ise, mesuliyeti tahfif olunur.

İş sahibinin sarahaten veya delâleten menî var iken o kimse, bu işi yapmış ve sahibinin menî de kanuna ve adaba muhalif bulunmamış ise, kazadan dahi mesul olur. Meğer ki o kimse, müdahalesi olmasa bile kazanın vukua geleceğini ispat etsin.

DÖRT YÜZ ON İKİNCİ MADDE — Başkası hesabına tasarrufta bulunan kimse akit ile iltizama ehil değil ise yaptığı tasarruftan ancak iktisap ettiği ve suiniyetle elinden çıkardığı miktarda mesul olur.

III. İş yapan kim-
senin ehliyeti ol-
maması

Haksız fiillerden mütevellit daha şümüllü mesuliyet, mahfuzdur.

DÖRT YÜZ ON ÜÇÜNCÜ MADDE — İş sahibinin menfaati için yapılmış olan bir işte, yapan kimsenin hal icabına göre zarurî veya faideli bulunan bilûmum masraflarını faizi ile edaya ve bu kabîl taahhütlerini ifaya ve hâkimin takdir edeceği zararı tazmine, iş sahibi mecburdur.

[B.] *İş sahibinin
hakları ve borçları*

I. İş, sahibinin men-
faatine yapıldığı
halde

Maksadı hâsıl olmasa bile, işi yaparken icap eden ihtimamda bulunan kimse hakkında dahi bu hüküm tatbik olunur.

İş yapan kimse yaptığı masrafı istifa edemediği takdirde, haksız bir fiil ile mal iktisabı faslındaki hükümlere göre yaptığı şeyi refettirebilir.

DÖRT YÜZ ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Kendi menfaati için yapılmamış olsa bile iş sahibi yapılan işten hâsıl olan faideleri temellük etmek hakkını haizdir. Temellük ettiği faidelere göre, iş yapan kimsenin masrafını tazmin ve yapmış olduğu taahhütlerden onu tahlis eder.

II. İş, yapan kim-
senin kendi menfa-
ati için yapıldığı
halde

DÖRT YÜZ ON BEŞİNCİ MADDE — İş sahibi yapılan işe icazet verirse, vekâlet hükümleri cari olur.

III. İcazet

ON BEŞİNCİ BAP

Komüsyon

[A.] Alım ve satım
komüsyoncusu

I. Tarifi

DÖRT YÜZ ON ALTINCI MADDE — Alım ve satım işlerinde komüsyoncu, ücret mukabilinde kendi namına ve âmiri hesabına kıymetli evrak ve menkul eşya alım ve satımını deruhde eden kimsedir.

Atide beyan olunacak hükümler müstesna olmak üzere komüsyon mukavelelerinde vekâlet hükümleri tatbik olunur.

II. Komüsyonunun
borçları

1 - Mecburî ihbar
ve sigorta

DÖRT YÜZ ON YEDİNCİ MADDE — Komüsyoncu yaptığı muamelenin ceryanından âmirini haberdar etmeğe ve hususile emrinin icra edildiğini kendisine derhal bildirmeğe mecburdur.

Âmirin emri olmadıkça komüsyoncu mukavelenin mevzuunu teşkil eden şeyleri sigorta ettirmeğe mecbur değildir.

2 - Eşyaya ihtıtam

DÖRT YÜZ ON SEKİZİNCİ MADDE — Satılmak üzere komüsyoncuya gönderilen eşyanın bozukluğu göze çarpıyorsa, komüsyoncu nakliyeciyeye rücu hakkını muhafazaya ve hasarı tesbit ettirmeğe ve muktedir olduğu kadar eşyayı hıfza ve derhal âmirine haber vermeğe mecburdur.

Aksi takdirde ihmalin sebebiyet verdiği ziyandan mesul olur.

Satılmak üzere komüsyoncuya gönderilen eşyanın hemen bozulacağından korkuluyorsa, komüsyoncu, âmirine derhal malûmat vermek şartile o eşyayı satmağa mecburdur.

3 Amir tarafın-
dan tayin olunan
fiat

DÖRT YÜZ ON DOKUZUNCU MADDE — Âmir tarafından tayin olunan asgarî bedelden noksanına mal satan komüsyoncu malı satmasaydı âmirinin daha ziyade mutazarrır olacağını ve bu hal icabının yeniden emir almağa müsait bulunmadığını ispat etmedikçe bedelin noksanını tazmine mecbur olur.

Bu takdirde, komüsyoncunun kusuru varsa şarta muhalefetinden dolayı başkaca tazminat vermeğe mecburdur.

Âmirin tayin ettiği bedelden noksanına mal alan veya fazlasına satan komüsyoncu, bu muameleden istifade edemeyip aradaki farkı, âmirine vermeğe mecburdur.

4 - Veresiye mal
satma, mal tesellüm
etmeden tediye

DÖRT YÜZ YIRMINCİ MADDE — Komüsyoncu, âmirin izni olmaksızın veresiye mal satar veya malı tesellüm etmeden para verirse zararı kendisine ait olur.

Şu kadar ki âmir hilâfını emretmedikçe, satış mahallindeki örfeye göre, veresiye satabilir.

DÖRT YÜZ YİRMİ BİRİNCİ MADDE — Salâhiyeti hilâfına veresiye mal satması müstesna olmak üzere, komüsyoncu, muamelede bulunduğu kimselerin tediyelerinden ve diğer borçlarını ifadan mesul olmaz. Şu kadar ki komüsyoncu, sarahaten kefil veya mesuliyeti mütearif olunca mesul olur.

Kefil olan komüsyoncunun, bunun için ayrıca ücret almağa hakkı vardır.

DÖRT YÜZ YİRMİ İKİNCİ MADDE — Komüsyoncu, âmirin menfaati için yaptığı bilecümle masrafları ve verdiği paraları fazlile beraber isteyebilir.

Komüsyoncu, ardiye ve nakliye ücretlerini âmirinin hesabına geçirirse de kendi memurlarının ücretlerini hesaba dahil edemez.

DÖRT YÜZ YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Komüsyoncu, kendisine tevdi olunan işi yaptıkta ücretini alacağı gibi; komüsyoncunun o işi yapamamasına âmir sebebiyet vermiş ise, yine ücrete müstahak olur.

Diğer bir sebeple yapılamayan işlerden dolayı komüsyoncu, ancak emeği mukabilinde mahallî âdete göre lâzımgelen tazminatı isteyebilir.

DÖRT YÜZ YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Komüsyoncu, âmirine karşı suiniyet ile hareket eder ve hususile âmirin hesabına iştirâ ettiğinden fazla ve sattığından noksan bir fiat geçirirse, ücreti almak hakkı tamamile sakıt olur.

Son iki halde âmir, komüsyoncuyu doğrudan doğruya müşteri veya bayi addederek aradan çıkabilir.

DÖRT YÜZ YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Komüsyoncu, sattığı malın bedeli ve aldığı malın kendisi üzerinde hapis hakkına maliktir.

DÖRT YÜZ YİRMİ ALTINCI MADDE — Emtia satılıp veya âmirin verdiği satış emrinden rücu edipte âmir emtiayı geri almakta veya onda diğer suretle tasarruf etmekte hadden fazla teahhur ederse komüsyoncu emtiayı bulunduğu mahal mahkemesi vasıtasile bilmüzayede sattırabilir.

Eşyanın bulunduğu mahalde ne âmir ne de mümessili hazır bulunmazsa, diğer taraf istima edilmeksizin dahi satış kararı verilebilir.

Şu kadar ki emtia, süratle kıymetini tenzil edecek emtiadan değil ise, evvel emirde kendisine resmen ihbar edilmek lâzımdır.

DÖRT YÜZ YİRMİ YEDİNCİ MADDE — Borsada mukayyet veya piyasada cari fiati bulunan kambiyo senedatı veya diğer kıymetli evrakı veya emtiayı satmağa veya satın almağa memur edilen komüsyoncu, âmir tarafından hilâfına talimat verilmemiş ise, satın alacağı şey yerine kendi şeylerini bey ya-

5 - Komüsyoncunun kefaleti

III. Komüsyoncunun hakları

1 - Verdiği paralar ve masraflar

2 - Komüsyon ücreti

a) İstemek hakkı

b) Ücret hakkının sükutu

ve
Amirin aradan çıkması

3 - Hapis hakkı

4 - Emtianın müzayede ile satılması

5 - Komüsyoncunun bizzat alıcı veya satıcı olması

a) Ücreti ve masrafları

hut satacağı şeyi kendisi için iştirâ edebilir.

Bu hallerde komüsyoneu, vekâletin icrası zamanında borsa veya piyasa fiyatını nazara almağa mecburdur. Komüsyoneu, komüsyon işlerinde mutat olan ücret ve masraflarını alabilir.

Sair hükümleri, bey gibidir.

b) Komüsyoneu-
nun zmnî ka-
bulü

DÖRT YÜZ YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Komüsyoneu, bizzat alıcı veya satıcı olabildiği hallerde bir âkit göstermeyerek vekâletin icra edildiğini âmirine bildirirse, âkide ait olabilecek borçları bizzat deruhde etmiş sayılır.

c) Hakkın süktü

DÖRT YÜZ YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — Komüsyoneu, âmir tarafından verilen emir istirdat edilmiş ve istirdat haberi de vekâleti icra ettiği haberini âmire göndermeden vâsil olmuş ise, artık bizzat bayi ve müşteri olamaz.

[B] Nakliye ko-
müsyoneusu

DÖRT YÜZ OTUZUNCU MADDE — Ücret mukabilinde kendi namına bir âmirin hesabı için eşya irsalini taahhüt eden irsalât komüsyoneusu veya nakliye acentası, komüsyoneu hükümünde olup ancak eşyanın nakline ait hususatta nakliye müteahhitleri hakkındaki hükümlere tâbidir.

ON ALTINCI BAP

Nakliye mukaveleleri

[A.] Tarifi

DÖRT YÜZ OTUZ BİRİNCİ MADDE — Nakliye müteahhidi, ücret mukabilinde eşya naklini deruhde eden kimsedir.

Atideki hükümler mahfuz olmak üzere, vekâlet kaideleri nakliye mukavelesi için de tatbik olunur.

[B.] Mukavelenin
hükümleri

I. Mürsilin

borçları

1 Lâzım olan beyan

DÖRT YÜZ OTUZ İKİNCİ MADDE — Mürsil, nakliye müteahhidine mürselünileyhin vâzih adresini ve denklemin miktarile ne tarzda ambalâj yapıldığını ve siklet ve muhteviyatını ve ne müddet zarfında teslim olunacağını ve nakil için takip olunacak tariki ve kıymettar eşyanın kıymetlerini beyana mecburdur.

Bu beyanın yapılmamasından veya yanlış yapılmasından mütevellit zarar mürsile ait olur.

2 - Ambalaj

DÖRT YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Mürsil, ambalâjın münasip bir şekilde yapılmasına dikkatle mükelleftir.

Mürsil, ambalâjın görünmeyen kusurları sebebiyle vaki olacak hasardan mesul olur.

Nakliye müteahhidi, eşyayı ihtirazî kayıt dermeyan etmeksizin kabul etmiş ise, ambalâjın görünen kusurları sebebi ile vaki olacak hasardan mesul olur.

DÖRT YÜZ OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Eşya nakliye müteahhidinin elinde buldukça mürsil müteahhidin masraflarını ve istirdat yüzünden maruz kaldığı zararı tazmin etmek şartı ile eşyasını geri alabilir.

3 - Gönderilen eşyada tasarruf hakkı

Şu kadar ki aşağıdaki hallerde bu hakkı kullanamaz:

1 - Mürsil, tarafından bir irsaliye mektubu tanzim olunup ta nakliye müteahhidi tarafından mürselünileyhe verilmiş ise;

2 - Mürsil, nakliye müteahhidinden makbuz senedi almış olup ta onu iade edemezse;

3 - Nakliye müteahhidi, eşyanın teslimünü için vusulünü tahriren mürselünileyhe ihbar etmiş ise;

4 - Eşya teslim mahalline vasıl olduktan sonra mürselünileyh tarafından teslim talep edilmiş ise.

İşbu hallerde nakliyeciyi, munhasıran mürselünileyh tarafından verilecek talimat dairesinde harekete mecburdur.

Şu kadar ki nakliye müteahhidi, eşya mukabilinde makbuz senedi vermiş ise bu senet mürselünileyhe verilmiş olmadıkça eşya teslim mahalline vasıl olmadan mürselünileyhin talimatına ittibâ etmekle mükellef olmaz.

DÖRT YÜZ OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Eşya kabul edilmez yahut onları takyit eden masraflarla diğer matlubu tediye olunmazsa ve mürselünileyh bulunamazsa, nakliye müteahhidi, mürsele haber vermeğe ve eşyayı, masraf ve hasarı mürsele ait olmak üzere, muvakkaten muhafaza etmeğe yahut üçüncü bir şahsa tevdi eylemeğe mecburdur.

II. Arabacının borçları

1 - Eşyaya ihtimam

a) Teslime mâni zuhurunda usul

Mürsil veya mürselünileyh münasip bir müddet zarfında eşyada tasarruf etmezse, nakliye müteahhidi, eşyayı bulunduğu mahaldeki salâhiyettar mahkeme vasıtasile mal sahibi hesabına bir komüsyoncu gibi sattırabilir.

DÖRT YÜZ OTUZ ALTINCI MADDE — Eşya çabuk bozulmağa maruz ise yahut tahmin olunan kıymeti masraflarını temin etmezse, nakliye müteahhidi, bunu derhal resmen tesbit ettirmekle mükellef ve eşyayı teslim kabil olmayan hallerde olduğu gibi sattırmak hakkını haizdir.

b) Zarurî satış

Alâkadarlar mümkün olduğu kadar eşyanın satılığa çıkarıldığından haberdar edilir.

DÖRT YÜZ OTUZ YEDİNCİ MADDE — Nakliyeciyi, eşyaya edeceği ihtimamdan dolayı kendisinin haiz olduğu hakları kullanırken, malikin menfaatlerini mümkün olduğu kadar muhafaza ve kusuru halinde zarar ve ziyayı tazmin ile mükelleftir.

c) Mesuliyet

DÖRT YÜZ OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Eşya telef veya zayi olduktan nakliyeciyi, telef ve zayi, eşyanın tabiatından yahut mürsil veya mürselünileyhin kusurundan veya bunlardan birinin verdiği talimattan veya müdebbir bir nakliyeciyi tarafından

2 - Arabacının mesuliyeti

a) Eşyanın ziyarı

ittihaz olunacak tedbirler ile önüne geçilemeyecek hal ve vaziyetten tevellüt ettiğini ispat etmedikçe tam kıymetini tazmine mecburdur.

Bilhassa eşyanın kıymetli olduğundan nakliyeciyi haberdar etmemesi, mürselin kusuru sayılır.

Eşyanın kıymetinden fazla veya eksik zarar ve ziyan tesbitine dair aktedilecek mukavele, meridir.

b) Tehir, hasar, kısmen telef

DÖRT YÜZ OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Nakliyeciyi eşyanın tesliminde vukua gelen tehahurdan ve hasara uğramasından ve kısmen telefinden mütevellit zarar ve ziyayı, ziya halindeki kayıt ve şart dairesinde zâmindir.

Bunun hilâfına mukavele bulunmadıkça, bu surette verilecek tazminat, eşyanın tamamile ziyalı halinde verilmesi iktiza eden miktarı tecavüz edemez.

c) Mütevassıtların mesuliyeti

DÖRT YÜZ KIRKINCI MADDE — Nakliyeciyi, eşyayı teslim mahalline kadar ister kendi götürsün isterse diğer birine naklettirsin, nakil esnasında vukua gelen kusurlardan ve arızalardan mesul olur.

Şu kadar ki eşyayı naklettirdiği kimseye karşı nakliyecinin, rücu hakkı vardır.

3 - Mecburi ihbar

DÖRT YÜZ KIRK BİRİNCİ MADDE — Eşya vâsıl olur olmaz nakliyeciyi, mürselinileyhe haber vermeğe mecburdur.

4 - Hapis hakkı

DÖRT YÜZ KIRK İKİNCİ MADDE — Mürselinileyh, eşya müteallik mutalebeleri kabul etmezse bu miktar meblâğı mahkeme veznesine tevdi etmedikçe teslim talebinde bulunamaz.

Nakliyecinin hapis hakkı, eşya makamına kaim olan bu meblâğa intikal eder.

5 - Mesuliyet iddiası

DÖRT YÜZ KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Hile ve fahiş kusur müstesna olmak üzere, eşyanın kaydı ihtirazi dermeyan edilmeksizin kabulü ve nakliye ücretinin tediyesi, nakliyeciyeye karşı bütün dava haklarını iskat eder.

Şu kadar ki zâhir olmayan hasarlarda, mürselinileyh hal icabına göre tahakkuk edilmesi kabil veya lâzım olan müddet içinde hasara muttali olur ve nakliyeciyi de hemen haberdar ederse, nakliyeciyi bu hasardan da mesul olur.

Ancak bu ihbar, eşyanın tesliminden itibaren nihayet sekiz gün içinde vuku bulmak lâzımdır.

6 - Usulü muhakeme

DÖRT YÜZ KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Niza vukuunda iki taraftan birinin talebi üzerine eşyanın bulunduğu mahal

mahkemesi o eşyanın emin bir ele tevdiine ve lüzumunda eşyanın halini tesbit ettikten sonra satılmasına karar verebilir.

Eşyaya müteallik olarak iddia olunan alacakların tesviyesi veya tevdi suretile satışa mümanaat olunabilir.

DÖRT YÜZ KIRK BEŞİNCİ MADDE — Nakliyeciyeye karşı zarar ve ziyan iddiaları telef, ziya ve teahhür hallerinde teslimin icra olunacağı günden ve hasar halinde eşyanın teslimi gününden itibaren bir senelik müruru zamana tâbidir.

7 - Mururu zaman

Mürsil ve mürselünileyh nakliyeciyeye karşı olan haklarını, senesi içinde talep etmiş olmak ve dava hakkı eşyanın kabulile sukut etmemiş bulunmak şartile, defan her zaman dermeyan edebilirler.

Nakliyecinin hile ve fahiş kusurda bulunması halleri müstesnadır.

DÖRT YÜZ KIRK ALTINCI MADDE — İcrası Devletin ruhsatına mütevakıf olan nakil işlerinin müteahhitleri, mesuliyetlerinin tahakkukundan evvel kendi nizamnameleri veya hususî mukaveleleri ile mesuliyetlerine taallûk eden kanunların tamamen veya kısmen tatbikından kurtulamazlar.

[C.] Devlet tarafından veya onun izinile icra kılınan nakliyat

Şu kadar ki, iki taraf bu bapta beyan olunan müsaade derecesinde hususî mukaveleler ile bu kaideleri tepdil edebilirler.

Posta, şimendifer, vapur ile nakliyat hakkında vazolunan hususî hükümler bakidir.

DÖRT YÜZ KIRK YEDİNCİ MADDE — Nakliyeciyeye veya irsal komüsyoncusu, taahhüt ettiği nakliyatı icra için umumî nakliyat idarelerinden birine müracaat eder veya bu vasıta ile yapılan nakliye işine iştirak eyler ise umumî nakliyata mahsus olan hükümlere tâbi olur. Nakliyeciyeye veya irsal komüsyoncusu ile âmir arasında aktolunacak mukavele hükümleri mahfuzdur.

[D.] Umumî nakliye vasıtasının kullanılması

Bu madde hükümleri kamyoncu, arabacı ve hamallara tatbik olunmaz.

DÖRT YÜZ KIRK SEKİZİNCİ MADDE — Mukavelesini icra için umumî nakliye idarelerinin birinden istifade eden irsal komüsyoncusu, bu idareye karşı rücu hakkını kendi kusurundan nâşi zayi etmiş ise, rücu hakkı olmamak sebebi ile mesuliyetten kurtulamaz.

[H.] İrsal komüsyoncusunun mesuliyeti

ON YEDİNCİ BAP

Ticarî mümessiller ve diğer ticarî vekiller

DÖRT YÜZ KIRK DOKUZUNCU MADDE — Ticarî mümessil, bir ticarethane veya fabrika veya ticarî şekilde işletilen diğer bir müessese sahibi tarafından işlerini idare ve müessesenin imzasını kullanarak bilvekâle imza vazetmek ücere sarih ve-

[A.] Ticarî mümessil

I. Tarifi, salâhiyet itası

ya zımnî kendisine mezuniyet verilen kimsedir.

Müessese sahibi, vekâletnameyi ticaret siciline kaydettirmeye mecburdur. Ancak kayitten evvel dahi mümessilinin muameleleri ile mülzemdir.

Diğer nevi müesseselerde ve işlerde ticaret siciline kayitten başka suretle ticarî mümessil tayin olunamaz.

II. Vekâletin şümulü

DÖRT YÜZ ELLİNCİ MADDE — Ticarî mümessil, hüsnüniyet sahibi üçüncü şahıslara karşı, müessese sahibi hesabına kambiyo taahhütlerinde bulunmak ve onun namına müessesenin gayesine dahil olan bilûmum tasarrufları yapmak salâhiyetini haiz sayılır.

Ticarî mümessil, sarîh salâhiyet almadıkça gayrimenkulleri temlik veya bir hak ile takyit edemez.

III. Tahdidî

DÖRT YÜZ ELLİ BİRİNCİ MADDE — Temsil salâhiyeti bir şubenin işlerine hasrolunabilir. Tayin olunacak şartlar dahilinde, diğerleri iştirak etmedikçe yalnız birinin imzası müesseseyi ilzam etmemek üzere, birden ziyade kimselere de verilebilir ve buna birlikte temsil denir.

Temsil salâhiyetinde bundan başka tahditler hüsnüniyet sahibi üçüncü şahıslara karşı muteber değildir.

IV. İstirdadı

DÖRT YÜZ ELLİ İKİNCİ MADDE — Mümessil tayin edilirken tescil edilmemiş olsa bile temsil salâhiyetinin istirdat edildiği zaman keyfiyetin ticaret siciline kaydedilmesi mecburidir.

Temsil salâhiyetinin istirdadı, Ticaret siciline kayıt ve ilân edilmedikçe bu salâhiyet hüsnüniyet sahibi üçüncü şahıslar hakkında bakidir.

[B.] Diğer ticaret vekilleri

DÖRT YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Ticarî vekil, ticarî mümessil sıfatını haiz olmaksızın bir ticarethane veya fabrika veya ticarî şekilde işletilen diğer bir müessese sahibi tarafından müessesenin bütün işleri veya muayyen bazı muameleleri için temsile memur edilen kimsedir.

Bu salâhiyet, müessesenin mutata olan muamelelerinin cümlesine şamildir. Şu kadar ki, ticarî vekil kendisine sarîh mezuniyet verilmedikçe istikraz edemez ve kambiyo taahhütlerinde ve muhakeme ve murafaada bulunamaz.

[C.] Seyyar tüccar memurları

DÖRT YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Bir müessese için merkezinin haricindeki mahallerde muamele icra eden seyyar memurlar, müessese namına sattıkları malın bedelini almak ve makbuz vermek ve borçluya mehil ita etmek salâhiyetini dahi haiz sayılırlar.

Bu salâhiyetin tahdidi, hüsnüniyet sahibi üçüncü şahıslara karşı muteber değildir.

DÖRT YÜZ ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Bir müessesenin bütün işlerini idare eden yahut müessese sahibinin hizmetinde bulunan ticarî mümessiller veya ticarî vekiller müessese sahibinin izni olmaksızın gerek kendi namlarına, gerek üçüncü şahıs namına müessesenin yaptığı nevide dahil bir iş yapamazlar.

[D.] *Rekabet yapmak memnuiyeti*

Buna muhalif harekette bulunurlarsa müessese sahibi zarar ve ziyan istemek ve bu suretle yapılan işleri kendi hesabına almak hakkını haizdir.

DÖRT YÜZ ELLİ ALTINCI MADDE — Hizmet, şirket, vekâlet mukavelelerinden ve iki taraf arasında mevcut diğer hukukî münasebetlerden mütevellit haklara hâlel gelmemek üzere ticarî mümessiller ve ticarî vekiller her zaman azlolunabilir.

[H.] *Mümessil ve diğer tüccar vekillerinin vekâletlerinin hitamı*

Müessese sahibinin medenî haklarını kullanmak salâhiyetini kaybetmesi veya vefatı ile ticarî mümessilin ve ticarî vekilin salâhiyeti hitam bulmaz.

ON SEKİZİNCİ BAP

Havale

DÖRT YÜZ ELLİ YEDİNCİ MADDE — Havale, bir akit tir ki onunla muhalünaleyh, bilveکہle kendi namına kabza salâhiyettar olan muhalünlehe mahil hesabına nakit veya kıymetli evrak veya sair mislî şeyler itasına mezun kılınır.

[A.] *Tarifi*

DÖRT YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — Havalenin mevzuu, mahilin muhalünlehe olan borcunun tediyesi ise bu borç ancak muhalünaleyh tarafından vukubulacak tediye ile sakıt olur.

[B.] *Aktin hükümleri*
I. Mahil ile muhalünlehe arasındaki münasebet

Şu kadar ki, havaleyi kabul etmiş olan alacaklı ancak muhalünaleyhe müracaat ile havalede tayin olunan müddet zarfında matlubunu istifa edemediği takdirde, mahilden alacağını mutalebe salâhiyetini haiz olur.

Muhalünlehe olan alacaklı, havaleyi kabul etmek istemezse borçluyu derhal haberdar etmek lâzımdır; aksi halde zarar ve ziyan ile mesul olur.

DÖRT YÜZ ELLİ DOKUZUNCU MADDE — Muhalünaleyh, ihtirazî kayıt beyan etmeksizin havaleyi kabul ettiğini muhalünlehe bildirirse, tediye ile mükellef olur ve ona karşı yalnız aralarındaki şahsî münasebetlerden veya havalenin mündericatından mütehassıl defilerde bulunabilir. Mahil ile olan münasebetinden mütevellit defilerde bulunamaz.

II. Muhalünaleyhin borcu

Muhalünaleyh mahile borçlu ise, kendisi için bu tediye ma-

hile yapacağı tediye nazaran daha külfetli olmadığı surette, borcun miktarını muhalünlehe tediye mecburdur.

Bu halde bile, mahil ile aralarında hilâfına mukavele olmadıkça tediye evvel havaleyi kabul ettiğini beyan etmeğe mecbur değildir.

III. Tediye olun-
mamak halinde ih-
bar

DÖRT YÜZ ALTMİŞİNCİ MADDE — Muhalünlehin talebine karşı veya talebinden evvel muhalünaleyhe muhalünbihi tediye etmeyeceğini beyan ederse, muhalünle, derhal mahili haberdar etmeğe mecburdur; aksi halde zarar ve ziyan ile mesul olur.

[C.] *Rücu*

DÖRT YÜZ ALTMİŞ BİRİNCİ MADDE — Mahil her zaman muhalünlehe karşı havaleden rücu edebilir. Meğer ki havale muhalünlehin menfaati ve bilhassa alacağını tediye için yapılmış olsun.

Muhalünaleyh havaleyi kabul ettiğini beyan edinceye kadar mahil ona karşı da havaleden rücu edebilir.

Mahilin iflâsı, henüz kabul edilmemiş havalenin hükümsüzlüğünü istilzam eder.

[D.] *Kıymetli ev-
rak işlerinde havale*

DÖRT YÜZ ALTMİŞ İKİNCİ MADDE — Hâmile muharrer havaleler bu babın hükümlerine tâbidir. Her hamil, muhalünaleyhe karşı muhalünle sıfatını haizdir ve mahil ile muhalünle arasındaki haklar havaleyi temlik eden ile temellük eden arasında sabit olur.

Çekler ile kambiyo senetlerine mümasil havaleler hakkındaki hususî hükümler bakidir.

ON DOKUZUNCU BAP

Vedia

[A.] *Vedia*
I. Tarifi

DÖRT YÜZ ALTMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — İda, bir akittir ki onunla müstevdi, mudi tarafından verilen şeyi kabul ve onu emin bir mahalde hıfz etmeği daruhde eder.

Ücret şart edilmedikçe veya hal, müstevdiin ücrete intizarını icap etmedikçe müstevdi ücret isteyemez.

II. Mudiin borç-
ları

DÖRT YÜZ ALTMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Mudi müstevdi aktin icrasile zarurî irtibatı olan bütün masrafları tediye etmekle mükelleftirler.

Mudi, ida sebebile husule gelen zararın kendi kusuru olmaksızın vukua geldiğini ispat etmedikçe, tazmin ile mükelleftir.

III. Müstevdiin
borçları
1 - Vedianın kulla-
nılması mesuliyeti

DÖRT YÜZ ALTMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Müstevdi, mudiden mezuniyet almadıkça vediayi kullanamaz.

Buna muhalif hareket ederse mudie muhik bir tazminat vermeğe mecbur olur ve kazara husule gelen zararlardan dahi mesuldür. Meğer ki kullanmamış olsa dahi bu zararların vukua geleceğini ispat ede.

DÖRT YÜZ ALTMİŞ ALTINCI MADDE — İdada müddet tayin edilmiş olsa bile mevdu her vakit ida edilen eşyayı zevaidile beraber geri alabilir.

Şu kadar ki müstevdiin kararlaştırılmış olan müddeti nazara alarak yaptığı masrafları tesviye ile mükelleftir.

DÖRT YÜZ ALTMİŞ YEDİNCİ MADDE — Müstevdi, tayin edilen müddetin inkızasından evvel vediayi iade edemez. Şu kadar ki, evvelce tayin edilemeyen haller dolayısıyla aktin devamı vedia için tehlikeyi veya kendisi için zararı mucip olursa, muayyen müddetin inkızasından evvel dahi iade edebilir.

Müddet tayin edilmemiş ise her zaman iade edebilir.

DÖRT YÜZ ALTMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Vedia hıfzedilmesi lâzımgelen yerde iade olunur ve iade masrafile iade zamanındaki hasar, mudie aittir.

DÖRT YÜZ ALTMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Birlikte vediayi kabul edenler, ondan müteselsilen mesul olurlar.

DÖRT YÜZ YETMİŞİNCİ MADDE — Üçüncü şahıs tarafından vedia hakkında istihkak iddiasında bulunsa bile, vedia adlî tarik ile haciz yahut müstevdie karşı istihkak davası ikame edilmedikçe, müstevdi onu mudia ret ve iade ile mükelleftir. Haciz veya istihkak davası halinde, müstevdi, derhal mudii haberdar etmeğe mecburdur.

DÖRT YÜZ YETMİŞ BİRİNCİ MADDE — İki veya daha ziyade kimseler haklarını muhafaza için hukukî vaziyeti münazaa veya şüpheli olan bir şeyi müstevdie veya yedi adde tevdi ederlerse, müstevdi veya yedi adil, bunları bütün alâkadarların muvafakati veya hâkimin kararı olmadıkça hiç birine iade edemez.

DÖRT YÜZ YETMİŞ İKİNCİ MADDE — Müstevdiin tevdi olunan meblâğı aynen iadeye mecbur olmaksızın mislen iade etmes sarahaten veya zımnen mukarrer ise, o meblâğın nef ve hasarı kendisine ait olur.

Meblâğ, mühürsüz ve açık olarak bırakılmış ise, bu manada zımnî bir mukavele mevcut sayılır. İda edilen diğer misli eşya veya kıymetli evrakı, müstevdi, sarahaten mezun kılınmadıkça kullanamaz.

DÖRT YÜZ YETMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Hıfzetmek üzere emtia kabul ettiğini alenen bildiren ardiye sahibi, ida olunan eşya makamına kaim olmak üzere senet ihracına salâhiyet verilmesini ait olduğu merciden talep edebilir.

2 - İstirdat
a) Mevduun hakları

b) Müstevdiin hakları

c) iade mahalli

3 - Müştereken vedia alınması halinde mesuliyet

4 - Üçüncü şahıs tarafından istihkak davaları

IV. Yedicimine tevdi

[B.] *Usulsüz tevdi*

[C.] *Ardiye mukavelesi*

I. Kıymetli evrak ihracı salâhiyeti

Bu senetler, ibrazında ida olunan eşyanın teslimini talep hakkını veren kıymetli evraktır; nama veya emre veya hamile muharrer olabilir.

II. Ardiye sahibinin muhafaza boreu

DÖRT YÜZ YETMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Ardiye sahibi, eşyayı bir komüsyocu gibi ihtimam ile muhafaza etmeğe mecburdur. Eşyaya tahavvül ârız olupta başkaca tedbir ittihazını istilzam ederse, müstevdi mümkün olduğu takdirde bundan mudii haberdar eder. Ardiye sahibi mutat iş zamanlarında emtianın halini tetkik veya muayene ve icap eden tahaffuzî tedbirleri her zaman ittihaz edebilmesi için mudia müsaade etmeğe mecburdur.

III. Tevdi olunan eşyanın diğerleriyle karıştırılması

DÖRT YÜZ YETMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Ardiye sahibi sarahaten mezun olmadıkça aynı nevi ve vasıftan bulunan mislî şeyleri birbirine karıştıramaz. Mezuniyetine binaen karıştırılan eşya üzerinde her mevdu, hakkile mütenasip bir hisse talep edebilir. Bu takdirde ardiye sahibi diğerlerinin huzuruna hacet kalmaksızın her mudiin hissesini tefrik edebilir.

IV. Ardiye sahibinin hakları

DÖRT YÜZ YETMİŞ ALTINCI MADDE — Ardiye sahibi mukarrer veya mutat olan ardiye ücretini ve muhafazanın sebebiyet vermediği bütün masraflarını (Nakliye, gümrük, kayıt) talep edebilir. Bu masraflar derhal tediye olunmak lâzımdır.

Ardiye ücreti ise her üç ayda bir kere ve her halde eşyanın tamamen veya kısmen istirdadında tediye olunur.

Eşya yedinde bulunduğu veya eşyayı temsil eden hangi bir senet vasıtasile onda tasarruf etmek kudretini haiz olduğu müddetçe, ardiye sahibinin, alacakları mukabilinde ve eşya üzerinde hapis hakkı vardır.

V. Emtianın iadesi

DÖRT YÜZ YETMİŞ YEDİNCİ MADDE — Ardiye sahibi emtiayı adi tevdiye olduğu gibi ret ve iade ile mükelleftir. Şu kadar ki adi tevdiye, müstevdiin evvelce tahmin edemediği sebeplerin tahakkukuna mebni vaktinden evvel iadeye mezun olduğu halde dahi, ardiye sahibi muayyen olan müddetin hitamına kadar eşyayı muhafaza mecburiyetindedir.

Eşya makamına kaim olmak üzere senet ihraç edilmiş ise, ardiye sahibi o eşyayı ancak bu senedin sahibine verebilir.

[D.] Ötelciye tevdi

I. Ötelcilerin mesuliyeti

1 - Şartları ve şümulü

DÖRT YÜZ YETMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Otelciler ve hancılar, nazil olan yolcuların getirdikleri eşyanın düçar olduğu telef ve hasar ve sirkatten, zararın bizzat yolcuya veya onu ziyarete gelen veya refakatinde bulunan kimseye isnadı kabil olduğunu ve mücbir sebeplerden neşet ettiğini veya tevdi olunan şeyin mahiyetinden mütevellit bulunduğunu ispat etmedikçe, mesuldürler. Şu kadar ki, otelci ve hancı veya müstahdemlerine isnadı kabil bir kusur ispat olunmadıkça, bu mesuliyet her bir yolcu için yüz lirayı tecavüz edemez.

DÖRT YÜZ YETMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Kıymetli eşya veya oldukça ehemmiyetli miktarda para veya kıymetli evrak, otelci veya hancıya emanet edilmemiş ise otelci veya hancı ancak kendisinin veya müstahdemlerinin kusuru halinde mesul olur. Emaneten kabul etmiş veya kabulden imtina etmiş ise mesuliyeti mahdut değildir. Yolcunun kendi nezdinde saklayabilmesi lâzımgelen eşya veya nakit ve emsalinde, yolcunun sair eşyası hakkındaki mesuliyet kaidesi tatbik olunur.

2 - Kıymetli eşya

DÖRT YÜZ SEKSENİNCİ MADDE — Yolcu, zararına vâkîf olur olmaz otelci veya hancıya bildirmezse hakkı sakıt olur. Otelci veya hancı böyle bir mesuliyeti deruhde etmediğini veya mesuliyeti bu kanunda nevi tayin olunmayan bir şarta talik ettiğini yapıştırdığı ilânlarda bildirirse bile, mesuliyetten kurtulamaz.

3 - Mesuliyetin hitamı

DÖRT YÜZ SEKSEN BİRİNCİ MADDE — Umumî ahırları ve garajları idare edenler içerilerine konulan veya getirilen veya kendileri veya müstahdemleri tarafından kabul olunan otomobil, hayvanat ve araba ve koşum ve sair teferruatının ziya ve hasardan ve çalınmasından, zararın mudi veya ani ziyaret veya ona refakat eden veya onun hizmetinde bulunan kimseye isnadı kabil olduğunu veya mücbir sebeplerden veya tevdi olunan eşyanın mahiyetinden neşet ettiğini ispat etmedikçe, mesul olurlar. Şu kadar ki kabul edilen otomobil ve hayvanlar ve arabalar ve onların teferruatı hakkındaki mesuliyet, garaj ve ahır sahibine veya müstahdemlerine bir kusur isnat olunamazsa, beher mudi için yüz lirayı tecavüz edemez.

II. Umumî ahır idare edenlerin mesuliyeti

DÖRT YÜZ SEKSEN İKİNCİ MADDE — Otelci, hancı ve umumî ahırlar ve garajlar idaresi sahipleri, nezdlerine getirilen veya ahırlarına veya garajlarına konulan eşya üzerinde, otel veya hıfz masraflarından mütevellit alacaklarını temin için, hapis hakkına maliktirler.

III. Hapis hakkı

Mucirlerin hapis haklarına müteallik hükümler, kıyasen tatbik olunur.

YIRMİNCİ BAP

Kefalet

DÖRT YÜZ SEKSEN ÜÇÜNCÜ MADDE — Kefalet, bir akittir ki onunla bir kimse borçlunun aktettiği borcun edasını temin etmeği alacaklıya karşı taahhüt eder.

[A.] Tarifî

DÖRT YÜZ SEKSEN DÖRDÜNCÜ MADDE — Kefaletin sıhhati, tahrirî şekle riayet etmeğe ve kefilin mesul olacağı muayyen bir miktar iraesine mütevakkıftır.

[B.] Şartları
I. Şekli

II. Asıl borç

DÖRT YÜZ SEKSEN BEŞİNCİ MADDE — Kefalet, ancak muteber bir borç hakkında ceryan eder. Müstakil zamana muzaf yahut şartla muallâk bir borç, hüküm ifade edeceği zamanın hüzlü ve şartın tahakkuku halinde muteber olmak üzere kefaletle raptolunabilir. Hata yahut ehliyetsizlik sebebiyle borçlunun mesuliyetini icap etmeyen bir akitten mütevellit borca kefalet, eğer kefil aktin borçlu yüzünden olan bu fesadına taahhüt esnasında vâkîf ise muteber olur.

[C.] *Nevileri*

I. Adi kefalet

DÖRT YÜZ SEKSEN ALTINCI MADDE — Adi kefaletten kefilin borç ile mutalip olması, ancak kefalet aktinden sonra borçlunun iflâs etmesi veya hakkında takibat icra olunup ta alacaklının hatası olmaksızın semeresiz kalması yahut borçlu aleyhinde Türkiyede takibat icrasının imkânsız hale gelmesi ile meşruttur.

Alacak'ın alacağı, kefaletten evvel yahut aynı zamanda rehin ile temin olunmuş olduğu takdirde, âdi kefalette kefil, borcun evvel emirde merhundan istifa olunmasını talep edebilir. Fakat borçlu müflis ise yahut borçlunun iflâsı ilân olunmadıkça rehinin nakte tahvili kabil olmazsa, bu hüküm ceryan etmez.

II. Müteselsil kefalet

DÖRT YÜZ SEKSEN YEDİNCİ MADDE — Kefil, borçlu ile beraber müteselsil kefil ve müşterek müteselsil borçlu sıfatı ile veya bu gibi diğer bir sıfatla borcun ifasını deruhde etmiş ise, alacaklı asıl borçluya müracaat ve rehinleri nakte tahvil ettirmeden evvel kefil aleyhinde takibat icra edebilir.

Bu babın hükümleri, bu nevi kefaletle de tatbik olunur.

III. Birlikte kefalet

DÖRT YÜZ SEKSEN SEKİZİNCİ MADDE — Birden ziyade eşhas birlikte mütecezzi bir borca kefil oldukları takdirde bunlardan her biri kendi hisseleri miktarınca âdi kefil gibi ve diğerlerinin hisseleri hakkında kefile kefil sıfatı ile mesul olur. Kefiller, gerek asıl borçlu ile beraber gerek kendi beyinlerinde müteselsil olmaklığı iltizam etmişler ise her biri borcun tamamından mesul olup ancak diğerlerinin hissesi için onlara rücu hakkını haizdirler. Kefaletin, aynı borca diğer kimselerin de kefalet etmesi şartile vaki olduğuna alacaklının vukufu bulunduğunu kabule muhal olan halde bu şart tahakkuk etmezse, kefil mesuliyetten beri olur.

IV. Kefile kefil ve rücu kefil

DÖRT YÜZ SEKSEN DOKUZUNCU MADDE — Kefile kefil, alacaklıya karşı kefilin taahhüdünü temin eden kimsedir ve kefil ile birlikte mesuliyeti, borçlunun taahhüdünü temin eden adi kefilin borçlu ile beraber olan mesuliyeti derecesindedir.

Rücu kefil olan kimse, borçludan alacağını alamayan kefile kefiledir.

[D.] *Kefilin mesuliyeti*

I. Şümülü

DÖRT YÜZ DOKSANINCI MADDE — Kefil, borcun aşılı ile beraber borçlunun kusur veya temerrüdünün kanunî noticelerinden mesuldür.

Kefil, alacaklının metalibini ifa ederek dava ikamesini bertaraf etmek için kendisine vakit ve zamanile ihtar vuku bulmuş olmadıkça, asıl borçlu aleyhinde ikame olunan dava masrafını edaya mecbur değildir.

Faiz verilmesi şart edilmiş ise, kefil ancak işlemekte olan faiz ile beraber işlemiş faizden bir seneliğini vermekle mükelleftir.

DÖRT YÜZ DOKSAN BİRİNCİ MADDE — Borçlunun iflâsı sebebi ile asıl borç vadenin hulûlünden evvel muacceliyet kesbetse bile, kefil, asıl borcun ifası için tayin olunan vadeden evvel borcu ödemeğe icbar olunamaz. Asıl borcun muacceliyet kesbetmesi evvelce borçluya ihbar vukuuna mütevakkıf ise bu ihbar kefile de icra olunmak lâzımgelir. Kefil hakkında borcun muacceliyet kesbetmesi, ihbar gününden başlar.

II. Muacceliyet

DÖRT YÜZ DOKSAN İKİNCİ MADDE — Asıl borç her hangi bir sebeple sâkit olunca kefil beri olur.

[H.] *Kefaletin hitamı*

I. Asıl borcun sü-kutu

DÖRT YÜZ DOKSAN ÜÇÜNCÜ MADDE — Bir kimse mahdud bir zaman için kefil olupta bu zamanın inkızasını takip eden bir ay zarfında alacaklı bu bapta icraya veya muhakemeye müracaatla hakkını takip etmezse yahut takibatına uzun müddet fasıla verirse, kefil kefaletten beri olur.

II. Mahdud zaman için kefalet

DÖRT YÜZ DOKSAN DÖRDÜNCÜ MADDE — Kefalet gayrimahdud bir zaman için akdolunmuş ise, asıl borç muacceliyet kesbettikten sonra, kefil alacaklıdan bir ay zarfında icra veya mahkemeye müracaatla hakkını takip etmesini ve uzun müddet fasıla vermeksizin takibata devam etmesini talep edebilir.

III. Mahdud olmayan zaman için kefalet

Bir borcun muacceliyet kesbetmesi alacaklı tarafından borçluya ihbar vukuuna mütevakkıf olmadığı takdirde, kefil, kefaleti tarihinden bir sene sonra alacaklıdan bu ihbarın yapılmasını ve borç muacceliyet kesbedince yukarıda zikrolunduğu veçhile icraya veya mahkemeye müracaatla hakkını takip etmesini talep edebilir. Alacaklı, kefilin bu talebini nazara almazsa kefil kefaletten beri olur.

DÖRT YÜZ DOKSAN BEŞİNCİ MADDE — Resmî bir memura gayrimahdud müddet için kefil olan kimse, her üç sene de bir kere ertesi sene nihayetinde muteber olmak üzere kefaleti feshettiğini ihbar edebilir. Bir müstahdem için vukubulan kefalet üç sene devam ettiği takdirde hüküm yine böyledir.

IV. Memur ve müstahdem hakkındaki kefalet

DÖRT YÜZ DOKSAN ALTINCI MADDE — Kefil eda ettiği şey nisbetinde alacaklının haklarında ona halef olur. Bu halefiyet kaidesinden evvelce feragat etmek caiz değildir.

[V.] *Kefilin hakları*

I. Asıl borçluya karşı

1 - Alâcıklımın haklarına halefiyet Şu kadar ki kefil ile borçlu beynindeki hukukî münasebetlerden dava ve defi hakları mahfuzdur.

2 - Kefilin defileri **DÖRT YÜZ DOKSAN YEDİNCİ MADDE** — Kefil, asıl borçluya ait bütün defileri alacaklıya karşı dermeyeran etmek hakkını haiz ve bununla mükelleftir. Fakat kefilin taahhüdünün mahiyetine nazaran hariç kalması lâzımgelen defiler, müstesnadır.

Kefil, kendi kusuru olmaksızın bu defilere vâkıf olduğunu ispat etmediği surette, kendisini borcunu edadan vareste edecek bu defileri dermeyeran etmemesinden naşi, alacaklıya rücu etmek hakkından mahrum olur.

3 - Kefilin tediye-i ihbar borcu **DÖRT YÜZ DOKSAN SEKİZİNCİ MADDE** — Kefil, tediye-i ihbar borçluya ihbar etmemesinden dolayı asıl borçlu ikinci defa olarak borcunu eda ederse, kezalik kefil rücu hakkını kaybeder. Alacaklı aleyhine, haksız mal edinmesinden dolayı dava hakkı mahfuzdur.

II. Alâcıklılara karşı

1 - Esbabı sübutiyenin teslimi

DÖRT YÜZ DOKSAN DOKUZUNCU MADDE — Alacaklı, mekfulünbihi tediye eden kefilin borçluya rücu hakkını kullanmağa ve elinde bulunan rehinleri nakte tahvile medar olabilecek senetleri ona teslim mecburdur.

Borç bir gayrimenkul rehin ile temin olunmuş ise, alacaklı rehin hakkının kefile devri için ifası lâzımgelen merasimi icra ile mükelleftir.

2 - Borçlarını ifa etmeyen alâcıklının mesuliyeti

BEŞ YÜZÜNCÜ MADDE — Alacaklı kefaletten dolayı tahakkuk eden borcun temini için kefaletin akti esnasında tesis yahut sonradan istihsal olunan teminatı kefilin zararına olarak tenkis eder veya elinde bulunan delâili elden çıkarırsa kefile karşı mesul olur.

Resmî memurlar ile müstahdemlere kefalet vukuunda alacaklı, bu borçlular hakkında ifasile mükellef olduğu nezareti icrada ihmal eylediği ve borç bu ihmalden tevellüt ettiği yahut ihmal vukubulmamış olsaydı bu nisbette tezayüt etmeyeceği muhtemel bulunduğu takdirde dahi mesuldür.

3 - Tediye-i kabule veya kefaletten tahlise mütedair haklar

BEŞ YÜZ BİRİNCİ MADDE — Borç muacceliyet iktisap edince, kefil her zaman alacaklıyı borcun ifasını kabule veya kendisini kefaletten tahlise icbar edebilir. Alacaklı edayı kabul etmez yahut haiz olduğu teminatı ita ve nakilden imtina eylerse kefil kendiliğinden kurtulur.

4 - Borçlunun iflâs masasına alâcıklının müracaatı

BEŞ YÜZ İKİNCİ MADDE — Borçlu, iflâs eder ise alacaklı alacağını iflâs masasına kaydettirmeğe mecburdur. Alacaklı, borçlunun iflâsına muttali olur olmaz ondan ke-

fili haberdar etmekle mükelleftir. Böyle yapmadığı takdirde bu tekâsülünden dolayı kefile terettüp eden zarar nisbetinde kefile karşı haiz olduğu haklarını kaybeder.

BEŞ YÜZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Aşağıdaki hallerde kefil, borçludan teminat itasını ve eğer borç muaccel ise kendisinin kefaletten kurtulmasını talep edebilir:

1 - Borçlu kefile karşı vukubulan teahhütlerine ve bilhas-
sa muayyen bir müddet zarfında kendisini kurtaracağına dair
olan vadine muhalif hareket ettiği takdirde;

2 - Borçlu mütemerrit bulunduğu takdirde;

3 - Kefil, gerek duçar olduğu zayıat, gerek kendi tarafın-
dan irtikâp olunan bir kusur sebebi ile kefaleti kabul ettiği
zamandakinden ziyade tehlikelere maruz olduğu takdirde.

III. Teminat itası-
na dair kefilin
hakkı

YIRMI BİRİNCİ BAP

Kumar ve bahis

BEŞ YÜZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Kumar ve bahis, bir alacak hakkı tevhit etmez. Kumar yahut bahis için bilerek yapılan avanslar ve ödünç verilen akçeler hakkında ve kumar ve bahis vasfını haiz olduğu takdirde borsaya dahil olan emtia ve kıymetli evrakın fiat farkı esaslı üzerine yapılan vadeli alış verişlerde dahi, hüküm böyledir.

[A.] Alacağın da-
va edilememesi

BEŞ YÜZ BEŞİNCİ MADDE — Kumar oynayan veya bahseden kimse tarafından imza edilmiş adi borç veya kambiyo senedi üçüncü bir şahsa devredilmiş olsa bile bunlara müsteniden hiç bir kimse bir hak talep edemez. Kıymetli evrakın hüsnüniyet sahibi üçüncü şahıslara bahsettiği haklar mahfuzdur.

[B.] Borç senedi
itası ve bilâihtiyar
tediye

Kumar veya bahsin usulü dairesinde cereyanına kazaen veya diğer tarafın fili neticesi olarak bir mani haylulet etmiş veya bu diğer taraf hile ve desise ika etmiş olmadıkça bilâihtiyar verilen kumar akçesi geri alınmaz.

BEŞ YÜZ ALTINCI MADDE — Hükûmet tarafından müsaade edilmiş olmadıkça, piyango hiç bir alacak hakkı tevhit etmez. Müsaade edilmemiş olduğu takdirde piyango hakkında da kumara müteallik hükümler tatbik olunur.

[C.] Piyango

Enebi menleketlerde müsaade ile tesis edilen piyangolar Türkiyede kanunun himayesinden istifade etmezler. Meğer ki salâhiyettar olan makam bunlara ait biletlerin satılmasına müsaade etmiş olsun.

YIRMI İKİNCİ BAP

Kaydihayat ile irat ve ölünceye kadar bakma akti

[1.] Kaydihayat
ile irat
I. Mevzuu

BEŞ YÜZ YEDİNCİ MADDE — Kaydihayat ile tesis olunan irat, ya alacaklının veya borçlunun yahut üçüncü bir şahsın hayatı müddetince takyit olunabilir.

Bu bapta sarıh bir şart olmadıkça kaydihayat ile irat, alacaklının hayatı müddetile mukayyet olarak tesis olunmuş sayılır.

Hilâfına mukavele olmadıkça, borçlunun yahut üçüncü bir şahsın hayatile takyit olunarak tesis olunan irat, alacaklının mirasçularına intikal eder.

II. Tesisin şekli

BEŞ YÜZ SEKİZİNCİ MADDE — Kaydihayat ile irat tesisine dair olan akit, tahrirî şekilde olmadıkça muteber değildir.

III. Alâcağlının hakları
1 - Hakkın kullanılması

BEŞ YÜZ DOKUZUNCU MADDE — Hilâfına mukavele olmadıkça, kaydihayat ile irat, her altı ayda bir işlemeden tekiye olunur.

Hayatle mukayyet olarak irat tesis olunan şahıs, iradın peşin verilmesi lâzımgelen devreun nihayetinden evvel vefat eder ise borçlu, o devreye ait meblâğı tamamen edaya mecburdur.

Borçlu iflâs eder ise, alacaklı, iflâsın küşadı esnasında muteber bir irat sandığında müflisin mükellef bulunduğu irat borcuna muadil bir irat tesisi için iktiza eden resülmale müsavî bir resülmal talep ederek hakkını istihsal edebilir.

2 - Temlik ve haciz edilebilmesi

BEŞ YÜZ ONUNCU MADDE — Hilâfına mukavele olmadıkça, alacaklı, hakkını başkasına temlik edebilir. Üçüncü şahıs lehine meccanen irat tesis eden kimse, tesis zamanında o şahsın iflâsı yahut borcundan dolayı takibat icrası halinde, alacaklılarının menfaatine olarak irrattan mahrum edilemeyeceğini şart koşabilir.

[B.] Ölünceye kadar bakma akti
I. Tarifi

BEŞ YÜZ ON BİRİNCİ MADDE — Kaydihayat ile bakma mukavelesi, âkitlerden birinin diğerine ölünceye kadar bakmak ve onu görüp gözetmek şartile bir mamelek yahut bazı mallar temlikini iltizam etmesinden ibaret olan, bir akittir. Borçlu, alacaklı tarafından mirasçı nasbolunmuş ise bu akit hakkında miras mukavelesi hükümleri cereyan eder.

II. Şartları
1 - Şekli

BEŞ YÜZ ON İKİNCİ MADDE — Kaydihayat ile bakma mukavelesi mirasçı nasbını tazammun etmese bile miras mukavelesi şeklinde tanzim olunmak lâzımdır. Şu kadar ki, bu mukavele salâhiyettar makam canibinden tayin olunmuş olan şartlara tevfikân Devletçe tanınmış bir müessese ile aktedilmiş ise gayriresmî bir senet kifayet eder.

BEŞ YÜZ ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Diğer tarafa bir gayrimenkul temlik eden alacaklı, kendi haklarını temin için o gayrimenkul üzerinde tıpkı bir bayi gibi kanunî ipotek hakkını haiz olur.

2 - Teminat

BEŞ YÜZ ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Alacaklı, borçlunun ailesi içinde yaşar. Borçlu aldığı malların kıymetine ve alacaklının evvelce haiz olduğu içtimaî mevkie göre hakkaniyetin iktiza ettiği şeyleri alacaklıya vermeğe mecburdur.

III. Mevzuu

Borçlu bilhassa alacaklıya münasip gıda, mesken vermeğe ve hastalığında muktazi ihtimam ile bakmağa ve hekim getirmeğe mecburdur.

Kabul ettikleri kimselere ölünceye kadar bakmak maksadile tesis olunan müesseseler, umum için mecburî olarak verecekleri şeyleri salâhiyettar makam tarafından tasdik olunmuş nizamnameler ile tayin edebilirler.

BEŞ YÜZ ON BEŞİNCİ MADDE — Kaydi hayat ile bakma mukavelesi alacaklının kanunen infaka mecbur olduğu kimselere karşı bu mükellefiyetin ifasını temin eden vasıtaların elinden çıkmasını mucip olursa bu kimseler tarafından mezkûr mukaveleye itiraz olunabilir. Hâkim, bu mukaveleyi feshedeceği yerde borçluyu hak sahiplerine nafaka vermeğe icbar edebilir ve bunlara verilen nafakalar alacaklıya verilmesi lâzım gelen şeylerle mahsup edilir. Bundan maada mirasçılarının tenkis talepleri ve alacaklıların fesh davaları hakkı mahfuzdur.

IV. itiraz ve tenkis

BEŞ YÜZ ON ALTINCI MADDE — İki tarafın mukavele mucibince verecekleri şeylerin arasında kıymetçe hiss olunacak derecede nisbetsizlik bulunduğu ve fazla alan taraf diğer tarafın kendisine teberrüda bulunmak kastı olduğunu ispat edemediği takdirde, kaydi hayat ile bakma mukavelesini iki taraftan her biri altı ay evvel haber vermek şartile her zaman feshedebilir. Bu hususta muteber bir irat sandığının kabul ettiği resülmal ile irat beynindeki nisbeti nazara almak lâzımdır.

V. Fesih
1 - İhbar

Mukavelenin feshi esnasında evvelce verilmiş olan şeyler istirdat olunur. Şu kadar ki bunların resülmal ve faiz kıymetleri beyninde takas icra olunur.

BEŞ YÜZ ON YEDİNCİ MADDE — Tahmil olunan mükellefiyete muhalif hareket olunmasından naşi mukavelenin icrasına devam etmek çekilmez bir hale geldiği yahut diğer bazı muhik sebepler mukavelenin devamını imkânsız bir hale getirdiği yahut ifrat derecede külfetli kıldığı takdirde, iki taraftan her biri yalnız başına onu feshedebilir.

2 - Bir taraflı fesih

Eğer mukavele, bu sebepler dolayısıyla fesh olunur ise kusurlu olan taraf aldığı şeyi geri verdikten maada kusuru olmayan tarafa hakkaniyete muvafık bir tazminat vermeğe mecburdur.

Hâkim, mukaveleyi feshedecek yerde iki taraftan birinin talebi ile yahut resen, artık birlikte yaşamalarına nihayet verip buna mukabil alacaklıya kaydihayat ile bir irat tahsis edebilir.

3 - Borçlunun vefatı halinde fesih

BEŞ YÜZ ON SEKİZİNCİ MADDE — Borçlu vefat edince alacaklı bir sene zarfında mukavelelenin feshini talep edebilir. Bu takdirde alacaklı borçlunun iflâsı halinde masasından talep edebileceği miktara müsavi bir meblâğın itasını borçlunun mirasçılarında isteyebilir.

VI. Temlik edilememek ve iflâs ve haciz halinde talep

BEŞ YÜZ ON DOKUZUNCU MADDE — Alacaklı hakkını başkasına temlik edemez. Alacaklı, borçlunun iflâsı takdirinde, muteber bir irat sattığında kendisine verilmesi lâzımgelen şeylerin kıymetine muadil kaydihayat ile irat tesisi için muktazi resülmale müsavi bir alacak ile masaya müracaat edebilir.

Alacaklı, bir alacağın temini için borçlu aleyhine konulan hacze iştirak edebilir.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ BAP

Adi şirket

[A.] *Tarifi*

BEŞ YÜZ YİRMİNCİ MADDE — Şirket bir akittir ki, onunla iki veya ziyade kimseler, sâylerini ve mallarını müşterek bir gayeye erişmek için birleştirmeye iltizam ederler.

Bir şirket, ticaret kanununda tarif edilen şirketlerin münemviz vasıflarını haiz değil ise bu bap ahkâmına tâbi âdi şirket sayılır.

[B.] *Şurekânın yekdiğerile münasebeti*

I. Sermaye

BEŞ YÜZ YİRMİ BİRİNCİ MADDE — Her şerik nakit, alacak veya diğer mal veya sây olarak bir sermaye koymakla mükelleftir. Hilâfına mukavele olmadıkça sermayeler şirketin gayesinin icap ettiği ehemmiyet ve mahiyette ve yedkîgerine müsavi olmak lâzımdır.

Sermaye bir şeyin menfaatinden ibaret ise adi icar aktinde ve bir şeyin mülkiyetinden ibaret ise bey aktinde hasar ve tekeffüle dair muayyen olan hükümlere tâbi olur.

I. Kâr ve zarar
1 - Kârın taksimi

BEŞ YÜZ YİRMİ İKİNCİ MADDE — Şerikler, mahiyeti icabınca şirkete ait olan bütün kazançları aralarında taksim ile mükelleftirler.

Kâr ve zarara iştirâk

BEŞ YÜZ YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Hilâfına mukavele olmadıkça her şerikin, kâr ve zarardan hissesi sermayesinin kıymeti ve mahiyeti ne olursa olsun müsavidir.

Mukavelede şeriklerin yalnız kârdan veya yalnız zarardan hisseleri tayin edilmiş ise bu tayin kâr ve zararın ikisini de şamil sayılır. Şeriklerden biri sermaye olarak yalnız sâyini orta

ya koymuş ise, zarara ortak olmayarak yalnız kâra iştirak ettirilmesi şart edilebilir.

BEŞ YÜZ YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Şirketin kararları bütün şeriklerin ittifakile ittihaz olunur. Akitte ekseriyetle karar verilmesi tasrih edilmiş ise, ekseriyet şeriklerin adedi itibarile taayyün eder.

III. Şirket kararları

BEŞ YÜZ YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Akit ile veya karar ile munhasıran şerike veya müteaddit şeriklere yahut üçüncü bir şahsa katî bir surette tevdi edilmiş olmadıkça, şirket muamelelerinin idaresi bütün şeriklere aittir. Şirket muamelelerinin idaresi şeriklerin cümlesine yahut bir kağına tevdi edilmiş ise, bunlardan her biri diğerlerinin iştiraki olmaksızın muamele yapabilir. Şu kadar ki; şirket muamelelerini idareye salâhiyettar her bir şerik bu muameleye ikmalinden evvel itiraz edebilir. Tehirinde tehlike melhuz değilse şirkete unumî bir vekil nasbı ve alelâde şirket muameleleri fevkindeki hukukî tasarrufların yapılması için bütün şeriklerin ittifakı lâzımdır.

IV. Şirket muamelesinin idaresi

BEŞ YÜZ YİRMİ ALTINCI MADDE — Şeriklerden hiç biri, kendi hesabına şirketin gayesine muhalif veya muzır işleri yapamaz.

V. Şeriklerin birbirlerine karşı mesuliyetleri

1 - Rekabet memnuiyeti

BEŞ YÜZ YİRMİ YEDİNCİ MADDE — Şeriklerden birinin şirket işleri için yaptığı masraflar veya iltizam ettiği borçlardan dolayı diğer şerikler, ona karşı mesul olurlar. Bu şerikin idaresi yüzünden doğrudan doğruya uğradığı zararları yahut bu idarenin zarar ve ziyanından olan hasarları diğer şerikler zâmindirler.

2 - Masraflar ve şeriklerin yaptığı işler

Şirkete avans olarak para veren şerik verdiği günden itibaren faiz isteyebilir. Şahsî emeği için ayrıca tazminat isteyemez.

BEŞ YÜZ YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Şeriklerden her biri, şirket işlerinde, mutat ve hile gösterdiği ikdam ve ihtimamı sarfetmeğe mecburdur. Diğer şeriklere karşı kendi kusur ile sebebiyet verdiği zararları, şirkete diğer işlerde temin ettiği menfaatler ile mahsup ettirmeğe hakkı olmaksızın, tazmin ile mükelleftir.

3 - İhtimamın derecesi

Şirket işlerini ücretle idare eden şerik tıpkı bir vekil gibi mesul olur.

BEŞ YÜZ YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — Şirket mukavelesile şeriklerden birine verilen idare salâhiyeti, muhik bir sebep olmaksızın diğer şerikler tarafından ne nez ne de tahdit olunabilir. Şirket mukavelesinde diğer bir hüküm mevcut olsa bile haklı bir sebep bulunduğu takdirde, diğer şeriklerden her biri, idare salâhiyetini nezettirebilir. Hususile şirketi idare eden şerikin vazifelerini fâhiş bir surette ihmal etmesi yahut

VI. İdare salâhiyetinin nezii ve tahdididi

iyi idare için lâzım olan ehliyeti zayi eylemesi keyfiyetleri haklı sebep olmak üzere nazara alınabilir.

VII. Şirketi idare eden ve etmeyen şirketler arasındaki münasebet

1 - Umumiyet itibarile

BEŞ YÜZ OTUZUNCU MADDE — Kanunun bu babında veya şirket mukavelesinde diğer bir hüküm mevcut olmadıkça şirketi idare eden şirket ile diğer şirketler arasındaki münasebetler, vekâlet hükümlerine tâbidir. Şeriklerden biri idare hakkını haiz olmadığı halde, şirket hesabına hareket eder yahut şirketi idare eden şirket salâhiyetini tecavüz eyleyince, vekâleti olmadan başkası namına tasarruf edenler hakkındaki hükümler tatbik olunur.

2 - Şirket işlerini tetkik

BEŞ YÜZ OTUZ BİRİNCİ MADDE — İdare salâhiyetini haiz olmasa bile her şirketin şirket işlerinin nasıl gittiği hakkında şahsın malûmat almağa ve şirketin defterlerini ve evrakını tetkike ve kendine mahsus olmak üzere şirketin malî vaziyeti hakkında hulâsa çıkarmağa hakkı vardır; hilâfına mukavele, batıldır. Şeriklerden hiç biri diğerlerinin rızası olmadıkça şirkete üçüncü şahsı alamaz.

VIII. Yeni şirket kabulü ve şirkete iştirak

BEŞ YÜZ OTUZ İKİNCİ MADDE — Şeriklerden biri kendi kendine üçüncü bir şahsı şirketteki hissesine iştirak ettirir veya hissesini ona devrederse bu üçüncü şahıs şirket sıfatını ihraz etmez ve hususile şirket işleri hakkında üçüncü şahsın malûmat istemeğe hakkı olmaz.

[C.] Şeriklerin üçüncü şahıslara karşı münasebeti
I. Temsil

BEŞ YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Şirket hesabına ve kendi namına bir üçüncü şahıs ile muameleye girişen şirket, bu üçüncü şahsa karşı yalnız kendisi alacaklı ve borçlu olur. Şirket veya bütün şirketler namına üçüncü bir şahıs ile şirketlerden biri muameleye giriştiği halde diğer şirketler ancak temsil hakkındaki hükümlere tevfikân üçüncü şahsın alacaklı veya borçlusunu olurlar. Kendisine idare vazifesi tahmil edilen şirket, şirketi ve bütün şirketleri üçüncü şahıslara karşı temsil etmek hakkını haiz sayılır.

II. Temsilin hükümleri

BEŞ YÜZ OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Şirketin iktisap ettiği veya şirkete devredilen şeyler, alacaklar ve aynı haklar şirket mukavelesi dairesinde müştereken şirketlere ait olur. Şirket mukavelesinde diğer bir hüküm bulunmadıkça bir şirketin alacaklıları haklarını ancak o şirketin tasfiyedeki hissesi üzerinde kullanabilirler. Hilâfı mukavele edilmiş olmadıkça, şirketler, birlikte yahut bir mümessil vasıtasıyla üçüncü şahsa karşı deruhde etmiş oldukları borçlardan müteselsilen mesul olurlar.

[D.] Şirketin hitamı

I. Hitam sebepleri
1 - Umumiyet itibarile

BEŞ YÜZ OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Aşağıdaki hallerde şirket nihayet bulur :

1 - Şirketin aktinde maksut olan gayenin elde edilmesi yahut elde edilmesinin imkânsız hale gelmesile;

2 - Mirasçılar ile şirketin devamına dair evvelce yapılmış bir mukavele olmadığı halde şeriklerden birinin ölmesiyle;

3 - Şeriklerden birinin tasfiyedeki hissesi hakkında cebî icra vukuu ile yahut bir şerikin müflis olması veya haczedilmesi ile;

4 - Bütün şeriklerin ittifak etmesiyle;

5 - Şirket için tayin edilen müddetin hitam bulmasıyla;

6 - Şirket mukavelenamesinde bu hak muhafaza edildiği yahut şirket gayrimuayyen bir müddet için veya şeriklerden birinin hayatları müddetince tesis bulunduğu hallerde bir şerikin feshi ihbar eylemesiyle;

7 - Haklı sebeplerden dolayı fesih için verilen mahkeme ilâmı ile.

Haklı sebeplerden dolayı mukavelede muayyen müddetin hitamından evvel ve eğer şirket muayyen olmayan bir müddet için aktedilmiş ise evvelce ihbara hacet olmaksızın şirketin feshi talep edilebilir.

BEŞ YÜZ OTUZ ALTINCI MADDE — Şirket muayyen olmayan bir müddet için veya şeriklerden birinin hayatı müddetince devam etmek üzere teşkil edilmiş ise, şeriklerden her biri altı ay evvel ihbar eylemek şartıyla feshi talep edebilir.

Ihbar, hüsnüniyet kaidelerine tevfiқан yapılmalı ve münasip olmayan zamanda icra edilmemelidir. Şirket hesabı seneden seneye yapılmakta ise fesih ancak bir hesap sencisi nihayeti için istenebilir. Mukavelede muayyen müddetin hitamından sonra zımnen devam etmekte olan şirket, muayyen olmayan bir müddet için teçdit edilmiş sayılır.

2 - Muayyen olmayan müddet üzerine şirket

BEŞ YÜZ OTUZ YEDİNCİ MADDE — Şirket ihbardan başka bir suretle feshedilirse, bir şerikin şirket işlerini idare hususundaki salâhiyeti, feshе muttali olduğu yahut halin icab ettiği itinayı sarfettiği halde muttali olması lâzımgelen zamana kadar, kendi hakkında devam eder. Şirket şeriklerden birinin ölümüyle münfesih olursa ölen şerikin mirasçısı, diğer şerikleri derhal bundan haberdar etmekle mükelleftirler. Mirasçı lüzumlu olan tedbirlerin ittihazına kadar ölen şerikin evvelce idare etmekte olduğu işlere hüsnüniyet kaideleri dairesinde devam eder.

Diğer şerikler dahi muvakkaten şirket işlerini aynı suretle idarede devam ederler.

II. Hitamın şirket işlerine tesiri

BEŞ YÜZ OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Bir şeyin mülkiyetini sermaye olarak koyan şerik, şirketin feshi üzerine yapılacak tasfiye neticesinde o şeyi aynen istirdat edemeyip o kimsenin sermayesi ne miktar kıymet için kabul edilmiş ise o kıymeti isteyebilir.

Eğer bu kıymet tayin edilmemiş ise, istirdat, o şeyin sermaye olarak bulunduğu zamandaki kıymeti üzerinden yapılır.

III Tasfiye
1 - Sermayeler hakkında yapılacak muamele

2 - Fazlanın tak-
sımı ve noksanları

BEŞ YÜZ OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Şirketin borç-
ları ödendikten ve şeriklerden her birinin şirkete yaptığı avans-
larla şirket için vuku bulan masrafları ve sermayeleri iade olun-
duktan sonra bir şey kalırsa bu kâr, şerikler arasında taksim
olunur.

Şirketin mevcudu, borçları ve avans ve masrafları tediye
olunduktan sonra sermayelerin iadesine kâfi gelmezse zarar,
şerikler arasında taksim olunur.

3 - Tasfiyenin na-
sıl yapılacağı

BEŞ YÜZ KIRKINCI MADDE — Şirketin hitamında tas-
fiye, idareden hariç olanlar dahi dahil olduğu halde, bütün şe-
riklerce birlikte yapılmak lâzımdır.

Şu kadar ki, eğer şirket mukavelesi şeriklerden birinin ken-
di namına ve şirket hesabına muayyen bazı muameleler yapma-
sına dair ise bu şerik şirketin hitamından sonra dahi o mua-
meleleri yalnız yapmağa ve diğer şeriklere hesap vermeğe mec-
burdur.

IV. Üçüncü şahıs-
lara karşı mes-
uliyet

BEŞ YÜZ KIRK BİRİNCİ MADDE — Şirketin nihayet
bulması üçüncü şahıslara karşı olan teahhütleri tadil etmez.

Kanununun meriyeti
zamanı

BEŞ YÜZ KIRK İKİNCİ MADDE — İşbu kanun; Kanu-
nu medeninunin mevkii meriyete vazi tarihinden muteberdir.

Kanununun icrasına
memur makam

BEŞ YÜZ KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — İşbu kanunun hük-
mini icraya Adliye vekili memurdur.

Tashihat

BEŞ YÜZ KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Kanunu mede-
ninin mütemmimi olan işbu kanun merbut tashihler ile beraber
kabul edilmiştir.

22 nisan 1926

544 ncü maddeye merbut tashih cetveli

	Madde	Satır	Yanlış	Doğrusu					
Borçlar kanunu	111	3	boreca da	borçta					Tabii esnasında tashih edilmiştir.
» »	111	3	üçüncü şahsa	üçüncü şahsa da	»	'	»	»	»
» »	149	2	şart	şarta	»	»	»	»	»
» »	151	3	menfaatte	menfaatlerde	»	»	»	»	»
» »	153	2	mirserısı	mirasası	»	»	»	»	»
» »	167	5	öyle	ile	»	»	»	»	»
» »	171	5	Alâcakhya	alâcaklı, ne	»	»	»	»	»

	Madde	Satır	Yanlış	Doğrusu	
Borçlar kanunu	171	6	kefilidir	kefildir	Tabr esnasında tashih edilmiştir.
Kanunu medenî	92	5			Zait olduğundan silinmiştir
»	»	112			»
»	»	439			»
»	»	755	yirmide biridir	yirmi misle müsa-	»
				vi addolunur	

A - Borçlar kanununun 187 nci maddesinin son fıkrası (Müşteri teslimini istemek niyetinde ise muayyen müddetin inkizasında bayii bundan haberdar etmesi lâzımdır) olacaktır. [*]

B - Borçlar kanununun 223 ncü maddesinin son fıkrası (Müşteriye bundan ziyade borç tahmil eden mukaveleler batıldır) olacaktır. [*]

P - Kanunu medenideki vecibe veya vecibeler ıstılahı yerine borç veya borçlar ıstılahı konulacaktır. [*]

T - Kanunu medenide mevcut (Hudud) kelimesi yerine (Sınır) kelimesi konulacaktır. [*]

S - Kanunu medenide ve borçlar kanununda mevcut (İstimal) kelimeleri yerine (Kullanmak) kelimeleri konulacaktır. [*]

C - Kanunu medenideki (Şahsı salıs) yerine (Üçüncü şahıs) ve (Eşhası salise) yerine (Üçüncü şahıslar) ıstılahı konulacaktır. [*]

Ç - Kanunu medenideki (Ukut) kelimesi yerine (Akitler) kelimesi konulacaktır.

H - Kanunu medenideki (Tarafeyin) ıstılahı yerine (İki taraf) ıstılahı konulacaktır. [*]

[*] Tabolunurken tashih edilmiştir

<i>Cümhuriyet Riyasetine tebliği</i>	:	24 - IV - 1926 tarih ve 1/909 No. lu tezkere ile
<i>Berayi neşir ve ilân kanununun Başvekâlete tebliğ edildiğini müşir Cümhuriyet Riyasetinden mevru tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	26 - IV - 1926 tarih ve 4/398
<i>Müzakeratı ihtiva eden zabıt ceridelerinin cilt ve sayfası</i>	:	Cilt Sayfa 24 94,139,181:184
<i>İşbu kanunun alâkadar olduğu diğer kanunların numaraları</i>	:	743